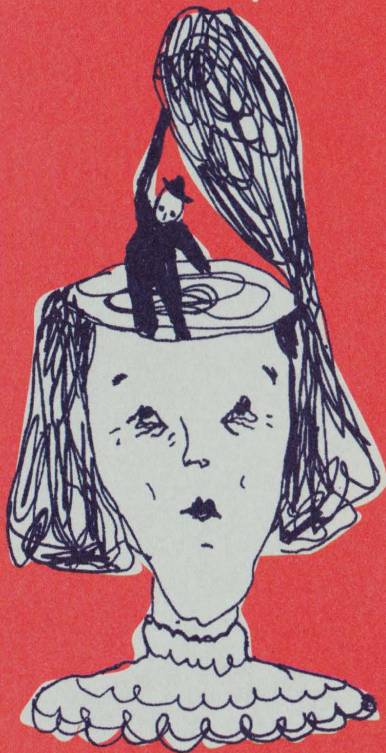

YÜZ
KİTAP

GRACE PALEY

İnsana hiç rahat
yok kendinden

öykü

Grace Paley
İnsana Hiç Rahat Yok Kendinden

Çeviren: Aylin Ülçer

Grace Paley 1922 yılında Bronx'da doğdu. Annesi ve babası 1905 yılında Çarlık Rusyası'ndan kaçarak Amerika'ya gelmiş Ukraynalı sosyalist Yahudilerdi. Paley, kültürünü ve dillerinin ritmini hikâyelerinde seslendireceği Rusça ve Yidişçe konuşulan bir evde büyüdü. Vietnam Savaşı'na, nükleer silahlanmaya karşı mücadele eden Paley, hayatı boyunca muhalif olmayı sürdürmüş bir politik aktivistti. Gündelik hayatın tarihini yazdığı üç hikâye kitabı yayımladı. 1997 yılında *İnsana Hiç Rahat Yok Kendinden*, *Enormous Changes at the Last Minute*, *Later the Same Day* adlı kitaplarının yer aldığı *Collected Stories* çeşitli ödüllere aday gösterildi.

Aylin Ülçer 1974 doğumlu. İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde okudu. Çevbir kurucu üyesi. Yayımlanan çevirilerinden bazıları şunlardır; Ursula le Guin, *Rüyanın Öteki Yakası*, Flannery O'Connor, *İyi İnsan Bulmak Zor*, Edward Said, *Yersiz Yurtsuz*.

Grace Paley

İnsana Hiç Rahat Yok Kendinden

Özgün ismi: **The Little Disturbances of Man**

©1959 Grace Paley

ISBN: 978-605-64920-0-6

Çeviren: **Aylin Ülçer**

Yüz Yayınları: 001

Öykü: 001

1. Baskı: İstanbul, Ağustos 2014

2. Baskı: İstanbul, Temmuz 2016

©Yüz Yayınları

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Akçalı Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Yüz Yayınları:

Bahariye Cad. Nihal Sk. Asiye Hanım Apt. No:9/4 Kadıköy İstanbul

Telefon: 0216 330 33 80

info@yuzkitap.com.tr

www.yuzkitap.com.tr

Sertifika No: 27488

Editor: **Derya Önder**

Kapak tasarımı ve illüstrasyon: **Melis Rozental**

Kitap tasarımı ve uygulama: **Mehmet Ulusel**

Baskı ve Cilt:

Sena Ofset

Maltepe Mah. Litros Yolu Sk. No:2/4 2. Matbaacılar Sitesi DK:4NB7

Zeytinburnu / İstanbul

Telefon: 0212 613 38 46 Faks: 0212 613 03 21

Sertifika No: 12064

İçindekiler

Hadi Güle Güle, Uğurlar Olsun	9
Hem Genç Hem İhtiyar Bir Kadın	22
Soluk Pembe Rosto	38
En Gür Ses	48
Yanışma	57
Hayattan Bir Beklenti	69
Geri Dönüşü Olmayan Bir Halka	90
Uzun ve Mutlu Bir Hayattan Hüzünlü İki Kısa Öykü	
1. İkinci El Çocuk Yetiştiricileri	109
2. Çocukluktan Kalma Bir Konu	118
Hepimizi Maymuna Çeviren Zaman	129
Süzülen Gerçek	153

Hadi Güle Güle, Uğurlar Olsun

Bazı çevrelerde çok beğenilirdim, diyor Rose Teyze. O zaman da zayıf değildim, yalnız vücudum daha sıkıydı. Zamanı gelince sen de göreceksin, Lillie, sakın şaşırma –değişim Allah'ın emri. Kimse bundan kaçamaz. Anca annen gibi biri tek ayak üstünde dikilip de kışının ne kadar büyüdüğünü görmez ve otuz sene boyunca beyhude yere çenesini yorar. Dinleyen olsa içim yanmaz. Baban desen dükkânda. Seymour'la sen da anca kendinizi düşünürsünüz. O da bal dök yala bir mutfakta tatlı bir söz duyacağım diye bekler durur ve zavallı Rosie diye iç geçirir.

Zavallı Rosie! Onda biraz iş olsaydı, yüreğimin duygulardan mürekkep basbayağı bir yüksek okul olduğunu bilirdi; benim korsemle bedenim arasında öyle bilgiler var ki onun evlilik hayatının tamamı yanında anaokulu gibi kalır.

Şimdilerde ne zaman istersen bir otelde bulabilirsin beni, merkezden uzakta veya merkezde. Bir apartman dairesine kapanıp elde toz bezi, aksıra tıksıra bir hizmetçi gibi yaşamayı kim ister? Komilerle gül gibi geçinip gidiyorum, evden çok daha ilginç, her çeşit insan var ve herkesin de kendine göre bir nedeni...

Benim nedenimi soracak olursan Lillie, uzun yıllar önce mağaza müdürü kadına, "Cam kenarında oturamazsam, hiç oturmam Hanfendi," demiş olmamdır. O da, "Madem oturamıyorsun, git köşe başında dikil kızım," demişti kibarca. İşte modern giyim kuşam sektöründen ayrılmış işsiz kalmam böyle oldu.

Sonraki işim için, "Kibar genç hanım, orta halli maaş, kültür kurumu" diyen bir ilana cevap verdim. Trolleybüsle ilanda verilen adrese gittim, İkinci Cadde'de yalnızca en iyi Yidiş oyunlarının

sahnelendiği Rus Sanat Tiyatrosu'ydu burası. Gişe memuruna ihtiyaçları vardı, halkla iyi geçinmesini bilen ama dolandırıcılara karşı gözünü açık tutacak benim gibi birine. Benimle görüşmeyi yapan adam müdürdü, cins bir adamın teki.

Beni görmesiyle, "Rosie Lieber, dalyan gibi kadınsın alimalah!" demesi bir oldu.

"Çeşit çeşit insan var, böylesi de lazım, Bay Krimberg."

"Sakın dediğimi yanlış anlama yavrucuğum," dedi. "Hoşuma gitti, takdir ettim. Senin gibi etli butlu olmayan genç bir hanımın kanı ayak parmaklarını ve parmak uçlarını ısıtmakla o kadar meşguldür ki en çok lazım olan yerde dolaşacak vakti olmaz."

Kibarlıktan herkes hoşlanır. Ona dedim ki: "Yeter ki münasebetsizlik etmeyin Bay Krimberg, o zaman sizinle iyi bir pazarlık yaparız."

Yaptık da: Haftada dokuz dolar, her akşam bir fincan çay, haftada bir annem için bedava bir bilet, üstelik canım ne zaman isterse gidip provaları da seyredebilecektim.

İlk dokuz dolarım bakkalın elinde çoktan buharlaşmak üzereyken Bay Krimberg, "Rosie, seni müthiş bir beyefendiyle tanıştırayım," dedi bana. "Kendisi bu olağanüstü kumpanyanın bir üyesi, muhakkak o kocaman kahverengi gözlerinden etkilenmiş olacak ki seninle tanışmak istiyor."

Kim çıksa beğenirsin, Lillie! Aç kulağını dinle, gözlerimin önünde, o zamanın insanların ikinci Cadde'nin Valentinosu diye isim taktıkları Volodya Vlashkin durmasın mı. Bir bakış attım ve şöyle dedim kendi kendime: Bir Yahudi delikanlı nerede bu kadar büyüyüp serpilmiş acaba? "Kiev'in hemen dışında," dedi Vlashkin.

İyi ama nasıl? "Annem altı yaşıma kadar emzirmiş beni. Köyde bu kadar sağlıklı olan tek çocuk bendim."

"Üstüme iyilik sağlık Vlashkin, altı yaşına kadar mı dedin! Annenin orasında meme değil, yarma buğday varmış desene, zavallı kadıncağz."

“Annem güzel bir kadındı,” dedi. “Gözleri bir çift yıldıza benzerdi.”

Kendini öyle güzel sözlerle ifade ediyordu ki gözlerim doldu. Bu tanışma faslından sonra Vlashkin, “Bu şahane genç hanımı gişe kafesinin ardında gizleme gafletine düşen de kim?” diye sordu Krimberg’e.

“Biletçi dediğin gişede bilet satar.”

“Madem öyle David, oraya gir de yarım saatliğine sen bilet satıver. Kafamda, bu kızın ve bu kumpanyanın geleceğiyle ilgili bazı düşünceler şekilleniyor. Git David, hadi bakayım, uslu çocuk ol. Ve siz Bayan Lieber, lütfen, size bir fincan çay için Freinberg’in yerine gitmemizi öneriyorum. Provalar uzun sürüyor. Bir mola verip cana yakın bir insanla biraz kafa dinlemek hoşuma gider doğrusu.”

Böylece beni oraya götürdü, o zaman köşe başında bulunan Freinberg’in yerine; içerisi Macarlarla o kadar doluydu ki gürültü insanın kulaklarını sağır ediyordu. Arka salonda, ona özel bir şeref masası vardı. Masa örtüsüne, mekânın sahibi olan hanım tarafından *Vlashkin Burada Yemek Yer* yazısı işlenmişti. Susuzluğumuzu bastırmak için birer fincan çayı sessizlik içinde içip bitirdiğimizde, ben de nihayet söze nasıl gireceğime karar verdim.

“Bay Vlashkin, sizi birkaç hafta önce, daha burada çalışmaya başlamadan, *Martı* oyununda izlemiştim. O kızın yerinde ben olsaydım, o genç burjuva oğlanın yüzüne bir dakika bakmazdım inanın. Hatta oyundan büsbütün çıksaydı bile olurdu. Çehov nasıl olmuş da onu sizinle aynı oyuna koyabilmiş, aklım almıyor.”

“Beni beğendin ha?” diye sordu elimi avcuna alıp usulca okşayarak. “İşe bak, gençler hâlâ beni beğeniyorlar demek... tiyatroyu da seviyorsun öyle mi? Çok iyi. Ve sen Rose, çok hoş ellerin olduğunu biliyorsun değil mi, dokununca sıcacık, cildin narin mi narin, söylesene, neden boynuna eşarp takıyorsun? O gencecik, güzelim boynunu gözlerden gizlediğinle kalıyorsun. Eski zamanlarda değiliz ki böyle utanıp sıkılalım yavrum.”

“Utanan kim?” dedim eşarbı boynumdan çözerek ama sağ elim derhal eşarbın olduğu yere gitti, çünkü bal gibi de eski zamanlardı ve ben de halen utançtan yerin dibine girecek yaradılıştaydım.

“Biraz daha çay iç, canım.”

“Teşekkürler, almayayım. Bir semaver kadar doldum bile.”

“Durfmann!” diye bağırdı bir kral gibi, “Bu çocuğa buzlu bir maden suyu getir!”

İllerleyen haftalarda onu insan olarak giderek daha yakından tanıma ayrıcalığına sahip oldum –ayrıca onu mesleğini icra ederken seyretme fırsatı da buldum. Mevsimlerden sonbahardı; tiyatro insanlarla dolup taşıyordu. Provaların ardı arkası kesilmiyordu. *Martı*’nın fiyaskoyla sonuçlanmasından sonra, *İstanbul Satıcı* sahnelendi ve büyük bir başarı kazandı.

İşte bu oyunda kadınlar deliye döndü. Açılış gecesinde, birinci perdenin ortasında bir hanım –ya duldu, ya da kocası geç saatlere kadar çalışıyordu– alkış tutup “Yaşa, yaşa Vlashkin,” diye bağırmaya başladı. Bir anda öyle bir gürültü koptu ki oyuncuların oyuna ara vermesi gerekti. Vlashkin öne çıktı. Yalnız bildiğimiz Vlashkin değildi bu... kapkara saçlı daha genç bir adamdı, yerinde duramayan, cıvılcı, ağzı laf yapan bir genç. Aynı gece oyunun sonunda yarım asır sonra, yeniden seyircilerin önüne çıktı, bu kez kır saçlı bir filozoftu, hayat okulunun yalnızca okuduğu kitaplardan feyz almış bir öğrencisi, elleri ipek kadar pürüzsüz... Kim olduğumu düşününce –bir hiçtim– ağlamaklı oldum ve böyle bir adam yine de bana ilgiyle bakabiliyordu.

Sonra, sağ olsun, hakkımda iyi şeyler söylemesi sayesinde ufak bir zam aldım; ayrıca gecede elli sente kuzenlerim, kayınlarım ve tiyatronun düpedüz hastası olan gençlerle birlikte ayaktaki seyircilerin arasına girerek gülmek veya başlarını kederle öne eğmek için Vlashkin’in aksettireceği duyguları bekleyen yüzlerce soluk çehreyi, tıpkı onun her gece gördüğü gibi, görme lütfunu eriştim.

Derken o hüzünlü gün gelip çattı ve annemi öperek ona veda ettim. Daha özgür olabilmem için Vlashkin, tiyatronun yakınında kirası uygun bir oda tutmama yardımcı oldu. Hem böylece seçkin dostumun da soyunma odalarının hayhuyundan uzakta arkasına yaslanıp istirahat edebileceği bir köşesi olacaktı. Annem ağladı da ağladı. “Bu daha değişik bir hayat tarzı, anne,” dedim. “Hem aşkın emrine boyun eğiyorum ben.”

“Sen ha! Sen ne zannediyorsun kendini! Bir hiçsin sen, bir parça peynirin içindeki kokuşmuş bir deliksin, hayatın ne olduğunu bana öğretmek sana mı kalmış?” diye bağırdı çağırdı.

Onurum fena halde kırılmış olarak onun yanından uzaklaştım. Ama yufka yürekliyimdir –bilirsin şişmanlar hep böyle olur– sevecenimdir, o yüzden, zavallı annem, diye geçirdim içimden... hayat hakkında benden daha fazla şey bildiği doğru. Sevmediği biriyle, ruhu Tanrı tarafından çoktan emilip yutulmuş hasta bir adamla evlenmişti. Kocasını hiç yıkanmazdı. Nahoş bir kokusu vardı. Dişleri döküldü, kafası kel kaldı, küçüldükçe küçüldü, giderek pörsüdü ve güle güle, uğurlar olsun göçtü gitti. Nihayet yalnızca merdivenlerin altındaki posta kutusundan elektrik faturasını almaya gittiğinde annemin aklına düşer oldu Babamın anısına ve insanlığa duyduğum saygı yüzünden, aşk uğruna yaşamaya karar verdim.

Gülmesene, a cahil kız.

Benim için kolay mı oldu zannediyorsun? Anneme az da olsa yardımda bulunmak zorundaydım. Ruthie ile baban, çarşaf, nevresim, birkaç parça çatal bıçak gibi öteberi için para biriktirme derdindeydi. Bu yüzden de kendi yağım la kavrulmak için sabahları parça başı iş yapmak zorundaydım. Ben de çiçek yapayım dedim. Her gün öğleden önce masamın üzerinde koca bir bahçe yeşeriyordu.

Bu çiçeklenen benim bağımsızlığımı canım Lillie'm ama kökleri yoktu ve yüzü kâğıttandı.

Bu meyanda Krimberg de peşimden koşmaya başladı. Şüphesiz Vlashkin'in başarısına bakarak, oh ne güzel, çantada kek-

lik diye düşündü... Kumpanyadaki başka erkekler de aynen. O yıllarda peşimden koşanlar şunlardı: Krimberg'i söyledim zaten. Carl Zimmer, kafasına peruk takıp masum delikanlı rollerine çıkardı. Charlie Peel, bu yollara kazara düşmüş bir Hıristiyan, muhteşem setlerin yaratıcısı. "Onun göbek adı renktir," derdi Vlashkin, hep de böyle lafı gediğine oturturdu ya.

Bunları sana anlatıyorsam, şu ihtiyar şişko teyzenin yalnızlıktan delirmediğini bil diye anlatıyorum. O gürültülü patırtılı yıllarda, ilginç insanlar arasında, bana gençliğim nedeniyle ve birinci sınıf bir dinleyici olduğum için hayran olan dostlarım vardı.

Kadın oyuncular –Raisele, Marya, Esther Leopold– yalnızca yarınla ilgileniyorlardı. Onların peşinde kalantorlar vardı: Yapımcılar, bütün tekstil piyasası. Geçmişleri iğne oyalı yastıksa, gelecek iğnenin deliğindeydi.

Sonunda çenemi daha fazla tutamadığım o gün gelip çattı, ağzımdaki baklayı çıkardım. "Vlashkin", dedim, "bir posta güvercini, senin bir karın, çocukların olduğunu çıtlattı bana, takımı kurmuşsun maşallah."

"Doğru, sana masal anlatacak değilim. Yalanla dolanla işim olmaz benim."

"Mesele bu değil. Bu hanım nasıl biri söylesene? Sormak bile canımı yakıyor, ama yine de anlat Vlashkin... bir erkeğin hayatı benim akıl erdiremediğim bir şey."

"Ah küçük kız, sana yüz kere söyledim ya, bu küçük oda sıkıntılı ruhumun huzur bulduğu bir manastır. İstirap dolu bir hayatın kışkacından, senin bu masum sığınağına gelip ferahlayarak kurtuluyorum."

"Bırak şimdi Vlashkin, ciddi ciddi cevap ver bana, kim bu hanım?"

"Rosie, kendisi orta sınıftan düzgün bir kadın, çocuklarıma iyi bir ana, üç çocuğum var bu arada, üçü de kız, iyi de bir aşçı,

gençliğinde güzeldi ama artık öyle değil. Gördün mü bak, her şeyi bir bir söyledim, bundan daha dürüst olabilir miydim? Sana ruhumu emanet ediyorum canım.”

Bundan birkaç ay sonra Rus Sanatçılar Kulübü'nün Yeni Yıl Balosu'nda Bayan Vlashkin ile karşılaştım, siyah saçlarını ense-sinde topuz yapmış bir kadın, baston yutmuş gibi dimdik ve pek kibirli. Ufak bir masada oturmuş, kendisiyle sohbet etmek için uğrayan herkesle kısık bir sesle konuşuyordu. Yidiş'i kusursuzdu, her bir sözcük özel bir mücevher gibi dökülüyordu ağzından. Ona baktım. Başkalarına nasıl bakıyorsa bana da öyle baktı, Noel sabahı misali buz gibi. Sonra sıkıldı. Vlashkin bir taksi çağırdı ve onu bir daha asla görmedim. Zavallı kadın, onunla aynı sahneyi arşınladığımı bilmiyordu. Onun oynadığı rol için nasıl bir zehir olduğumu bilmiyordu.

O gecenin ilerleyen saatlerinde evimin kapısında Vlashkin'e “Artık olmaz. Bu işler bana göre değil. Her şeyiyle midemi bulandırıyor. Ben yuva yıkan kadın değilim,” dedim.

“Yavrucuğum,” dedi, “aptallık etme.”

“Yok, hayır, hadi güle güle, uğurlar olsun,” dedim. “Samimi söylüyorum.”

Ben de bir haftalık tatilimde gidip annemde kaldım, bütün dolapları köşe bucak temizledim, duvarları boyaları sıyrılına dek ovaladım. Annem çok minnettar oldu olmasına ama yine de yaşadığı çetin hayat yüzünden, “İşte yolun sonu göründü. Öyle serseri gibi yaşarsan, sonunda böyle deli çıkarsın,” demekten de geri durmadı.

Bu birkaç günden sonra hayatıma geri döndüm. Vlashkin ile karşılaştığımızda, birbirimize yalnızca merhaba ve güle güle diyorduk, sonraki hüznü birkaç yıl boyunca ise her karşılaşmamızda, “Evet, evet, senin kim olduğunu biliyorum,” dercesine başımızı sallamakla yetindik.

Bu arada çöpçatanlık âlemi yepyeni bir stratejiyi uygulamaya koymuştu bile. Annen ve anneannen birtakım oğlanlar bu-

lup getiriyordu. Öz babanın bir kardeşi vardı mesela, sen onu hiç görmemişsindir. Ruben. Ciddi mi ciddi bir adam, idealleri onun şapkasıyla paltosuydu. “Rosie sana, özgür mutlu alışıldık yepyeni koca bir hayat öneriyorum.” İyi de nasıl? “Benimle; birlikte Filistin’in kumlarını ayağa kaldırıp bir ulus meydana getireceğiz. Biz Yahudiler için geleceğin ülkesi orası.” “Ha ha, ilahi Ruben, hemen yarın gideyim o zaman.” “Rosie!” derdi Ruben, “senin gibi güçlü kadınlara ihtiyacımız var, annelere ve çiftçilere.” “Sen beni dünkü çocuk mu sandın Ruben, sizin olsa olsa yük beygirine ihtiyacınız var. Ama onun için de para lazım.” “Bu tavrından hoşlanmadım Rose.” “O zaman git de zürriyetini çoğalt. Hadi güle güle.”

Peşinden başka birini çıkardılar karşıma: Yonkel Gurstein, alelaide bir centilmen, her daim iki dirhem bir çekirdek ama öyle de heyecanlı bir tabiatı var ki. O günlerde –bana dün gibi geliyor ya– genç kızlar Battle Creek, Michigan tarzı iç çamaşır giyerlerdi. Öyle şimdiki gibi değil, giymesi bile en az beş dakika süren çamaşırlardı bunlar. Yonkel’in bunları yok etmesi ise birkaç saniye sürmüyordu. Bir Yahudi oğlan bu yolları nerede, nasıl öğrenir? Şimdi daha kolaydır herhalde, ha Lillie? Aman yarabbim, tamam, sana bir şey sormuyorum –hemen de alınır, küsersin...

Eh, şimdiye kadar kendin de anlamışsındır tatlım, sen ne yaparsan yap, hayat durmaz. Anca bir dakika oturup bir düşünür.

Ben bu sersem delikanlılara “hayır, hayır, hayır” demekle meşgulken Vlashkin Avrupa turnesine çıktı ve birkaç sezon boyunca şehir şehir dolaştı... Moskova’ya, Prag’a, Londra’ya, hatta Berlin’e bile –ki daha o zamandan iç karartıcı bir yer olmuştu– gitti. Döndüğünde bugün dahi kütüphanelerde bulabileceğin bir kitap yazdı: *Yahudi Oyuncu Gurbette*. Bir gün, olur da yalnız geçen yıllarıma merak sararsan, alıp okursun. Kitaptan Vlashkin’in nasıl bir adam olduğunu biraz olsun anlayabilirsin. Yok, hayır, kitapta benim adım geçmiyor. Ben kimim ki nihayetinde?

Kitap çıktığında, onu tebrik etmek için sokakta yoldan çevirdim. Ama benim içim dışım birdir ya, o yüzden kitabın birçok kısmından buram buram yayılan kendini beğenmişliği yüzüne vurmadan duramadım –eleştirmenler bile bu yollu bir şeyler söylemişlerdi.

“Ağzı olan konuşuyor,” diye cevap verdi Vlashkin. “Ama o eleştirmen dediklerin kim oluyor? Söylesene bir şey yaratıyorlar mı onlar? Hem sonra,” diye sürdürüyor lafı, “İngiltere’nin şanlı tarihiyle ilgili bir Shakespeare oyununda bir dize vardır. Der ki, ‘Kendini beğenmek, efendim, kendini boşlamak kadar kötü bir günah değildir.’ Bu düşünce modern zamanlarda, Freud’un ahlakçı takipçilerinde de kendini gösterir... Rosie, dinliyor musun beni? Bir soru sordun, cevap veriyorum. Bu arada, çok iyi görünüyorsun. Nasıl oluyor da parmağında hâlâ nikâh yüzüğü yok?”

Bu konuşmadan gözyaşlarına boğularak uzaklaştım. Ama bu ayaküstü konuşma daha birçok tartışmaya açılan mutlu bir kapıyı aralamış oldu. Hepsi de başka konulardaydı. Sözgelimi yönetim –çok dar kafalıydı– ona bazı genç adam rollerini artık vermez olmuştu. Aptallar. Hangi genç adam hayat hakkında onun kadar çok şey biliyordu ki onun kadar genç olabilsin?

“Rosie, ah Rosie,” dedi bana bir gün. “Gül yüzündeki saatten anladığım kadarıyla, otuzuna gelmiş olmalısın.”

“Demek benim saat geri kalmış Vlashkin. Perşembeden önceki hafta otuz dördüme bastım.”

“Sahi mi söylüyorsun? Rosie, senin için endişeleniyorum. Ne zamandır aklımda seninle konuşmak vardı. Zamanını kaybediyorsun. Ne demek istediğimi anlıyor musun? Bir kadın zamanını kaybetmemeli.”

“Boş versene Vlashkin, sen benim dostum olduktan sonra, zaman neymiş ki?”

Buna verecek cevabı yoktu, bana yalnızca şaşkınlık içinde bakmakla yetindi. Sonra eski hızımızda olmasa da hevesle Doksan Dördüncü Cadde’deki yeni evime gittik. Duvar da yine aynı

resimler vardı, hep Vlashkin fotoğrafları ama şimdi her şey yeni moda uygun olarak siyah beyazdı ve döşemeler yenilenmişti.

Birkaç yıl önce o seçkin kumpanyanın bir başka üyesi de bir kitap yazmıştı, bir kadın oyuncuydu bu, İngilizceyi çok iyi öğrenip sonradan zengin mahallesine taşınan kadın hani, adı Marya Kavkaz, işte o kitapta kadın Vlashkin hakkında bazı şeyler diyordu. Örneğin Vlashkin'in on bir yıl boyunca âşığı olduğunu söylüyor, düşün bunu yazmaya utanmamış. Ne onu, ne karısını ve çocuklarını, ne de bu bahisten duyguları incinebilecek başka insanları hiç düşünmeden, düpedüz saygısızca.

Ne var Lillie, hiç şaşırma. Buna hayatın gerçeği derler. Bir oyuncunun ruhu, bir elmas gibi olmak zorundadır. Ne kadar fazla yüzü varsa, ismi de o kadar fazla parlar. Tatlım benim, bir adama âşık olup evleneceğinden, kenara şöyle birkaç çocuk dizip yorgun argın ölünceye dek mutlu olacağından hiç şüphem yok benim. Bizim gibi kimselerin bundan fazlasını bilmesine de gerek yok. Ama söz konusu olan Volodya Vlashkin gibi büyük bir sanatçıysa... o zaman iş değişir, sahnede iyi bir iş çıkarması için çalışması lazım onun. Şimdi şimdi anlıyorum, onun için hayat bir prova gibi.

Kendi adıma konuşuyorum, onu *Kayınpeder*'de izlediğimde –yaşlıca bir adamın su gibi bir kıza âşık olduğu bir oyundu bu, gelini de Raisele Maisel oynuyordu– gözyaşlarımı tutamadım. O kıza döktüğü diller, o tatlı sözleri fısıldayışı, sıcacık duygularının tabak gibi yüzüne yansması... ah Lillie, bütün bunları benimle yaşamıştı. Söylediği sözlerle varıncaya kadar her şey aynıydı. Ne kadar gururlandığımı tahmin edersin.

Neyse hikâyemiz kör topal sonuna yaklaşıyor.

Bunu ilk önce annemin yüzünde fark ettim, zamanın çürük elyazısı, yanaklarına bir aşağı bir yukarı kargacık burgacık çiziktirilmiş, alnına ileri geri karalanmıştı ve bu yazıyı bir çocuk bile okuyabilirdi –ihtiyar, ihtiyar, ihtiyar yazıyordu. Ama yüreğimi asıl parçalayan, bu acı gerçeği Vlashkin'in o harika yüz ifadesi üzerine karalanmış görmek oldu.

Önce kumpanya dağıldı. Tiyatro kapandı. Esther Leopold kocayıp öldü. Krimberg kalp krizi geçirdi. Marya Broadway'e gitti. Bu arada Raisele adını Roslyn olarak değiştirip sinemada büyük bir komedi yıldızı oldu. Gidecek bir yer kalmayınca, Vlashkin de emekli oldu.

"Emsalsiz bir oyuncu olarak, hatıralarını yazıp son yıllarını sevgi dolu yuvasında, büyüyen torunlarıyla, üstüne titreyen karısının gözbebeği olarak geçirecek."

Gazetecilik diye buna derler.

Onun şerefine büyük bir yemek verdik. Bu yemekte son defa olarak, "Elveda sevgili dostum, hayatımın mevzusu, artık yollarımız ayrılıyor," dedim ona, hakikaten onu son görüşüm olacağını düşünüyordum. Kendi kendime de dedim ki: Bitti artık. İşte bu senin yalnızlık döşegin. Elli yaşında, şişko dedikleri bir kadın olmuşsun. Kendin ettin, kendin buldun. Sonunda bu yalnızlık döşeginden o kadar yalnız olmayacağın başka bir döşege düşeceksin, ne de olsa milyonlarca kemik dolmuş olacak çevrene.

Sonra ne olsa beğenirsin Lillie? Tahmin et.

Geçen hafta küvette iç çamaşırlarımı yıkarken, telefonum çalıyor. "Affedersiniz, eskiden Rus Sanat Tiyatrosu'nda çalışmış olan Rosie Lieber ile mi görüşüyorum?"

"Evet."

"İşe bak, çok sevindim, nasılsın Rose? Ben Vlashkin."

"Vlashkin mi! Volodya Vlashkin mi?"

"Ta kendisi. Nasılsın Rose?"

"Yaşıyorum Vlashkin, teşekkürler."

"İyisin demek. Sahiden mi Rose? Sağlığın da iyi mi? Çalışıyor musun?"

"Taşımak zorunda olduğu ağırlık düşünülecek olursa, sağlığım birinci sınıf. Birkaç yıldır başladığım yere dönmüş durumdayım, konfeksiyon işinde çalışıyorum."

"Çok ilginç."

"Dinle Vlashkin, bana gerçeği söyle, aklından neler geçiyor?"

“Aklımdan mı? Rosie ben sadece eski bir dostumun, daha mutlu günlerden kalma sevgi dolu bir can yoldaşımın hatırını soruyorum. Bu arada benim durumlarım da değişti. Bildiğin gibi emekli oldum. Ayrıca artık özgür bir adamım.”

“Ne? Ne demek istiyorsun?”

“Bayan Vlashkin benden boşanıyor.”

“Bu saatten sonra nereden esti boşanmak? Yoksa efkârdan içkiye filan mı vurdun kendini?”

“Onu aldattığım için boşanıyor benden.”

“İyi de Vlashkin, kusuruma bakma, dediğimden de alınma ama, benden belki on yedi-on sekiz yaş büyüsun sen, artık aldatmanın hükmü mü kalır? Benim için bile bu saçma sapan aşk-meşk işleri –bu hayallenmeler ve kâbuslar– artık çoğunlukla sırf muhabbet olsun, konuşacak bir şey çıksın diye.”

“Ona bunları hep söyledim. Hayatım, dedim, benden geçmiş artık, kanım kemiklerim kadar kuru. İşin aslı Rose, bütün gün ayağının altında, günümüzün ilginç olaylarını gazetelerden yüksek sesle okuyan, kahvaltı için, öğle yemeği için onun eline bakan bir adam olmasına alışkın değil. Bu yüzden de gün boyu her an biraz daha çileden çıkıyor ve akşam olduğunda öfkeden gözü dönmüş bir kocakarıya dönüşmüş halde yemeğimi veriyor. Kafama kakacağı elli yıllık malzeme var elinde. O tiyatrodaki keskinlikle Yehuda gibi bir hain vardı, her gün ‘Aslansın Vlashkin, kaplansın Vlashkin’ diye diye yüzüme gülüyor, gönlüm onun gülcükleriyle şenlenirken o da telgrafın başında, her yaptığımı karıma yetiştiriyordu.”

“Böylesine eğlenceli bir hikâyeye, böylesine aptalca bir son, desene Volodya. Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun?”

“Öncelikle, seni akşam yemeğine ve tiyatroya davet edebilir miyim? Tabii ki merkezden uzakta bir yerlerde. Daha sonra... biz eski dostlarız. Bende ezecek para bol. Canın ne çekerse onu yaparız. Diğerleri ot gibi, zamanın kuzey rüzgân onların yüreklerini yerinden sökmüş. Oysa seni düşününce Rosie, yalnızca şefkat geliyor hatırıma. Bir kadın bir erkek için ne olma-

lysa, sen benim için oydun. Ne dersin Rosie, bizim gibi iki eski dost dünya nimetlerinin tadını çıkararak biraz olsun hoşça vakit geçirebilir mi ha?”

Cevabım, Lillie, saniyesinde hazırıldı. “Evet, evet, bana gel,” dedim. “Sigorta kutusunun yanındaki odayı sor, oturup konuşalım.”

O gece ve o haftanın her gecesi bana geldi, uzun hayatından konuştuk. O yaşında bile, büyüleyici bir erkekti. Ve bütün erkekler gibi, son ana dek de sorumluluklarından kaçma derdindeydi.

Geçen gün, “Dinle Rosie” diye açıklamaya girişti. “Karımla neredeyse yarım asır evli kaldım, farkında mısın. Evlendik de neye yaradı? Şu husumete bak. Düşündükçe, evlenmekle büyük aptallık edeceğimize iyice kani oluyorum.”

“Volodya Vlashkin,” dedim ona lafı hiç dolandırmadan, “gençken o soğuk sırtını birçok gece ısıttım, ne hesap sordum sana ne bir şey. Sen de biliyorsun, hiçbir talebim olmadı. Yufka yürekliydim. Benim için, Rosie Lieber yuva yıkan kadındır desinler istemedim. Ama artık, özgür bir adamsın Vlashkin. Seninle trenlere binip yabancı otellerde, Amerikalılar arasında, karın olmadan kalmamı hangi yüzle isteyebiliyorsun benden? Kendinden utan.”

İşte Lillie, bir tanem, şimdi bu hikâyeyi anneciğine o toy dillerinle anlat. Benden tek kelime duymak istemiyor. “Düşüp bayılacağım, düşüp bayılacağım,” diye bağıyor yalnızca. Sonunda bir kocam olacağını söyle ona, ki herkesin bildiği üzere, bir kadının hikâyesi sona ermeden önce hiç değilse bir tane kocası olmalıdır.

Eyvahlar olsun, çok geç kalmışım. Bana bir öpücük ver. Ne de olsa el kadarlık halini biliyorum senin. Düğün günüm için güzel dilekler dile bana. Uzun ve mutlu bir hayat. Aşkla dolu nice yıllar. Anneni benim için kucakla, Rose Teyzem, hadi güle güle, uğurlar olsun dedi, de.

Hem Genç Hem İhtiyar Bir Kadın

Annem çok da uzun denemeyecek bir süre önce, hepsi de hayata sıfırdan başlayan kızlı erkekli birçok sabiye isim koymuş olan anneannemden olmuş. Anneannemin dediğine göre, bunca çocuğun müsebbibi bütünüyle aşk değilmiş ama anneannem hiçbir zaman doğruya doğru diyen biri de olmamış. Hayal gücü geniş bir kadınmış, gün boyu hikâyeler okur, gece boyunca iç çekermiş ve sonunda dedem, onun yanına bir şekilde sokulabilmek için o mahut aracıyı kullanmak zorunda kalmış. İşte esas sorun buydu. Annem, etrafının hiçbirisi de ondan daha iyi huylu olmayan erkek ve kız kardeşlerle sarılmış olmasından dolayı üzgündü.

Savaşlar, aldatmacalar, yıkılmış yuvalar, modern hayatın bütün onulmaz yaraları: Bir kurama göre bunların hepsi ortamdaki şiddetin bir parçası. Anneme gelince, o kendi sorunuyla başa çıkmak için avazı çıktığı kadar bağırır.

Başında bir erkek olsa bağırmayacağına dair yeminler eder, ama bütün o teyzeler ve dayılar, ister bekâr olsunlar, ister evli, toptan yaygaracılar. Dedem yalnız yaygaracı olmakla kalmaz, üstüne bir de insanları –insanları derken aile fertlerini kastediyorum– döver. Annemi her Allahın günü pataklarmış. Biri bana elini dahi kaldırsa, onu doğduğuna pişman ederdim.

Anneannem eline geçen bütün bozuklukları bizim için biriktirir. Johnson Dayım tımarhanede. Diğerleri şimdilik burada, ama Liz Teyzem henüz on yedi yaşında olmasına rağmen, annem onunla bir yetişkinmiş gibi konuşuyor. Daha geçen gün

ona bir erkek için, gerçek bir erkek için yanıp tutuştuğunu ve lanet olası fallus simgeleriyle kaynayan, başka da bir numarası olmayan bir dünyada iki kız büyötmekten midesinin bulandığını söyledi. Lizzy, haklısın dedi, annemin demek istediğini anlıyordu, zaman uçup gidiyordu ve annemin ihtiyacı olan eteğinin ucunda güçlü sevecen bir eldi. Bu ahır gibi evin akustik keşme-keşini paklasa paklasa bu paklardı.

Babam, bana yüzlerce kez anlatıldığı üzere, tam anlamıyla baş döndürücü bir Fransızmış. *Savoir-faire*, *joie de vivre*, *vesaire* ile dolup taşıyormuş. Annemle deliler gibi ve geri dönüşü olmayacak şekilde âşıkarmış birbirlerine, ta ki Joanna'yla ben her şeyi onlar namına gerisingeri döndürene dek. Annem kendimi reddedilmiş gibi hissetmemi istemiyor, ama bir yandan kendisi de reddedilmiş hissetmek istemiyor, o yüzden de *benim* çok yaygaracı bir çocuk olduğumu ve her allahın gecesı ağladığımı söylüyor. Derken Joanna bardağı taşıran son damla olmuş, gün boyu, *yalnız gün boyu olsa iyi bütün gece meme istermiş*. "... bir eş," derdi babam, "gözünün içine bakılan bir canandır, ta ki çocuklar çıkagelinceye dek ve işte o zaman..." Bu Fransızca cümlelerin gerisini asla getirmezdi ama *les enfants* dediğini her duyduğumda, bizimle ilgili kötü bir şey söylediğini sezinleyerek oyuncaklarımı onun üstüne fırlatırdım. Sonraları, *les enfants* yerine *les filles* demeye başladı ama bu ucuz örtbas çabasını çabucak çözdüm. Onu gürültümüzle ve oyuncaklarla döverdık, ama anneme kalırsa babama asıl ağır gelen ona olan sevgimizdi ve günün birinde akşam yemeğine gelmedi.

Annem *Le Monde* okuyarak onun yolunu gözledi, ama babam gece yarısı sevişmek için de eve gelmedi. Ertesi gün kahvaltayı ve öğle yemeğini de kaçırdı. İşin aslı, halen de ortada yok. Nerede diye sorduğumuzda, "Direniş sırasında öldürüldü," diyor annem. İki hafta sonra elimize ulaşan bir kartpostal anneme şöyle diyordu: "Beş yıl boyunca Fransa'nın hasretini çektim. Şimdiyse hayatımın geri kalanında senin hasretini çekmeye

mahkûmum.” O kartpostali ne zaman elden ele geçirsek bize hâlâ aynı şeyi söylemeye devam ediyor.

Birlikte akşam yemeğini hazırladığımız bir gün, “Sen üçkâğıda gelmişsin anne,” dedim ona.

“Üçkâğıda mı?” diye homurdandı. “Bakıyorum da benden farklı bir dil konuşuyorsun. Senin bir şey bildiğin yok, daha doğmamıştın bile. Belki bir talihsizliktir oldu, ama gayet iyi biliyorsun ki, başka bir Fransız erkeği daha karşıma çıksa gözümü kırpmadan evlenirim. “Ah Josephine,” diye sürdürdü sözünü, neredeyse ses duvarını aşacak şiddette bir sesle, “ah Josephine, bu sefil ülkenin iğrenç tiplerinin gözünde ben hava cıvayım, parmakla gösterip alay edecekleri gerçek bir soytarıyım. Ama orada, Fransa’da beni anlarlar. Onlarla tanışmak için can attığımı hissederler. Gramerim ne kadar berbat olursa olsun, Fransızca Shakespeare gibi yazarım yemin ederim.”

Çaresizce ona sırtımı çevirdim. Ağlamaklı olmuştum.

“Hiç gülme,” dedi, “günün birinde Air France usulü ortadan kaybolacağım ve tıpkı baban gibi kıvrıkcık saçlı hoş bir Fransız erkekle hepinize sürpriz yapacağım. Babanı tanısan, kim bilir nasıl severdin ah. Büyüyen bir kızın yanı başında sürekli öyle bir adam olması. Bana teşekkür ederdin.”

“Sana zaten teşekkür ediyorum, sevgili annem” diye cevap verdim, “ama herkesin zevki kendine. Lizzy Teyze’nin yaşına geldiğimde, belki de Amerikan askerlerinden hoşlanırım. Veya düşündüm de bir denizciden. Bazı askerler şimdiden hoşuma gidiyor, özellikle de Onbaşı Brownstar.”

“Senin erkekten anladığın *bu mu* yani?” diye sordu annem küçümseme dolu bir edayla çıkışarak.

Neden sonra Onbaşı Brownstar’ı bir daha düşünüp tarttı. “Eh, belki de haklısındır. O güçlü görünümlü çizmeler... Çok erkeksi.”

“Ya? Ne oldu birden?”

“Biliyorum, tamam. Sanatçı ruhlu bir insanım ve bazen iki ayrı görüşü birden savunabiliyorum. Lizzy’nin onunla dolaştığının farkındayım, o yüzden ister istemez etkileniyorum. Lizzy’ye şöyle bir bak, babanın nasıl bir kıza vurulduğunu anlarsın. Her şeyiyle aynı ben. Vücudunu şahane bir şekilde taşıyor. Olağanüstü bir esneklik. İstese elde edemeyeceği erkek yok.”

“İstediği bazı erkekleri elde etti bile.”

Tam o dakika, son anda damlayan banker anneannem, bizzim için 4 dolar 65 sent biriktirmiş olmanın gururuyla kapıdan girdi. “Off, sıcaktan bayılacağım,” diyerek iç çekti. “İşte, alın bakalım. Şimdi güzel bir yemek yap Marvine, göreyim seni, bu sefer biraz çaba göster, olmaz mı? Josie, koş bir avokado kap gel ve Marvine, cimrilik etme de tereyağını bol bol koy. Josie tatlım, dışarısı felaket sıcak, o yüzden annen ses edemez. Artık genç bir hanım sayılırsın. Buz gibi bira var, bir yudum ister misin?”

Bir insan daha ne kadar düşünceli olabilir ki? Bu iltifata hakkıyla mukabele edebilmek için yarım bardak bira içtim ki aslında o asitli şeyden nefret ederim. Kâh kızarttık, kâh buğuladık, kâh dilimledik, kâh doğradık ve en sonunda enfes bir akşam yemeği ortaya çıktı. Yemekleri ben pişirdim, annem de sosları hazırladı. Gurmelikte kendini aştığı başka bir seferin ağız sulandırıcı anılarını anlatarak başına öyle bir ekşidik ki, sonunda tamamen gururu okşandığından, annem sosu fazla fazla yaptı ve biz de artan sosu tuzlu krakerlerin üzerine sürerek yanında buzlu *cafe au lait* ile tatlı niyetine yedik. Ben sofrayı kaldırırken ailenin maskotu olan Joanna, anneannemin kucasına oturup ona gününbirlik yaz kampında geçirdiği sekiz saatin tüm ayrıntılarını bütün inandırıcılığıyla bir bir sayıp döktü.

“Kadınlar,” dedi anneannem takdirle, “bütün hayatımın neşe kaynağı ve tesellisi oldular. O tertemiz yüzleri ve söz dinleyişleriyle bütün küçük kızları daha ilk günden bağrıma bastım ben...”

“Erkekler kadınlardan daha farklı,” dedi Joanna; bu hikâyenin tamamında söyleyip söyleyeceği yegâne şey bu olacaktı.

“Doğru söylüyorsun,” dedi anneannem, “başıma dert olan hep erkekler olmuştur bugüne dek. Erkekler ve oğlanlar... Herhalde onları anlamıyorum ben. Ama peşi peşine gözünü-zün önüne getirin, hepsini sırayla, Johnson, Revere ve Drummond... elin çocukları değiller ya, onlar da nihayetinde benden çıktılar. Ama istisnasız hepsi, ama hepsi hepsi hepsi, her biri alıp başını gitti, beden ve kalben benden fersah fersah uzaktalar.”

“Boş versene anneanne,” dedim onu avutmayı umarak, “hepsi de çok nemruttu zaten. Onları şu kadarcık özlüyorsam ne olayım.”

Anneannem perişan bir bakış attı bana. “Herkesin oğulları böyle,” diye açıkladı. “Önce nemrutlar, sonra bir bakmışsın yoklar.”

Bu konuşmadan sonra kedere boğularak oturup kaldı. Joanna anneannemin ayağının dibindeki mindere kıvrıldı, bir ucuna sarılıp uykuya daldı. Annem geçen haftanın *Le Monde* gazetesini piyano sırasının içinden çıkardı, yeğenine tecavüz etmiş, öz annesini öldürmüş, otuz sekiz yıl boyunca mutlu mesut yaşayıp gittikten sonra işgüzar bir polis amiri tarafından tam da muhterem bir ihtiyar olup çıktığında enselenmiş Provence’lı bir çiftçinin hikâyesini okuyarak kendini teskin etti. Ben bulaşıklarını yıkarken o da bu hikâyeyi eften püften ana dilimize çevirdi.

Gece oldu ve sohbetimiz her daim pek faal olan kapı zilimiz sayesinde nihayet yeniden canlandı. Gelen Lizzy’ydi ve yanında Onbaşı Brownstar’ı da getirmişti. Joanna’yı dışarı bira almaya yolladık ve derhal dans faslına geçtik. Onbaşı büyük bir işbirliği içinde, herkesle dans ediyordu. Bir fırsatını bulup odama sıvıştım, koca dudaklarıma taşırmadan bol bol ruj sürdüm ve kaburgaları sayılan gövdem etrafına fırlak bir de sutyen kondurdum ki Onbaşı benim Joanna’dan büyük olduğumu anlayabilsin.

“Dünya tatlısısın, günün birinde çok canlar yakan bir genç kız olacaksın, Harikalar Diyarı’nın Sayın Alice’i.”

“Ben şimdiden bir genç kızım Onbaşı.”

“Ya, evet,” dedi popomun sol tarafını minci klayarak.

Lizzy meyve kokteyli kâsesini elden ele dolaştırıp herkese Ritz krakerleri dağıtıyor, Onbaşı’nın benimle dans ettiği anlarda, o da annemle ya da Joanna’ya dans ediyordu. Erkek arkadaşının bu denli beğenilmesi öyle çok hoşuna gitmişti ki içerideki tek erkeğin onbaşı olduğu mutluluktan bir karış havada olan aklından uçup gidiverdi. Gecenin doruk noktasında Onbaşı, “Hepiniz bana Brownny diyebilirsiniz,” dedi.

Sabaha karşı ikiye kadar havacı şarkıları söyledik ve anneannem onun gördüğü savaştan bu yana şarkıların pek değişmemiş olduğunu söyledi. “Ama askerler daha genç,” diye de ekledi. “Evlât, hâlâ anneni meraktan öldürecek yaşta görünüyorsun.”

“Kimsenin beni merak etmesine gerek yok, kırk tarakta bezim var benim. Işın aslına bakılırsa, sürekli terfi ettiriliyorum. Çekirdekten yetişiyorum,” dedi Lizzy’ye göz kırparak. “Gayet iyiyim ben... Bu arada,” diye sürdürdü lafını, “rica etsem beni misafir edebilir misiniz? Yerde bile yatarım, hiç önemli değil.”

“Yerde mi?” diye postayı koydu annem. “Aklını mı kaçırdın sen? Cumhuriyet ordusunun askerini yerde yatıracağız ha? Hayatta olmaz. Portatif bir karyolamız var. Öyle çok lüks bir şey değil... bildiğin ordu karyolası. Onu güzelce aç ve rahat bir uykuya çek Onbaşı.”

“Eyvahlar olsun,” dedi anneannem esneyerek, “yatmak demişken, baban çoktan eve dönmüştür Marvine. Ben de yavaştan gideyim artık.”

Brownny centilmenliğe yakışır şekilde Lizzy’yle anneannemi eve bırakmaya karar verdi. O geri döndüğünde, annemle Joanna yapayalnız kollarıyla birbirlerini sanıp sarmalamış halde uykuya dalmışlardı.

Perdelerin ardından gizlice, cildini hiç düşünmeden hoyratça kendini keseleyişini seyrettim. Sonra pırıl pırıl ve çıplak halde çarşafın arasına doğru sokuldu.

Ayakkabılarımı çıkarıp parmak uçlarımda mutfığa gittim. Ona soğuk bir bira doldurdum. Dosdoğru yanına gittim, başucuna oturdum. "Sana buz gibi bira getirdim Brownny. Onca yol yürüdükten sonra sıcaklamışsındır," dedim.

"Vay canına, sağıl Halis Alice Şekerpare, sahiden fena halde sıcaklamıştım. Sen gerçek bir dostsun."

Doğruldu ve koca bardağı bir dikişte gövdeye indirdi. Ona bakmaya başladım ve gözlerimi göbek deliğine kadar indirdim. Boş bardağı yere koydu, bana sırtıttı. Şaka olsun diye yüzüme geçirdi ve işte o zaman doğruyu söylemekten başka çarem kalmadı. "Ah Brownny," dedim, "seni o kadar seviyorum ki." Kollarımı gövdesine doladım ve yüzümü altuni göğüs kıllarına yasladım.

"Hop hop, ağır ol şekerparem. Ben de seni seviyorum. Bir numarasın sen."

Sonra onu ağzının ortasından öptüm.

"Seni gidi Josephine, bunu sana kim öğretti allasen?"

"Kendi kendime öğrendim. Bileğimde alıştırma yaptım. Bak göstereyim mi?"

"Seni gidi Josephine!" dedi yeniden. "Josephine, sen yalancısın. Hem de yalancının daniskasıdır!"

Bundan sonra bana muhabbeti arttı, o da bana sarıldı ve beni ağzımın ortasından öptü.

"Vay vay vay," diye dalga geçtim, "sana bunu kim öğretti? Lizzy mi?"

"Kapa çenen, dedi. Beni sevdikçe, sohbeti azalmaya yüz tutmuştu.

Onun yanına yattım; bir erkeğin hissettiği duygularla ne derece dönüşüme uğrayabileceğini görünce sahiden çok şaşırdım. Beni hevesle sevdi, ben de onun gönlünden geçeni anladığımı belli etmek için, "Brownny, canın ne istiyor? Şey yapalım mı Brownny?" diye fısıldadım.

Hoppala! Bunu dememle birlikte yataktan dışarı fırladı, nevesimi havalandırdığı gibi omuzlarının üstüne sardı ve sızlanmaya başladı. “Aman Tanrım... yanmışım ben,” dedi, “bu yaptığımdan dolayı tutuklanabilirim. Askeri inzibat tarafından yakalanıp hayatımın geri kalanını kodeste geçirebilirim.” Bana baktı. “Tanrı aşkına önünü ilikle. Annenin uyanması an meselesi.”

“Brownny, ne oldu şimdi?”

“Sen daha çocuksun, felaket akıllısın tamam, ama hiç de hayrına değil bu akılların. Anlamıyor musun? Bu, bütün hayatımı mahvedebilir.”

“Ama Brownny...”

“Başımın nasıl bir belaya gireceğini düşünsene! Tutuklanabilirim! Sen daha bebedsin. Şaka gibi bir şey bu. İnsan senin gibi bir bebekle evlenebilir belki, ama sana el sürmek bir suç. İşte bu çok komik, ha ha ha.”

“Ah Brownny, seninle evlenmeyi çok isterim.”

Karyolanın ucuna oturdu ve beni kucağına çekti. “Vay canına, ne komik bir çocuksun sen. Sahiden bu kadar çok mu hoşlanıyorsun benden?”

“Sana âşığım. On numara bir eş olurum sana Brownny. Bilmem farkında mısın ama, bu evi baştan aşağı ben çekip çeviriyorum. Annem çalışmadığında bütün zamanını babamın durumuna kafa patlatarak geçirir. Joanna’nın saçlarını her gün ben tanyorum. Elbiselerini ben ütülüyorum. Senin için bir bebek bile doğurabilirim. Brownny ben bunları gayet...”

“Yok, yok! Hayır! Duymamış olayım. On sekiz yaşına kadar kimsenin bu iş için seni kandırmasına izin verme sakın. Sen bebek gibi saf kalmalısın ve hiç değilse on sekizine kadar kendini zora sokmamalısın.”

“Brownny, o karargâhta kendini yalnız hissetmiyor musun? Yani Lizzy yakınında olmadığı zaman, ben de yakınında olmayınca... Sence de vücudum güzel değil mi?

“Bilmem, güzel herhalde...” Güldü ve elini samimi bir şekilde gömleğimin altına soktu. “Gayet güzel aslında, hele daha tam olgunlaşmadığı düşünülürse.”

Arzumu bastıramadım ve daha konuşmasını bitirmeden onu aralık dudaklarından öptüm, dudaklarımı şapır şupur dişlerine yapıştırdım. “Ah Browny, sana gül gibi bakarım ben.”

“Tamam, peki,” dedi beni nazikçe itip kendinden uzaklaştırarak. “Peki, dinle beni, hadi git uyu artık, yoksa boş bulunup mercimeği fırına vereceğiz sonunda. Sen tatlı bir çocuksun. Güzelce uyu da kurtul bu saçma sapan fikirlerden. Dünya koskocaman bir yer, daha ne gördün de ne bileceksin. Benim gibi bir adamı bile şaşırtacak şeyler var.”

“Ama ben kararımı verdim.”

“Hadi git yat, uyu artık,” dedi halen tuttuğu elimi okşayarak. “Şu anda Lizzy’ye acayıp benziyorsun.”

“Ya öyle mi, ama ben farklıyım. Ben ne istediğimi tam olarak biliyorum.”

“Hadi git uyu küçük kız,” dedi son bir defa. Elini avucuma aldım, o kahverengi parmak uçlarını teker teker öptüm, sonra odama koşup bütün kıyafetlerimi çıkardım ve ıssız ruhum kadar çıplak bir halde uyudum.

Ertesi gün cumartesiydi ve buna sevinliyordum. Babam ortadan kaybolduğundan beri, annem cumartesi pazarları, garsonlarından Fransızca öğrendiği bir Paris Kafesi’nde garsonluk yapıyor. Bu bakımdan şanslı bir insan, çünkü işini gerçekten seviyor; müşterilere de, oranın kahvesine de, dekorasyonuna da bayılıyor ve yalnızca eve geri döndüğünde mutsuz oluyor.

Sabah on sularında, ön verandada ona kahvaltısını verdim, sonra Joanna da onu otobüs durağına götürdü. Annem yarı yolda durup, “Onbaşıya o donmuş sosislerden yap biraz,” diye seslendi.

Yine aşka meşke dalabilelim diye Browny’nin bir an önce kalkmasını umuyordum ama o kalkacağı yerde çökmüş eşiği-

mizden içeri Lizzy girdi. “Brownny’ye kahvaltılık bir şeyler hazırlamaya geldim,” dedi kısa ve öz bir şekilde.

“Ya öyle mi?” Çocuk gibi gözünün içine baktım. “Bence o işi ben yapmalıyım Liz Teyzeciğim, çünkü biz ikimiz muhtemelen evleniyoruz. Bu durumda kahvaltısını benim hazırlamam sence de daha mantıklı olmaz mı?”

“Ne dedin? Tane tane söyle bakayım Josephine.”

“Bal gibi duydun dediğimi Liz Teyzeciğim.”

Geniş etekliğini altına toplayarak merdivenlere bir kumaş yığını halinde çöküverdi. “Daha *ben* bile evlenecek kadar büyümüş hissetmiyorum kendimi, üstelik ben Noel’de on yedime bastım. Sana sahiden evlenme mi teklif etti?”

“Bu konuda konuşuyoruz,” dedim, yalan da değildi. “Ona âşığım Lizzy.” Gözyaşlarımdan önümü göremiyordum.

“Ah canım benim... Senin yaşından şu yaşıma kadar en az kırk kere âşık oldum ben.”

“Ben öyle değilim ama, kararımı verdim, Brownny’den başkasını gözüm görmüyor. Bir iş bulacağım ve askerliği bitince onu üniversiteye göndereceğim... O çok akıllı.”

“Akıllı, öyle mi... ona bakarsan herkes akıllı.”

“Hayır, hiç de değil.”

O gidince Brownny’yi tıpkı Uyuyan Güzel gibi iki gözünden birden öptüm, gerindi ve kurt gibi acıkmış bir halde uyandı.

“Kahvaltı, kahvaltı, kahvaltı,” diye kükredi.

Karnını doyurdum. “Vay canına, böyle beşikten kız kaçırdığımı görseler bizim çocuklar gülmekten kırılırdı ha,” dedi bana.

“Neden öyle diyorsun ki? Ben insanlar üzerinde iyi bir intiba bırakırım Brownny. Bir sürü erkek benim için birbirine girdi bir kere, üstelik yaşça senden bile büyüktüler.”

“Ya, ne demezsin,” diye alay etti.

O şekilde gülmeyi kesmesini sağladım, onu yeniden öpüşmeye sevk ettim ve neşeli bir sabah geçirdik.

“Brownny,” dedim öğle yemeğinde, “evlenmeyi düşündüğümüzü anneme söyleyeceğim.”

“Kadının başında yeterince dert yok mu?”

“Hayır, hayır,” dedim. “Annem âşıkları canı gönülden destekler. Aşk için deli olur o.”

“Öyle acele etme hemen, bir dur, biraz düşün bebek yüzüm. Belalı bir yere gönderilip çılgın bir yerli tarafından gırtlaklanmam işten değil sonuçta. Her gün böyle haberler çıkıyor gazetelerde. Kendi aramızda sözlensek ve bunu bir süre herkesten gizleseک daha eğlenceli olmaz mı hem? Ne dersin?”

“Hiç bana göre değil,” derken Liz’den erkeklerin fırsatçılığı hakkında duyduğum bütün her şeyi; bazen o bir anlık hazzı elde etmek için sözde iyi niyetle nasıl kendilerini kırk gün kırk gece, yat kalk, kâh doğruya kâh yalana başvurarak kadınlara kul köle ettiklerini hatırladım. “Gizli gizli sözlenmek ha! Kimileri böyle bir planı kabul eder belki, ama bana göre değil.”

İşte o zaman benden hoşlandığını anladım, çünkü masanın etrafından dolanıp yanıma geldi, evde kendi kendime kıvırdığım saçlarımın bukleleriyle biraz oynadı ve kulağıma “Bizim çocuklar buna çok gülerdi herhalde, ama sana fena halde kanım kaynıyor,” diye fısıldadı.

Derken benden hoşlanıp hoşlanmadığından yine şüpheye düştüm, zira saatine bakıp o meşum soruyu sordu: “Lizzy de nerede kaldı?”

Cumartesi günleri asli görevim olan ev alışverişini yapmam ve alacaklı esnafı safa yatarak oyalamam gerekiyordu. Bu iş çok vaktimi almadı ama merdivenlerden yukarı paldır küldür çıkıp içeri girdiğimde, önemli bir konuşmanın sonunu duydum. “Bu senin suçun, Liz,” diyordu Brownly.

“Çok umurumdaydı,” dedi Liz. “Bir çocukla gönül eğlendirmek hoşuna gidiyor demek ki.”

“Alakası yok, hiç anlamıyorsun bir kere...”

“Anlamak da istemiyorum doğrusu.”

“Allah kahretsin,” dedi Brownly, “karşındakini dinlemiyorsun bile. Bence sen iğrençsin.”

“Öyle mi?” Gitmek üzere arkasını dönen Liz, sineklik kapısını yüzüme çarptı ve eflatun gece ayakkabısının topuğuyla ayağımı ezdi.

“Annene evleneceğimizi söyle,” diye bağırdı Brownly beni gördüğünde. “Şu Liz var ya, iğrenç bir insan, lanet olsun. Anne ne bu akşam söyle.”

O kısa öğleden sonra boyunca Brownly’yi kendime yakınlaştırmak için elimden geleni yaptım. Onun kucağına oturdum, bir yandan birasını içerken, bir yandan beni gıdıkladı. Kahkahalar attım ve çok geçmeden bu oyunun nasıl oynandığını anladım. En büyük incelik oyunu sürekli çeşitlendirmekten geçiyordu, bu yüzden de çılgılık çılgılığa koşarak ondan kaçtım, sonra beni rahat bir yerde, örneğin oturma odasındaki kanepede veya kendi yatak odamda kıştırmasına göz yumdum.

“Hiç fena değilsin,” dedi. “Hiç fena değilsin, yeminle. Senin için çıldırıyorum Josephine. Çok eğlencelisin.”

Annem o gece saat dokuzu çeyrek geçe eve geldiğinde, ona biraz buzlu çay yaptım, onu mutfakta köşeye kıştırıp kapıyı kilitledim. “Sana benimle Onbaşı Brownstar hakkında bir şey söylemek istiyorum. Sakın bir şey söyleme anne. Biz evleniyoruz.”

“Ne?” dedi. “Evlenmek mi dedin?” diye çılgılığı bastı. “Delirdin mi sen? Çalışma belgen olmadan iş bile bulamazsın daha. Bu yaşta çalışma belgesi bile alamazsın. Bebeksin sen daha. Benim küçük balığımsın sen. On dördüne bile basmadın daha.”

“İşte o yüzden önümüzdeki aya kadar beklememize karar verdim, o zaman on dördüme basıyorum. O yüzden de istediğimiz gibi evlenebiliriz.”

“Evlenemezsin, aman Tanrım! Kimse on dört yaşında evlenmez, kimse kimse. Böyle bir şeye kalkışan bir kişi bile tanımıyorum.”

“Yapma anne, isteyen bal gibi de yapıyor, gazetelerde hep okumuyor muyuz sanki? Olabilecek en kötü şey, gazeteye çıkmak olur.”

“Onda gözün olduğunun bile farkında değildim. Lizzy’nin erkek arkadaşı değil mi o? Hiç hoş değil bu, yani onu Lizzy’nin elinden alman. Bu iğrenç, sinsi bir numara. Sinsisin sen. Kadınlar birbirlerini kollamalıdır halbuki. Bunu bile öğrenemedin mi daha?”

“İyi de o evlenmek istemiyor ki, ben istiyorum. Brownny için de en önemli şey evlenmek. Çok temiz bir çocuk ve izni bitince, o ordu fahişelerine veya başkalarının karılarına gitmek istemiyor. Hiç değilse bu yönünü takdir etmelisin anne –iyi bir özellik bu.”

“Sen daha bebeğsin,” diye homurdandı annem. “Sen benim ele avuca sığmaz küçük balığımsın.”

Brownny mutfak kapısını annemi yumuşatmam için gereken süreden on dakika erken tıklattı.

“Tamam tamam, gir içeri,” dedim midem bulanmış halde.

“Nasil gidiyor? Her şey halloldu mu? Ne diyorsun Marvine?”

“Ne diyeyim, al başına çal Onbaşı! Lizzy’nin nesini beğenemedin? Onunla çok yakışıyordunuz birbirinize. Yaz göğündeki ikiz yıldızlara benziyordunuz. Şimdi fark ettim, tipin pek de hoşuma gitmiyor. Anan baban kimlerden senin? Onlar hakkında pek bir şey anlatmadın. Tek bildiğim Alcatraz’da hapis-te bir amcan olduğu. Üstelik dişlerin de felaket durumda. Ordu hiç bakmıyor mu size? Böyle şeylerin icabına bakıyorlar diye biliyordum ben. Ne yalan söyleyeyim, hiç de yakışıklı gelmiyor-sun bana.”

“İşi kişiselleştirmeye gerek yok Marvine.”

“İyi de o daha bebek yaşta. Ya gebe kalır da vücudu bunu kaldıramazsa ne olacak? Burası Hindistan değil. O Hintli çocuk gelinlerin iç organlarına neler olduğunu okudun mu hiç sen?”

“Merak etme, o çok nazik, anne.”

“Ne dedin sen?” dedi, aklına en kötüsünü getirerek.

Tartışma iki saat kadar sürdü. Joanna’nın ertesi gün kutlayacağımız on ikinci yaş günü için sakladığımız ahududulu Ko-ol-Aid’lerden birkaç sürahi içtik. Kimsede tek kuruş yoktu ve anneannemi de bulamıyorduk.

Daha sonra, misafirlik adabına yakışır şekilde gece yarısından önce, Lizzy geldi. Yanında bir teğmen vardı (ikinci sınıf), adının Sid olduğunu söyleyerek onu hepimizle tek tek tanıştırdı. Yalnız Brownny ile tanıştırmadı, zira Liz, subaylarla erlerin sosyal ortamlarda yüz göz olmaması gerektiği görüşünü savunur ve bunu her fırsatta dile getirir. Elini sıkmak üzere annemin elini tuttuğu anda teğmenin afalladığını gördüm. Sırtından aşağı bariz bir şekilde yol yol ter boşanmaya başladı ve yazlık gabbardin üniformasının koltuk altları sıırıksıklam kesildi. Annem bazı erkeklerin aklını fena halde başlarından alan o huysuz, elemli günlerinden birindeydi. Keçi inadıyla verdiğim kararı ve hayatımda heyecan filizlerinin yeşerdiğini düşündükçe boncuk boncuk terliyordu.

“Benim ait olduğum yer Fransa,” diye mırıldandı Sid’e. “Paris, Marseilles, işte böyle şehirler, erkeklerin kadınlardan hoşlandığı, tutup da küçük kızların peşine düşmediği yerler.”

“Galya mizacına büyük bir sempati duyarım şahsen ve gerçek bir kadına da bayılırım,” dedi teğmen umutla.

“Sempati yetmez.” Sesi yaradılışının icabı olan üst perdelere çıkmıştı. “Bana lazım olan empati. Yıllardır eksikliğini çektiğim şey gerçek bir can yoldaşının duygudaşlığı.”

“Ah çok iyi anlıyorum, tabii onu da hissediyorum, empatiyi filan da.” Sid o sırada kalbinin derinliklerine gömüldüğünden oradan sesi güç bela duyuluyordu... “Görmüş geçirmiş, bebelelerini kundaklamış, doğum sancısı çekmiş, sevdiklerinin ölümüne tanık olmuş kadınlardan hoşlanırım ben...”

“Yalnız sevdiklerinin mi? Aşkın ölümüne de,” diye ekledi annem hüzünle. “Hayret, genç ve yakışıklı bir erkeğin bu şekilde düşünmesi şaşılacak şey.”

“Evet, bu benim şahsi tercihim.”

Sid oracıkta ağzı kulaklarında bir sersemlik içinde otururken Lizzy, Brownny ve ben ondan bir dolar borç alıp dondurma almaya çıktık. Joanna’yı da yanımızda götürdük, çünkü doğum

günü partisine sakladığımız Kool-aid'i bitirdiğimiz için kendimizi suçlu hissediyorduk. Bir şişe kara ahududu suyuyla geri döndüğümüzde, annemle Sid'in yerinde yeller esiyordu. "Artık iyiden iyiye muhabbet tellalı gibi hissediyorum kendimi," dedi Lizzy.

İşte annemin evlenmemiz konusunda nihayet yelkenleri suya indirmesi böyle oldu. Niyeti öyle bir bozdu ki, sonunda Brownly ile bana Wassermann testi için bizzat para bile verdi. Doktor Gilmar'ı aradı ve ona iğneleri batırırken insafı davranmasını söyledi. "Benim minicik kızımdan bahsediyoruz, doktor. İçimden kendi ellerinizle çekip çıkardığınız küçük Josie. O kadar dik kafalı ki. Söylesenize doktor, Charles'la ben nasıldık hatırlıyor musunuz? Küçüğüm de çetin ceviz bir vaka, tıpkı benim gibi."

Brownly'nin çıkan sonuca bir türlü inanamamasına rağmen, kanunen yaptırmak zorunda olduğumuz bu testin sonucunda evlenemedik. Yılların tecrübesiyle öteden beri hikmetler yumurtlayıp duran anneannem, uçkuruna düşkün delikanlıların işte böyle elleri böğürlerinde kalakaldıklarını ama modern tıbbın bizi çok yakında birleştireceğini söyledi. Ha ha ha, hatırladıkça gülüyorum.

Annemse hiç fark etmedi bile. Kendi hayatındaki önemli gelişmeler yüzünden bizim başımıza geleni ruhu bile duymadı. Brownly utançtan yerin dibine geçmiş ve penisiline boğulmuş halde karargâhına dönerken, annem ona Loft marka dev bir kavanoz dolusu ekşi şekerleme ve bir kutu ceviz-rom aromalı tütün verdi.

Sonra da kendi hayatına kaldığı yerden devam etti. Teğmenle annem, Brownly ile benim acısını çektiğimiz hayal kırıklıklarının tekini bile yaşamadan evlendiler. Hepimiz de durumdan memnunduk, tabii annemin babamdan hiç boşanmamış olduğu herkesin malumuydu, o da ayrı mesele. Evlilik cüzdanında annemin adının yanında Sidney LaValle, Jr., Teğmen (ikinci sınıf),

Amerikan Donanması, yazıyor. Nesiller önce LaValle'lerin daha kıvrıcık saçlı ataları Quebec'ten Michigan'a gelmiş, bu sayede Sid annemin en sevdiği dilde işe yarar birkaç deyim biliyor.

Browny'den sadece tek bir kart geldi. Ön yüzünde kuşbakışı bir Joplin Missouri manzarası var. "Selam ufaklık, enseyi karartma, sevgiler, Browny. Not: Sağlığım iyiye gidiyor," diye yazmış.

İşte böyle hevesi kursağında kalmışlar otobanında yaşayıp giderken, yan odadan gelen dur durak bilmez mutluluk seslerini duymak beni sevindiriyor. Browny'nin bedeninin beni sarmalaması hoşuma gitmişti gitmesine ya, onun gözünde sivil hayatta başarılı olma umudundan daha öte bir anlamım olduğunu sanmıyorum. Joanna benim odama taşındı. Sabaha kadar dişlerini gıcırdatırsa da bana can yoldaşı olduğu için şükrediyorum. Bir kere nişanlandığım için kendine beni örnek alıyor. Sahiden çok sevimli bir kız.

Soluk Pembe Rosto

Soluk bir yeşil karşıladı onu, ağaçlarda yemişlerin yerine kurtlanmış tomurcuklar. Peter öğle yemeğinin ardından midesi tıka basa dolu halde uzun adımlarla parka daldı. Pörsümüş meşe palamutlarına bir tekme savurdu ve iki genç kıza hayranlık dolu koca bir gülümseme bahşetti.

Anna fulyaların üstünden bacaklarını aşırken gördü onu, gençliğinin neredeyse sonbaharına girmiş, her yerinden sağlıklı fışkıran bir adam. Judy de onu görmekte gecikmedi. “Bak, babam!” diye bağırdı anında, sahiplenir bir edayla.

Eh, babası olmaya babasıydı ama aynı zamanda etrafındaki manzara karşısında şaşalamış, ağzı açık kalmış bir adamdı. Nitekim kıvrıkcık saçların ve ısıltılı yüzlerin komplosuna uğramış, cazibeleriyle çarpılmıştı. Bir yıl önce Anna, göz göre göre hayatının son baharına girmeye yüz tutmuşken, Peter tam tersine palazlanmış, sırtına çektiği tüviti, ağzından savurduğu pipo dumanıyla erkekliğinin doruğuna ulaşmıştı; o haliyle hemcinslerinin gözünü korkutan ve kadınları kendine esir eden bir âşığın reklamı gibiydi adeta.

Tam o anda Judy bir bankın üstünden sıçrayarak, babasının kollarına atılıyordu. “Yaşasın, canım Peter,” diye fısıldadı, “bizimle buluşacağını bilmiyordum bile.”

“Vay canına, amma da büyümüşsün bızdık. Dişlerin nereden bakayım?” diye sordu. Onu havaya kaldırıp sıkı sıkı kucakladı, kendi kanından canından yirmi üç kiloluk bir bohça. “Hey Judy, iyi ki hâlâ bir pisipisinin keskin burnuna ve yumuşak beyaz kürküne sahipsin, yoksa çok üzülecektim ha.”

“Hiç de bile, değilim,” diye kıkırdadı kız.

“Bal gibi de öyle,” dedi Peter. Judy’yi esnek arka patilerinin üzerine bıraktı, ama yumuşacık bir ön patiyi tutmayı sürdürdü. “Ama sakın tırnaklarını çıkarayım deme, yoksa seni dosdoğru Hudson Nehri’ne atarım ha.”

“Yaa Peter,” dedi Judy, “kes şunu artık.”

Peter konuyu değiştirdi ve Anna’ya döndü. “Hiç de fena görünmüyorsun, söyleyeyim.”

“Teşekkür ederim,” diye yanıtladı kibarca, “sen de aynen.”

“Şu halime baksana, tam temiz hava bol güneş insanı oldum bu aralar.”

Peter, Anna’nın otuz saniyelik sessizliğini fırsat bilerek bül-bül gibi şakımaya başladı: “Bahar bayramında dans ettik, çiçekli direğin etrafında, döne döne, döne döne...”

“Eee, söylesene ne zaman geri döndün?” diye sordu Peter.

“Neredeyse bir hafta oldu.”

“Hiç aramadın.”

“Hayır, aradım Peter. Seni en az yirmi yedi kere aradım. Hiç evde değilsin ki. Bizim Pete’cik âşık olmuş bir yerlerde sürtüyordur herhalde dedim kendi kendime.”

“Nasıl şey bu,” diye şakıdı Peter ahenkle, “aşk dedikleri?”

Anna, “Peter, senden bir iyilik isteyeceğim,” diye söze girdi yeniden. “Peter, Judy bu hafta sonu sende kalabilir mi? Yeni bir eve taşındık ve yapacak dünya kadar işim var. Bana ayak bağı olsun istemiyorum. Peter! Sana söylüyorum.”

“Haa, şimdi anlaşıldı. Demek beni bu yüzden aradın.”

“Yok canım, nereden çıkarıyorsun,” dedi Anna. “Aslında sevgilim olmanı rica etmek için aramıştım seni. Gerçek sebep bu.”

“Tamam, tamam, hemen dikenlerini çıkarma Anna.” Kolu-nu, onu kutsarcasına uzattı. “Güle güle gel, güle güle git. Tabii ki kalabilir. Onu seviyorum. Özbeöz kızım o benim sonuçta.”

“Dikenlerimi mi dedin?”

Peter iç çekti. Yağmurun yağıp yağmadığını anlamak istercesine avuçlarını havaya kaldırdı. Anna fazlasıyla iyi tanıyordu onu, defalarca seyrettiği bir oyun gibi, müziklerinden danslarına her şeyini ezberlemişti. Güneşli bir bahar ikindisi parmaklarının arasından süzüldü. Hiç değilse güneşin birazını tutabilmek için başını kaldırıp o ana tanıklık eden gökyüzüne baktı. Sonra kollarını indirdi ve kalan güneşin avuçlarından kayıp gitmesine izin verdi.

“Pekâlâ,” dedi. “Hadi gidelim. Evini görmek istiyorum. Bir sürü fikir var kafamda. Benim oturma odamı görsen bayılırsın Anna. İşler düzelmezse iç dekorasyon işine bile girebilirim. Hadi ama! Merdiveni bodrumdan çıkarırım. İstersen birkaç sandık da taşıyabilirim. Ağır işlere bayılıyorum. Sonuçta hayatta ne ekersen onu biçiyorsun. Çocuktan kurtulalım yalnız. Sana düşman değilim ki.”

“Kim peki?” diye sordu Anna.

“Benimle uğraşma Anna. Gerçekten. Judy’ye göz kulak olacak birilerini bulacağım. Yeter ki çeneni kapa.” Pazar gezmesine çıkmışlar arasında tanıdık bir sima arandı. Sonunda iki koluna da birer fıstık takmış eski bir dostunu görüp “Hey sen,” diye seslendi. “Hey, seni cam gözlü serseri, buraya gel.”

“Çocuğu önümüze çıkan ilk salak arkadaşına bırakacak değiliz herhalde,” diye fısıldadı Anna öfkeyle.

Üçlü dans edercesine Peter’e doğru yaklaştı. Neşeyle merhabalaştılar ve Peter’e bir kesekâğıdı kuru kayısı ikram ettiler. Peter kızlardan biriyle konuşmaya başladı. Kızın alagarson saçını okşadı. “Vay, vay, havan acayip değişmiş kızım. Herhalde çok güzel bir kış geçirdin.”

“Doğrusu evet, teşekkürler,” diye onayladı kız.

“Bana bir iyilik yap, olmaz mı güzelim? Bak şurada Judy’yi göreceksin. Hatırladın mı onu? Küçükken sana deli olurdu. Ne dersin, hatırım için ona bir iki saat göz kulak olur musun?”

“Tabii ki Petey, seve seve. Bugün pek işim yok. Judy ha! Çok sevimli bir çocuktuk. Ben de ona bayılıyordum.”

“Anna,” dedi Peter, “tanıştırayım, bu Louie; senin çalıştığın yıl çok destek olmuştu bana. Gerçek bir dosttur, Judy’ye bak-mama yardım etmişti. Çocukla arası harikaydı, can kurtaran gibi imdadıma yetişmişti vallahi.”

“Anna sensin demek,” dedi Louie misafirperver bir ses to-nuyla. “Biliyor musun, Judy çok sevimli bence. Birbirimize de-li olurduk onunla. Acayip akıllı bir çocuğun var. *Sahiden* akıllı.”

“Teşekkür ederim,” dedi Anna.

Judy dondurmacıyla konuşmaya gitmişti. Misket limonlu bir çubuk dondurmaya yalayıp geri döndü. “Ona on sent verme-niz gerek,” dedi. “Beni hatırlamadığı için veresiye vermek iste-medi.”

Bir anda Louie’yi gördü. “Aaaaa!” diye çığlığı bastı. “Louie gelmiş. Louie, Louie, Louie!” Birbirlerinin yanaklarını mıncık-ladılar, Eskimolar gibi burunlarını birbirine sürterek koklaştı-lar ve öpüşen melekler gibi kirpiklerini kırıştırdılar. Louie gu-rurla etrafına baktı. “Müthiş bir şey bu, çocuk beni unutmamış. Nasıl ama?”

Peter ceplerinde bozukluk arandı. “Saçmalama. Benden bu,” dedi Louie. “Pekâlâ kızlar,” dedi Peter. “Kaldığınız yerden de-vam edin madem. Gününüzü gün edin. Yemeği dışarda yiyin. İyi eğlenin. Bize mektup yazın.”

“Sanırım sahiden tanıyorlar,” dedi Anna, bu duruma hep-ten canı sıkılmış halde el sallarken.

“İş böyle bitirilir!” dedi Peter. “Bir işi halletmek istiyorsan, iş-te böyle oyalanmadan harekete geçeceksin.”

Anna’nın koluna girdi. Diğer dirseğiyle, önlerinde toplanan erkek ve delikanlı kalabalığını yararak yol açıyordu. “Gitmek üzereyiz, gidiyoruz, gittik,” dedi. “Hadi hoşça kalın çocuklar.”

Beş dakika bile geçmemişti ki, Anna yepyeni bir anahtarla yeni evinin, şehirdeki şık kiralık dairesinin kapısını açtı.

Geniş antrenin sıra sıra kolilerle daralmış parke zeminine adımını atan Peter, ağzı bir karış açık kalakaldı ve ıslıkla Beethoven'ın Beşinci Senfonisi'nin ilk on iki ölçüsünü çaldı. "Vay anasını," diye inledi keyifle, "ev değil, saray yavrusu!"

Bir yığın odadan ve bu odalara ait kimi çift kanatlı ve camlı, kimi tek kanatlı ve masif meşe kapılardan, sonra dar gömme dolap kapaklarından oluşan bir manzara uzanıyordu önlerinde: Koridorlarla kusursuz bir şekilde birbirine bağlanmış bir ev dolusu oda. "Vay canına Anna, bu kadarını beklemiyordum... Buranın parası kimden çıkıyor?"

"Merak etme senden çıkmıyor."

"Onun için demedim, azizler aşkına!" Tavanda asılı bir avizeye elini kolunu sallayarak tezahürat etti. "Anna ister inan, ister inanma, dostlarımin böyle güzel evlerde yaşadığını görmek beni yalnızca mutlu eder. Dalga geçtiğimi mi sanıyorsun?"

"Sen değil, *ben* dalga geçiyorum," dedi Anna.

"Hadi uzun etme de anlat, neler çeviriyorsun? O kadar harika görünüyorsun ki, hayatta belli bir yere gelmiş kadınlara benziyorsun. Duygularını belli etmeyen, içten içe yanıp tutuşan kadınlara hani..."

"Hayal âleminde çık artık Petey," dedi sinirli bir edayla. Ama Peter çoktan gömleğini çıkarıp atletıyla kalmış ve plakları çekmeceli dolaplara yerleştirmeye girişmişti bile. Bir an ara verip, "Ne dersin, jaluzileri de takayım mı?" diye sordu. İşte o zaman Anna da yumuşadı ve tatlı bir söz söyleme lütfunda bulundu: "Asıl harika görünen sensin Peter. Acayip, nasıl diyeyim, sağlıklı görünüyorsun."

"Eee, kendime bakıyorum Anna. O yüzdendir. Sebzeler, yüksek proteinli gıdalar filan. Eskisi gibi gece kuşu da değilim artık. Greyfurt, bol güneş, işte böyle, ah bol güneş, artık bana en güzel eş."

"Sen kendine hep iyi bakardın zaten Peter."

“Hayır, Anna, bu seferki farklı.” Durdu, içinde perdelerin olduğu bir kolinin üzerine yerleşti. “Demek istediğim, eskisi gibi benmerkezci ve bencilce bir kendine bakma değil bu. Artık bunun gerçek bir felsefi bir dayanağı var. Beni biyolojiye filan bu-laştırma. Bana bir bak, ne görüyorsun?”

Anna, insan etinin tadına bakan yamyamların o günden sonra insan denilen şeye kocaman bir domuz, soluk pembe bir rosto gözüyle baktıklarını okumuştur bir yerlerde.

“Peter, Peter, önüne balkabağı koyun, ona yeter,” dedi Anna.

“Hayır, hayır, onu kastetmiyorum. Ne görüyorsun biliyor musun? Etten kemikten olma bir yapı. Bu ne zaman kafama dank etti biliyor musun? Yaklaşık iki sene önce, ikimizin ayrıldığı sıralarda. Ziyaretine gittiğim bir gün dedemi tuvalete götürdüm –onu hatırlarsın Anna, bunak şerefsizin tekiydi, o kadar çatlaktı ki ölmek istemiyordu hani... Neyse, ben kapıya yaslanmış bekliyordum; o da bütün dikkatini bağırsaklarına vermiş bir halde klozette oturuyordu. Sırf laf olsun diye –rahatlamasına yardım eder diye düşünerek– ona şöyle dedim: “Hey büyükbaba? Babalık, bu hayatı yeni baştan yaşayacak olsaydın neyi değiştirirdin? Bana vereceğin sağlam tüyolar var mı?”

“Anında cevabı yapıştırdı. ‘Peter,’ dedi, ‘her Allahın günü spor salonuna giderdim; işin de canı cehenneme, kadınların da canı cehenneme. Vücudumu öyle bir hale getirirdim ki Peter, Tanrı’nın kendisi bile onu nasıl parçalayacağını bilemezdi. Şu halime bir baksana,’ dedi. ‘Son on beş yıldır aşağılık herifin teki olarak yaşıyorum. Neden biliyor musun? Sana bunun nedenini söyleyeyim. Çünkü bu yapıya, bu... şeye’ –karnını ve dizlerini çimdikledi– ‘bu vücuda’ –çenesine yandan bir şaplak attı– ‘bunlara iyi bakmak lazım. Sebebini de söyleyeyim Peter: Çünkü o ruhun evi. Sonunda bu çabanın karşılığı, uzun bir ömür, güç ve güzellik olarak sana geri dönüyor.’”

“Aman be Peter!” dedi Anna. “Sen çalışıyor musun esas onu söyle?”

“Üfff,” dedi Peter, “hâlâ entipüften dertlerle uğraşıyorsun. Herhalde çalışıyorum. Sence nasıl geçiniyor olabilirim çalışmadan? Ya sen Çapulcular şehrinde haftada sekiz dolar elli sentini çıkardın mı çıkarmadın mı?”

“Çıkardım, tam üstüne bastın, haftada sekiz dolar elli sent.”

“Peki, peki. O zaman iyi dinle. Yüzlük kutusu bana on iki dolar seksen sente patlayan bir vitamin kullanıyorum. Yani vücudun temel bakımı ve onarımı için yılda elli dolar.”

“İhtiyar öldü mü?”

“El insaf! Evet. Herhalde öldü.”

“Üzüldüm. O kadar da kötü biri değildi. Judy’yi severdi.”

“İster kötü olsun, ister iyi Anna, dünyadaki miadını doldurdu, sonraki kuşağa bir şeyler öğretebilecek kadar da uzun yaşadı. Bu arada, bir gram bile almamışsın bence ha.”

“Teşekkürler.”

“Çocuk da harika görünüyor. Ona sahiden iyi bakıyorsun. Zaten oldum olası iyi bir anneydin. Eminim ona sulu yemekler filan da yapıyorsundur.”

“Bazen,” dedi.

“Bırak, kuşlar gibi özgür olsun,” dedi Peter. “Öyle yaptığına eminim gerçi. Bırak vücudunu sevsin.”

“Öyle zaten,” dedi Anna hüzünle.

“Tirik tırak tirik tırak, olur mu hiç çalışmamak,” diye şarkı söylemeye başladı Peter. “Eee, merdiven sahiden de bodrumda mı bakalım?”

“Hayır, hayır, şu mutfak dolabında. Upuzun olanda.”

Sonra Peter jaluzileri, arkasından da perdeleri taktı. Kitapların sığdırabildiği kadarını evdeki raflara paylaştırdı. Judy’nin çalışma masasının ikinci çekmecesini yapıştırdı. Mobilyaların tamamı kurulmuş olmasa da Judy’nin oyuncaklarını koyacağı raflar hazırды. Onları da hiç zorlanmadan yerlerine taktı. Çalışırken ıslık çalıyordu.

Sonra çıkardığı pisliği mutfağın bir köşesine süpürdü. Ocağa kahve koydu. “Kahve?” diye seslendi. “İki dakikaya,” dedi Anna. Mutfak bar tipi kapısını sabitledi ve Anna’yı dünyaya açılan kocaman pencerelerini bizzat perdelerle giydirdiği salonda bir saati kurarken buldu. “Hep meşgul, hep meşgul,” dedi.

Bir puan daha kazanmak isteyen iyi ve mutlu bir adam gibi Anna’yı öptü. Anna ondan uzaklaşmadı. Sağ kolunun sarmalında kaldı, yüzü omzuna değiyordu ve gözleri kapalıydı. Fırsatı ölçüp şansını değerlendirmek için Anna’nın çenesini hafifçe çevirdi. Anna gözlerini açamıyordu. Şerefli bir şekilde arandı tarandı, ama yüzünde herhangi bir karşı koyma alametine rastlamadı.

Baygın ve külçe gibi ağırdı, eğer yanlış hatırlamıyorsa bunlar Anna’nın şaşmaz ihtiras alametleriydi. “Dans edelim mi?” diye sordu usulca, aralarındaki eski bir espriydi bu. Sabırlı bir âşık olarak Anna’nın şık elbisesinin tam on altı minik düğmesini büyük bir özenle çözdü ve Judy’nin odasında, Judy’nin yatağında tek bir kelime etmeden ona sahip oldu. Zilyetlik hakkını kullandıktan sonra, onu öpücüklerle ödüllendirdi. Ama sonra çabucak kalkıp giyindi, zira hayattaki tecrübeleri gereği, Anna’ya her şeyin gelip geçici olduğunu hatırlatmak zorundaydı.

“Petey,” dedi Anna, nevresimle battaniyeleri çenesine çekmiş halde. “Mutfaka bir gitsene. Kahve kaynayıp taşı galiba.”

Peter yeniden kahve koydu. Sonra saymakla bitmez o kumaş düğmeleri iliklemesine yardım etmek üzere kadının yanına geri döndü. “Vallahi acayip bir elbiseymiş bu Anna. En az on sente patlamıştır sana.”

“Yirmi beş sente patladı.”

“Sen bu kadar alıngan olmasan arada sırada çok iyi vakit geçirebiliriz birlikte, biliyorsun değil mi?”

“Az önce çok mu iyi vakit geçirdin Petey?”

“Bundan iyisi Şam’da kayısı,” dedi onu usulca öperek. “Bir şey söyleyeyim mi, saçının bu yeni şekli hoşuma gitti,” dedi.

“Haftada bir yaptırıyorum.”

“Doğrusu buna değmiş bebek. Harikalar yaratmış. Neler oluyor, neler bitiyor? Ben asıl onu merak ediyorum. Şu lüks televizyon nereden geldi mesela? Ya da şu şahane çalışma masası... Birileri dünyalığı doğrultmuş galiba, ha.”

“Evet, kocam,” dedi Anna.

Peter hiç kıpırdamadan oturmayı sürdürdü, sadece kaşlarını çattı, açık alnı acının dikey çizgileriyle buruştu. Acı gerçeği boğazından geçirmeye, dişlerini sıkıp hazmetmeye çalıştı. “Aman Tanrım, Anna! Bu yaptığın korkunç bir şey,” dedi.

“Bence çok güzeldi.”

“Yapma Anna, onu mu düşünüyorsun şu anda. Baştan söylemeliydin bana. Şimdi nerde peki? Karısı düdüklenirken bu geri zekâlı herifçiöglü hangi cehennemde?”

“Rochester’da. Orada tanıştım onunla. Çok hoş bir insan. İş yerini taşıyor. Zaman alıyor tabii. Peter, lütfen. Birkaç güne burada olacak.”

“Harikasın Anna. Yemin ederim harikasın. Bana kuyruk salıyorsun. Hem onu hem beni aptal yerine koyuyorsun. Hayır diyebilirdin. Hayır –özür dilerim Petey– olmaz. O kadar da muhtaç değilim ben. Neden yaptın bunu söylesene? Intikam için mi? Kötülük olsun diye mi? Neden?”

Peter ceketini ilikledi ve kolilerle yeni sandalyelerin arasında bir gazete veya paket aranarak dolandı. Ama yanında hiçbir şey getirmemişti. Koridordaki aynanın önünde durup saçlarını taredi. “Buraya kadarmış!” diyerek yavaşça kapıya doğru yürüdü.

“Nereye gidiyorsun Peter?” Anna antreden seslendi ona, gürültücü çocukların ve unutulmuş şemsiyelerin yurdundan. “Bir dakika bekle Peter. Yemin ederim, dinle beni, aşkımdan yaptım bunu.”

Durup Anna’ya baktı. Buz gibi bir bakıştı bu.

Anna ağlıyordu. “Doğruyu söylüyorum Peter, âşık olduğum için yaptım.”

“Aşk mı?” diye sordu Peter. “Sahiden mi?” Gülümsedi. Utanmıştı ama mutluydu. “Eh öyle olsun madem!” dedi. İki elini birden dudaklarını götürüp Anna’ya bir öpücük üfledi.

“Ah Anna, o zaman sana iyi geceler,” dedi. “İyi bir kızsın sen. İnan bana, senin için her şeyin en iyisini, ama en iyisini diliyorum.”

Neşeli yüzü saniyesinde, ilkbahar günbatımına açılan kapıda belirdi. Sokakta, mülayim yabancıların arasında amuda kalktı, sonra da gamsız ve vurdumduymaz bir edayla, kendine tamamen hâkim, parendeler atarak doğuya, gecenin kaynağına doğru yol aldı.

En Gür Ses

Servis asansörlerinin tangır tungur ettiği, kapıların güm diye çarpıldığı, tabak çanağın şangırdadığı bir yer var; her pencerenin, sokağa kes sesini, git başka yerde paten kay, çabuk eve gel diye bağırان bir anne ağzından ibaret olduğu bir yer: En gür ses de benimki.

Orada kendi annem hâlâ en az benim kadar kanlı canlı ve bakkal onunla konuşmak üzere ayağa kalkıyor. “Bayan Abramowitz,” diyor, “insanların kendi çocuklarından korkmamaları lazım.”

“Ah Bay Bialik,” diye cevap veriyor annem, “kızıma veya babasına ‘Şiş’ diyecek olsanız ikisi de ‘ancak mezarımda susarım ben,’ diye karşılık verir.”

“Coney Adası’ndan mezarlığa,” der babam. “Nasıl olsa metro da aynı, bilet parası da.”

Turşu fıçısının yanı başındayım. Serçe parmağım turşu suyunda minnacık girdaplar oluşturuyor. Bir an için bu oyuna ara verip etiketleri okumaya koyuluyorum: “Campbell’in Domates Çorbası. Campbell’in Sebzeli Etli Çorbası. Campbell’in Iskoç U-su-lü Çorbası...”

“Sessiz ol,” diyor bakkal, “bak etiketler eskiyor.”

“Lütfen Shirley, biraz sessiz ol,” diye yalvarıyor annem.

O yerde bütün sokak, ‘Sessiz ol! Sessiz ol!’ diye inler, ama bu inlemeler içimdeki o mutlu koronun curcunasından zerre kadar eksiltmez.

Yine aynı yerde, ama hemen köşeyi dönünce, uzun yıllar önce köhnemiş kırmızı tuğladan bir bina var. Her sabah çocuklar

nnde ift sıra halinde dururlar ve bu sraların hizalı olması gerekir. Böyle ayakta dikildiklerine hiç gocukmazlar ocuklar. Zaten her şekilde bekliyorlardır.

Ben de genelde onların arasındayım. Aslına bakılırsa, en önde, çünkü adım “A” ile başlıyor.

Soğuk bir sabah vakti sınıf başkanı omzuma vurdu. “409 numaralı odaya git Shirley Abramowitz,” dedi. Bana söyleneni yaptım. Koşa koşa merdivenlerden çıkıp içinde altıncı sınıfların ders yaptığı 409 numaralı odaya gittim. ğretmenleri Bay Hilton, konuşacak zamanı buluncaya dek sırada hiç kımıldamadan oturup beklemek zorunda kaldım.

Beş dakika sonra, “Shirley?” dedi ğretmen.

“Ne?” diye fısıldadım.

“Vay vay vay! Demek meşhur Shirley Abramowitz sensin! Bana fazlasıyla gr ve berrak bir sesin olduğunu ve metindeki duyguların hakkını vererek okuduğunu söylediler. Bu doğru mu acaba?”

“Evet kesinlikle,” diye fısıldadım.

“Madem yle, ağzının içinde konuşmayı kes. Bakarsın bir gün senin öğretmenin olurum. Sesin çıksın, yüksek sesle konuş.”

“Evet,” diye bağırdım.

“Hah şöyle,” dedi. “Evet, Shirley Abramowitz, şu saçını da bir kurdeleyle veya tokayla toplayabilir misin? Çok dağınık.”

“Evet!” diye bağırdım avazım çıktığı kadar.

“Tamam, anladık, sakın ol bakalım.” Sınıfa döndü. “ocuklar, çıt istemiyorum. Sayfa 39’u aın. Sayfa 52’ye kadar okuyun. Bitirince baştan okuyun.” Beni yeniden süzdü. “Konumuza gelelim Shirley, herhalde biliyorsundur, Noel yaklaşıyor. Çok güzel bir piyes hazırlıyoruz. Rollerin çoğu şimdiden dağıtıldı. Ama hâlâ şöyle gr sesli, dayanıklı bir ocuk anyorum. Dayanıklı ne demek biliyor musun? Biliyorsun yle mi? Aferin, akıllı kız. Dn toplantı salonunda ‘Tanrı obanımdır’ı okurken din-

ledim seni, biliyor musun. Çok etkilendim doğrusu. Harika bir yorumdu. Öğretmenin Bayan Jordan da seni yere göğe sığdıramıyor. Şimdi dinle beni Shirley Abramowitz, o rolü almak ve piyeste oynamak istiyorsan, dediklerimi tekrarla: ‘Bugüne dek hiç çalışmadığım kadar çok çalışacağıma yemin ederim.’”

Gökyüzüne baktım ve anında, “Evet, yemin ederim,” dedim. Serçe parmağımı öptüm ve Tanrı’ya baktım.

“Bir oyuncunun hayatı böyledir yavrucuğum,” diye açıkladı. “Oyuncu tıpkı bir asker gibidir, asla geç kalamaz, asla generali-ne, yani yönetmene itaatsizlik edemez. Bu oyunun bütün yükü,” dedi, “tamamen senin sırtında olacak.”

O öğleden sonra, okul binasının dört bir yanında çocuklar hindileri ve mısır demetlerini sınıfların camlarından kazıyıp temizlediler. Uğurlar olsun Şükran Günü. Ertesi sabah bir sınıf başkanı, yazıhaneden kırmızı ve yeşil krepon kâğıdı getirdi. Biz de yeni süsler yapıp bunları duvarlara astık ve kapılara yapıştırdık.

Öğretmenlerin mutluluğu her gün biraz daha artıyordu. Baş-ları, çocukluğun çanları gibi çın çın çalışıyordu. En yakın arka-daşım Evie haylazlığa meyilliydi, ama sınıfta fısıldaşmasına rağmen tek bir ihtar bile almadı. “Kutsal Gece”yi hatasız söylemeyi öğrendik. “Ne kadar harika!” dedi stajyer öğretmen Bayan Gla-ce. “Hele de bazılarınızın hiç İngilizce bilmediği düşünülürse, sahiden büyük başarı!” “Duvarları Süsleyin” ve “Dinleyin! Müj-deci Melekler Şarkı Söylüyor” gibi Noel ilahilerini öğrendik. Onlar utanmıyordu, bizler de sıkılmıyorduk.

Ama bir dakika, annem bütün bunları öğrenince, “Misha, orada neler döndüğünden haberin yok. Cramer de Bilet Satış Komitesi’nin başındaymış,” dedi babama.

“Kim kim?” diye sordu babam. “Cramer mi dedin? Evet ger-çekten çok faal bir kadın.”

“Faal mi? İnsan boş yere faal olmaz. Dinle,” dedi üzüntülü bir şekilde, “komşularımın Noel uğruna bu kadar gürültü ko-parttıklarını gördükçe şaşırıyorum.”

Babam başta buna ne cevap vereceğini bilemedi. Sonra kararını verdi: "Amerika'dasın Clara! Buraya gelmeyi sen istedin. Flistin'de olsaydın, Araplar seni çiğ çiğ yiyor olacaktı. Avrupa desen, orada da pogromlar var. Arjantin, Hintli kaynıyor. Burada da Noel var desene. Şaka gibi bir şey."

"Yaa, çok komik Misha. Sana ne oldu böyle? Zorbaların elinden kaçmak için yeni bir ülkeye geldiysek ve çocuklarımız burada beyinlerine bir sürü yalan dolan sokularak yavaş yavaş sinsiçe zehirleniyorsa, bunun neresi komik söyler misin? Ah Misha, o eski idealist duruşunu kaybediyorsun."

"Sen de espri anlayışını."

"Merak etme, o bende hiçbir zaman olmadı, ama sen fazlasıyla idealisttin."

"Ben hâlâ aynı Misha Abramovitch'im, bir gıdım değişmedim. İstedigine sorabilirsin."

"Kendime soruyorum işte," dedi anacığım, nur içinde yatsın. "Benden iyi kim bilecek cevabı."

Bu meyanda komşular da ne diyeceklerini düşünüyorlardı.

Marty'nin babası, "Benim oğlanın çok önemli bir rolü var, biliyor musunuz," dedi.

"Benimkinin de," dedi Bay Sauerfeld.

"Benim oğlum ölse oynamaz o piyeste!" dedi Bayan Klieg. "Ona hayır dedim. Cevabım hayır. Ben hayır dediğimde, sözüm-den dönmem!"

Hahamın karısı, "İğrenç bir şey bu!" dedi. Ama kimse onu dinlemedi. Tanrı'nın uçsuz bucaksız bilgeliğinin dar ufkunun altında kızıl-sarı bir peruk takıyordu.*

Her gün gürültülü patırtılı ve yeni deneyimlerle doluydu. Ben yönetmenin sağ koluydum. "Sen olmasan ben ne yapardım Shirley?" diyordu Bay Hilton.

* Ortodoks Yahudi inancında, evli Yahudi kadınların saçlarını açık tutmaları ve eşleri dışında birine göstermeleri günah sayıldığından, çoğu dindar kadın saçlarını peruk takarak gizler. Kimi Yahudi kadınları peruk yerine şapkayı veya başörtüsünü de yeğleyebilir. -ç.n.

“Annenle baban dizlerinin üstüne çöküp onlara senin gibi bir çocuk bahsettiği için her gece Tanrı’ya şükretmeli,” diyordu.

Bir de diyordu ki: “Seninle çalışmak büyük bir zevk, sevgili yavrucuğum.”

Bazen de, “Tanrı aşkına, metni nereye koydum ben?” diyor-du. “Shirley! Shirley! Bul şunu.”

Ben de sessizce cevap veriyordum: “Burada Bay Hilton.”

Arada bir, çok yorgun düştüğünde, “Shirley,” diye feryat ederdi, “bu çocuklara bağarmaktan bıktım usandım. Ira Pushkov’a, Lester o yıldıza ikinci kez işaret edinceye dek sahneye girmemesini söyler misin Tanrı aşkına?”

O zaman ben de kaplan gibi kükrüyordum: “Ira Pushkov, sen laftan anlamaz mısın? Salak! Bay Hilton sana hiç söylemediyse en az beş kere söyledi, Lester o yıldıza ikinci kez işaret etmeden sahneye girmesene.”

“Tanrı aşkına Clara,” diye soruyordu babam anneme, “orada ta altı buçuğa kadar ne yapıyor ki eve gelip sofrayı bile kuramıyor?”

“Noel,” diyordu annem buz gibi bir sesle.

“Ho! Ho!” diyordu babam. “Noel’s Noel. Ne zararı var ki? Sonuçta tarih herkese bir şeyler öğretir. Okuduğumuz kitaplara bakılırsa bu da putlara tapılan çağlardan kalma bir bayrammış, mumlar, ışıklar, hatta Hanuka Bayramı bile hep pagan inanışlarıymış. Bütününüyle Hristiyan bayramı olmadığını biliyoruz hiç değilse. Eğer tutup da bunun yalnızca kendilerine has bir bayram olduğunu düşünüyorlarsa, vatansever filan değil düpedüz cahiller demektir. Tarihe mal olmuş olan, bütün insanlığa mal olmuştur. Yoksa Ortaçağ’a mı geri dönmek isterdin? Kafanı elden düşme bir jilette kazımak daha mı iyi yani? Aklından geçeni açıkça, yüksek sesle söylüyor diye Shirley’nin incileri mi dökülecek sanki? Dökülmeyecek. Tersine belki ileride mutfakla bakkal arasında mekik dokumaktan ibaret olmayacak hayatı. O aptal değil.”

Bu iyiliğın için sana teŖekkr ederim baba. Bu dediğın halen daha geçerli. Aptalca Ŗeyler yaptığım olur, ama aptal değilim.

O gece babam beni öptü ve kariyerimi fazlasıyla önemser bir edayla, "Shirley, büyük gün yarın desene. Tebrikler," dedi.

"Kapa eneni," dedi annem. Sonra bademcik iltihabının önünü almak için bütün pencereleri kapattı.

Ertesi sabah kar yağdı. Sokağın kŖesinde bir ağaç, nazik bir belediye görevlisi tarafından bizim için özel olarak sslenmiŖti. Bu ağaın gnahkr gölgesinden kaçınmak uğruna, komŖularımız bir somun ekmek almak için ta  blok doğuya yürüdüler. Kasap, rengrenk ıŖıkların tavuklarının üstüne vurmasını engellemek için kapkara kepenklerini indirdi. Benim içinse ağaın hiçbir mahsuru yoktu. Okula giderken iki elimi birleŖtirip ona bir hoŖgr öpücüğü yolladım. Zavallılık, Mısır'da bir yabancı gibiydi.

Dik dik bakan çocukların yanından geçip dosdoğru toplantı salonuna yollandım. "Buyur Shirley!" dedi sınıf baŖkanları. YaŖlarına göre iri yarı olan dört oğlan, çoktan dekor-kostüm sorumluları ve sahne görevlileri olarak iŖe koyulmuŖlardı.

Bay Hilton çok gergindi. Mutlu bile değildi. Söylemeye yeltendiğı her laf, yanlamasına üzüntü dolu bir bakıŖla son buluyordu. İlk sıranın ortasındaki bir koltuğaa yığılıp kalmıŖtı ve ben-den Bayan Glace'ye yardımcı olmamı rica etti. Ben de dediğini yaptım ama Bayan Glace sesimin perdesini fazla yüksek buldu ve bana "GsteriŖ dŖkn!" dedi.

Biz hazırlıklarımızı tamamlamadan çok önce anne-babalar birer ikiŖer gelmeye baŖladı. Erken gelerek kendileriyle ilgili iyi bir izlenim bırakmak istiyorlardı. Perdelerin arasından gizlice seyircilere baktım. Utançtan yerin dibine girmiŖ olan annemi gördüm.

Bayan Glace, Ira, Lester ve Meyer'e takma sakallarını taktı. Yıldızı teline bağlamayı az kalsın unuttuyordu, ama ben ona hatırlattım. Boğazımı temizlemek için birkaç kez ksrdm. Ba-

yan Glace etrafına bakındı, herkesin kostümünü giymiş ve rolünü oynamak için hazır bir halde sırada beklediğini gördü. “Pekâlâ...” diye fısıldadı. Derken:

Birinci sınıfların en yakışıklı çocuğu Jackie Sauerfeld, sıksa dirseğiyle perdeyi araladı ve yüksek bir sesle lafa girdi:

Sevgili anne-babalar
Hem hikâye olarak anlatacağımız
Hem de pantomimle canlandıracağımız
Bir Noel piyesiyle, zamanda
İz bırakmak üzere karşınızdayız.

Bitirir bitirmez gözden kayboldu.

Sesim anında kulisten gümbür gümbür yayılarak ortalığı inlettii ve bu sesi bekliyor olmalarına rağmen yine de şaşırıp kalan Ira’yı, Lester’i ve Meyer’i dumura uğrattı.

“Hatırlıyorum, hatırlıyorum doğduğum evi...”

Bayan Glace perdeyi hızla çekip açınca, sözünü ettiğim ev –Celia Kornbluh’nun en sevdiği oyuncak bebeği Cindy Lou ile samanların üstünde yattığı derme çatma bir samanlıktı bu– gözler önüne serildi. Ira, Lester ve Meyer kulisten çıkıp bazen parmaklarıyla hareketli bir yıldızı, bazen de uzaktaki Cindy Lou’yu işaret ederek Celia’ya doğru yavaşça ilerlediler.

Hem uzun, hem de hazin bir hikâyeydi bu. Küçük Eddie Braunstein elindeki çoban değneğiyle koyunlarını arayarak sahnede ileri geri dolaşırken, yapayalnız geçen çocukluğumla ilgili bütün laflarımı dikkatle söyledim. Bir kez daha yalnızlıktan ve herkesin nefret ettiği bazı kadınlar dışında, hiç kimse tarafından anlaşılmamaktan dem vurdum. Eddie hikâyesinin burası için fazla ufak tefek kalmıştı, o yüzden omzunda babasının tallediyle* Marty Groff onun yerini aldı. On iki arkadaşımın adı-

* Talled: Sabah duaları esnasında ve Bar-mitzva törenlerinde Yahudi erkeklerin kıyafetlerinin üzerine giyip özellikle omuzlarını ve başlarını örtmekte kullandıkları, ucunda tıtsit adı verilen düğümlü püsküller bulunan Yahudi dua örtüsü.

nı söyledim ve dördüncü sınıftaki oğlanların yarısı, turuncu bir sandığın üzerinde durmakta olan Marty'nin etrafını sardı. Bunlar olurken tiradını tüm hızıyla sürüyor, sesim yankılanıyordu. Kederli ve gümbür gümbür bir sesle, sevgi, Tanrı ve İnsan hakkında hararetle konuşmayı sürdürdüm, ama Abie Stock'un korkunç ihaneti yüzünden birdenbire o meşhur âna geldik. Meramını bizzat dile getirmekte olduğum Marty, haçın dibinde durup bekledi. Seyircilere umutsuzca baktı. "Tanrım," diye inledim, "tanrım, neden beni terk ettin?" Onu haça mıhlayıp öldürmek isteyen şeyh kılığındaki askerler zavallı Marty'yi kısıkvırak yakaladılar ama Marty onların kısıkacından bir anda kurtuldu, yeniden seyircilere döndü ve hem çaresizliğini, hem de oyunun sona erdiğini ifade etmek üzere kollarını iki yana aarak havaya kaldırdı. Avazım çıktığı kadar bağırarak, "Gerisi sessizlik ama bu salondaki, bu şehirdeki –bu dünyadaki– herkesin artık bildiği üzere, sonsuza dek yaşayacağım ben," dedim.

O gece Bayan Kornbluh, bir fincan çay içmek üzere mutfağımıza geldi.

"Kutsal Bakire nasıl?" diye sordu babam kaygılı bir bakışla.

"Gya kız babası olacaksın ama ağzından çkanı kulağın duymuyor Abramovitch."

"Al," dedi babam sevecen bir şekilde, "biraz limon koy çayına, mizacını yumuşatır."

Yidiş dilinde biraz tartıştılar, sonra Rusça ve Lehçe karışımı bir balçığa düştüler. Daha sonra dediğini anlayabildiğim ilk kişi, "Ne olursa olsun, bizi farklı bir kültürün inançlarıyla tanıştırmaları kesinlikle güzel bir deneyimdi, bu kadarını kabul etmeniz lazım," diyen babamdı.

"Eh, evet," dedi Bayan Kornbluh. "Yalnız tek bir şey ters geldi bana... Charlie Turner var ya –hani Celia'nın sınıfındaki o çeker çocuk– o ve birkaç çocuk daha. Ya çok küçük rolleri vardı ya da hiç oynamıyorlardı piyeste. Bence hiç de yakışık almadı bu. Ne de olsa, din onların dini."

“Güzel söylüyorsun da,” diye başladı annem, “Bay Hilton ne yapsın ki? O çocukların sesleri pek cılız; hem neden bağırsınlar ki onlar? İngilizceyi, doğuştan sular seller gibi biliyorlar. Melekler gibi altın sarısı saçları var. Oyunda rol almaları o kadar önemli mi sence? Noel... yeryüzünün bütün malı mülkü... hepsinin sahibi onlar zaten.”

Dermanım tükenene dek konuşmalarını dinledim de dinle-dim. Sonra uykudan gözlerim kapanır halde yataktan kalktım ve dizlerimin üzerine çöktüm. Ellerimi küçük bir üçgen şeklin-de birleştirdim ve “Dinle, ey İsrail...” diye duaya başladım. Son-ra Yidiş dilinde içeriye seslendim: “Lütfen susun, iyi geceler, iyi geceler. Şişşt.” Babam, “Asıl sana şişşt,” dedi ve mutfak kapısını güm diye çarptı.

Mutluydum. Anında uyuyakaldım. Herkes için dua etmiş-tim: İçeride gevezelik eden ailem, uzaktaki kuzenler, yoldan ge-çenler ve bütün yalnız Hıristiyanlar için. Sesimin duyulacağını umuyordum. Çünkü kesinlikle en gür ses benimkiydi.

Yarışma

Ister erken kalkayım ister geç hiç fark etmez, gün ellerimin arasından kaçır gider. İster yaz olsun, ister kış, ağaçların gölgesi ya da çıplak karaltıları... Pirinç gevreğime asla öğleden önce yumulmam.

Hırslıyımdır ama başarı denen şey, benim gözümde uzun vadeli bir şeydir. Bir yıldızı gizli gizli gözüme kestiririm kestirmesine ama ona ulaşmak için nasıl olsa önümde ömrümün geri kalanı vardır. Bu arada da gözlerimi açık tutarım ve iyi giyinirim.

Ordu heyetinin psikiyatrisi sorunca hemen cevabı yapıştırdım: Evet, kızlardan hoşlanırım. Hakikaten de hoşlanırım. Kız kardeşimden değil –ancak muhabbet tellallarının rüyasına girer o–. ama dal gibi ince ve narin kızlardan veya göğsüne dolgun olanlardan; hani meme uçları zamanla karanıp koyu kahverengi olur ya... Annemi kastetmiyorum yoksa, o işin Freud'da kalmış olması lazım mantıken. Gördüğünüz gibi espri anlayışım da yerli yerinde.

Son kız arkadaşım Yahudiydi ki genelde onlar sıcakkanlı olurlar, anca yediğiniz yemek miktarını ve iş bulma olasılığınıza dert edinirler. Çok fazla çalışmanızı istemezler ama anladığım kadarıyla bu yalnızca siz oltaya düşene kadardır, ondan sonra, 'çalış köpek!' faslına geçerler.

Orta boylu bir kız, kırk iki beden, tutamakları olan toprak bir testi, adeta al beni kavra diyor. Cooper Union veya Washington Irving yüksekokullarından birindeki kültürel bir faaliyetin çıkışında, yağmurda rastladım ona. Şemsiyesi yoktu, benim

vardı, ben de onu evime götürdüm. Orada yarı uyur yarı uyanık vaziyette, ağzı esneyip durmaktan bir mağaraya dönüşmüş halde birkaç saat kaldı. Yağmur damlaları pencereimin dışındaki tuba ağacına düşüyor, rüzgâr eski moda pencereimin kepenklerini zangırdatıyordu ve ben de kahveyi koyup yanına bir parça kek dilimlerken acele etmedim. Zor kullanmaya inanmam ve aslında sabreder beklerdim ama öylesine yalnızdı ki dayanamadım.

Birkaç hafta boyunca çok iyi vakit geçirdik. Böyle şeyler artık nerelerde bulunabiliyorsa, sandviç ekmeği ve *bagel*'ler getiriyordu. Pazar günleri Brooklyn'den fırında kızartacağımız bir tavukla çıkageliyordu. Ona göre ben çok sıskaydım. Sahiden de sıskayım ama kızların hoşuna gidiyor bu halim. Şişmansanız, onların benzersiz sarıp sarmalama yeteneklerine asla ihtiyaç duymayacağınızı hemen anlarlar.

Derken, bahar geldi. Bana, "Bu ilişki nereye gidiyor?" diye sordu. Aynen bu kelimelerle! Doğruya doğru, bu tavrın yabancı değilim. Belli ki çoğu kadına, güzel yemekler ve iki tarafın da hoşça vakit geçirmesi fazla geliyor, bulmuşlar da bunuyorlar.

Güneş temmuzu yiyip bitirdi ve kız aynı şeyi bir daha söyledi. "Freddy, eğer bu ilişki bir yere gitmiyorsa, ben artık yokum." O rüzgârlı pazar günlerinde hep sahile atıyorduk kendimizi: Bu lafları ağzına anası sokmuş olmalıydı. Öylesine beyni yıkanmış bir şekilde söylüyordu ki...

Eylül ayında bir cuma gecesi talihsiz bir partiden dönmüştüm. Partideki bütün simalar bana yabancıydı. Kızların hepsi sahiptiydi; başka erkeklere ait şahane parçalarla sessiz bir sohbetin ardından kendimi berbat hissettim ve eve döndüm.

Koltuklardan birinde, daha kırklarında oldukları halde seksenlik adamlar kadar görmüş geçirmiş Hollandalı sanatçıların haberleriyle dolu *Sanat Haberleri*'ne gözlerini dikmiş halde Dorothy oturuyordu. Ve yanı başında da yatıya kalacağını gösteren bir bavul vardı. Beni karşılamak için ayağa kalktığında yüzünü

göremedim bile ama önce çay koyup hararetimin bir kısmını nemli geceye tahliye etti.

“Dinle Freddy,” dedi. “Washington’a gidip iki günlüğüne Leona’da kalacağımı söyledim anneme, Leona ile de konuştum. Durumu idare edecek.” Bir yandan da bardağıma çay koyuyor ve Flatbush Caddesi’ndeki adı duyulmamış pastanelerin birinden gelme ay çekirdekli turtanın kutusunu açıyordu, bütün bunlar bir erkeğin iştahının güzergâhını değiştirmek ve konuşmanın sürmesini sağlamak içindi.

“Hayır, dinle Freddy, sen kendini ciddiye almıyorsun, başka hiçbir şeyi –ne bir işi, ne de bir... bir ilişkiyi– ciddiye almamanın gerçek nedeni bu... Freddy, dinlemiyorsun beni. Belki güleceksin ama sen çok ilkel bir adamsın. Duyularının emrinde yaşıyorsun. Bir radyonun yanındaysan, müzik dinliyorsun; kapısı açık bir buzdolabının yanındaysan, tıka basa yemek yiyorsun; üç metre mesafede bir kız olsa, hemen kızın giysilerini çıkarıp onu şişe geçiriveriyorsun.”

“Yapma ama Dotty, bu kadar açık saçık ifade etmene gerek yok,” dedim. “Ucunda şiş kebab olunca, bütün erkekler kendi çaplarında kebabçı sayılırlar sonuçta.”

Ne tatlı bir kız! Ona edepsiz bir şey söylemeye gör, sinirden kızarak ve Doğu Boğazı’nın onu annesinden ayırdığına şükrederek birdenbire kucağıma atlardı. Zavalılcık, çok da hevesliydi.

Bir o kadar da vericiydi. Pazar gecesine kadar yarın düzine konuşmaya son vermiş, bu konuşmalardaki ahlaki yargıların yılan başlarını daha küçükten ezivermiş, birer vaaza dönüşmelerini başarıyla engellemiştim. Pazar gecesini gelip çatıncaya dek tam iki kez, seni seviyorum Dotty demiştim. Pazar sabahı uyanır uyanmaz ona ne derece bağlanmış olduğumu anlamıştım ve söylemekte bir sakınca görmüyorum, bu durum cuma gününden bağlanmış olduğum bir işe gitmemi engelledi.

Kadınlarla ilgili izlenimim şu ki, aslında iyi niyetliler ama açgözlülük geleneğine kurban giderek ister istemez takıntılı bir

sona sürükleniyorlar. Dot o işe (Ne işi? Öyle bir iş işte) girmeye karar verdiğimi öğrenince harekete geçti. Ona verdiğim 1984 kitabını iade etti ve bir not yazarak annesinin ödünç verdiği altı şarap kadehinin bende kalabileceğini söyledi.

Doğruya doğru, onu özlüyordum; onunki gibi kolları ardına kadar açık bir şefkatle her gün karşılaşmıyor insan. Hiç aptal da değildi. Bir çeşit köylü kurnazlığıydı ondaki. Çok fazla eğitimi yoktu. Saçları uzun ve koyu renkliydi. Ama ben saçlarını hep düzgün bir şekilde yapılmış veya toparlanabilir bir şekilde dağınık halde görmüştüm; ta ki o hafta sonuna dek.

Bocalıyordum.

Onu özlüyordum. Ondan sonra da şansım pek yaver gitmedi zaten. Çok az param vardı ve kızlar cebi delik erkeğin kokusunu beş metreden alırlar. Kocas, farklı posta koduna sahip bir eyalette ufak tefek işler çeviren tatlı, evli bir kızcağız vardı, ama onun da bu ilişkiye pek gönlü yoktu. Aile toplantılarında sürekli para tomarlarını çıkarıp gösteren krupiyeye kılıkli eniştem vasıtasıyla saçma sapan bir metin yazarlığı işi aldım. Biraz belimi doğrulttum.

Laf ebeliğinden kazandığım paranın rüzgârı bir hafta sonu beni Craggy-moor'a attı; burası yüksek sosyetenin rağbet ettiği şaşıalı bir tatil köyü, dört yüz kırk beş hektarlık golf sahasıyla yıldızların resmi geçit yaptığı bir kurtarılmış bölgeydi. Yorgunluktan bitmiş, ancak mütevazılığımdan bir şey kaybetmemiş halde eve döndüğümde, hanımefendiyi karşımda, giriş kapımın önünde buldum. Nefes nefese söylenen birkaç tatlı sözle ve modern pazarlama yöntemleriyle, fani bir meselenin, anlayacağınız aşkın ağzına ebediyetin soluğunu üflemei umuyordu.

"Ah Dotty," dedim kollarımı memnuniyetle açarak. "Seni görmek her zaman bir zevk."

Tabii ki gelişinin nedenini açıkladı. "Aslına bakacak olursan, zannettiğin şey için gelmedim Freddy. Seninle konuşmaya geldim. Sadece yarım saatliğine ciddiyetini koruyabilirsen, hatırı

sayılır miktarda bir para kazanma şansımız var. Çok akıllısın, yalnızca kendine bir meşgale bulup onun üzerinde yoğunlaşman gerekiyor. İstesen bir sayfiye yerinde bile yaşarsın. Demek istediğim, yalnız yaşamaya devam etsen bile, bu çöplükte oturmak yerine düzgün bir sokakta, doğru düzgün bir evde yaşayabilirsin, yeter ki iste.”

Burnunun ucunu öptüm. “Çok ciddi konuşmak istiyorsan Dot, dışarı çıkıp yürüyelim. Haydi, paltonu giy de nasıl para kazanacağımızı anlat bana.”

Anlattı da. Parka kadar yürüdük ve bir saat boyunca yerlere dökülen sonbahar yapraklarını etrafa saçtık. “Anlatıyorum, sakın gülme Freddy,” dedi bana. “*Morgenlicht* diye bir Yidiş gazete var. Bu gazete bir yarışma düzenliyor: Manşetlerde Yahudiler. Her gün gazetede bir kişinin fotoğrafını ve iki kişinin betimleyici özelliklerini yayınlıyorlar. Bu üç kişinin kim olduğunu tahmin edip gazetede belirtilmemiş olan bir özelliklerini daha eklemen ve cevabını aynı gün gece yarısına kadar gazeteye göndermen gerekiyor. En az üç ay devam edecek.”

“Manşetlerde yüz Yahudi ha?” dedim. “Ne kadar da hoşgörülü bir ülkeymiş burası meğer! Ee, söylesene Dot, bu faydalı bilgiler karşılığında ne kazanıyorsun?”

“Birincilik ödülü beş bin dolar ve bir İsrail seyahati. Ayrıca dönüşte Özgür Batı’nın üç büyük başkentinde ikişer günlük bir tatil.”

“Çok hoş,” dedim. “İyi de amaç ne, onu anlayamadım? Yahudiliklerini gizleyenlerin maskelerini düşürmek mi?”

“Freddy neden her şeyi didik didik etmek zorundasın sanki? Yalnızca kendileriyle gurur duyuyorlar ve Amerika’nın dört bir yana savrulmuş Yahudiler de bu ülkeye katkılarından dolayı gurur duysun istiyorlar, hepsi bu. Sen gurur duymuyor musun?”

“Vahlar olsun gurur krallığına!”

“Ne düşündüğün umurumda değil. Işın güzel tarafı şu ki, gazetede çalışan birini –haftada bir köşe yazısı yazan bir adam bu–

tanıyan birini tanıyoruz. Aslında tam tanımıyoruz da soyadlarımız benziyor. Yani deneyecek olursak başarma ihtimalimiz çok yüksek. Baksana ne kadar akıllısın Freddy. Bu işi kendi başıma kıvıramam, Freddy bana yardım etmelisin. Her halükarda bunu yapmayı kafaya koydum bir kere. Eğer Dotty Wasserman bir şeyi yapmayı kafasına koyduysa, o işi olmuş bil.”

Bu kadar inatçı bir kişiliği olduğu daha önce dikkatimi çekmemişti. Ben de tersine inattan yana hiç nasiplenmemiştim. Hafta arası her akşam işten sonra sıcak tutsun diye Harris-tweed ceketlerimden birini giyerek ve bu sırada ceketin dirsek kısmını tüylendirip mahvederek, masamın üzerine düşünceli bir şekilde yaslanırdı. Evin dışında bir yerlerde sürekli çalkantı halindeki bir bakır tel, annesinin Brooklyn telefonundan kulağına bilgiler taşıyıp dururdu.

Omzunun üstünden bakarken, bazen haber değeri olan bir Yahudinin hayatına dair bilgilerin dörtte üçünü veya yarı Yahudi bir kişinin hayatına dair tüm bilgileri keşfederdim. Kişinin tam Yahudi olmaması kurallara aykırı değildi. Yahudi olan kısmını dikkate alıp onunla gurur duyabildiklerine memnundular.

Biz çalıştıkça Dotty de çıkardığımız işten giderek daha fazla gurur duyuyordu. Yüzü kızarıyor, önündeki hiyerogliften başını kaldırıp kendi tercümesini okuyordu: “Çok saygı duyulan kır saçlı bir beyefendi; kabine üyeleriyle içli dışlı; birkaç Başkan’a gerçek bir dost olmuş biri; onu sık sık parkta, bir bankta otururken görmek mümkün.”

“Bernard Baruch!” diye yapıştırdım cevabı.

Sonra daha zor bir tane: “Eyaletler arası ticaretin kolaylaşmasına katkıda bulunmuştur; eseri milyonlarca dolar değerindedir ve geçen sene tamamlanmıştır. Yoğun çalışma temposuna rağmen kızları Deborah, Susan, Judith ve Nancy ile zaman geçirmeyi ihmal etmez.”

Bunu çözebilmek için bir sigara tellendirdim ve Dot’un beni güçlendirip semirsin diye çırpıtığı sıcak eggnog’u höpürdet-

tim. Ocağa, tavana ve sinir bozucu kepenklerime baktım, sonra sakın bir şekilde, “Chaim Pazzi” dedim. “Köprü mimarı.” Hangi yazı karakteriyle gözüme ilişirse ilişsin, bir ismi asla unutmam.

“Vay canına Freddy. Bu alanda böyle bir başarıya imza atmış bir Yahudi olduğunu bile bilmiyordum.”

Işın doğrusu, bir dizi abartılmış özelliği gerçek birinin adıyla ilişkilendirmek bazen koca bir saatimizi alıyordu. Bu kadar uzun sürdüğünde homurdanmaktan kendimi alamıyordum: “Hadi iyisin, birinin daha maskesini düşürdük. İki numaralı gaz odasının bekleme listesine yaz onu.”

Dotty, “Şaka yaptığına inanmak istiyorum, lütfen öyle olduğunu söyle,” derdi üzüntüyle.

Ne dersiniz, sizce neden beni seviyordu? Koşa koşa psikanalizden geçmiş siz akli evvel insancıklar şimdi hep bir ağızdan hemen, “Çünkü o mazoşist ve sen de sadisttin,” diyeceksiniz, değil mi?

Bilemediniz ama. Çünkü ona çok iyi davranıyordum. Bana gösterdiği o muazzam sevgiye karşılık veriyordum. Randevularımızın tekini bile kaçırmıyordum, cumaları onu arayıp cumartesi günkü buluşmamızı hatırlatıyordum ve param olduğunda ona çiçek alıyordum; bir keresinde bir çift küpe aldım, başka bir sefer de gazetede reklamını gördüğüm, üstüne havalandırma amaçlı zekice gözler dikilmiş siyah bir sutyen. Hâlâ da ben de duruyor. Onu eve götürmeye asla cesaret edemedi.

Ama hiçbir kadına yem olmayacağım ben.

Zavallı ihtiyar anam, boğazına benden kocaman bir parça düğümlemiş halde, gözü arkada gitti öbür tarafa. O sırada askerdeydim ama anladığıma göre son sözleri şu olmuş: “Freddy’yi Eleanor Farbstein ile tanıştırın.” Kadındaki cürete bakın hele. Beni bir mal gibi vasiyetine eklemiş resmen. Kız kardeşimi asker tıraşlı o reklam yazarına, o gastronomi uzmanına bırakmış. Babamı teyzelerin merhametine terk etmiş. Sıra bana gelince, ki

güya onun en kıymetli varlığı, gönlünün buzdolabındaki en iyi et parçasıydım, tutmuş beni de Ellen Farbstein'e bırakmış.

Aslına bakılırsa Dotty kendi ağzıyla söyledi. "Senin kadar ilgili başka bir erkekle çıkmamıştım Freddy. Her zaman yanımdasın. Kendimi yalnız hissettiğimde veya bunalımda olduğumda seni aramam yeter de artar bile, ne işin varsa bir kenara bırakacağımı ve benimle şehir merkezinde buluşacağını bilirim. Bu yönünü takdir etmiyorum sanma."

İşin gerçeği şuydu ki yapacak fazla bir şeyim yoktu. Eniştem istese beni gül gibi geçindirebilirdi ama yalnızca birtakım ağdalı metinlerin uzmanıymışım ayağına yatarak bana iş göndermiyor, çalıştığı şirketin bu tür metinlere nadiren ihtiyaç duyduğunu iddia ediyordu. Bu yüzden ben de zekâmı, enerjimi ve dikkatimi Manşetlerde Yahudilere –Bir Gece Önceden Çıkan Sabah Gazetesi *Morgenlicht*'e– vakfedebiliyordum.

Böylece yüzdük yüzdük kuyruğuna geldik. Dot kazanacağı-mıza gerçekten inanıyordu. Ben de neredeyse ikna olmuş gibiydim. Sıcak çikolata ve votka portakal kokteylleri içerek altı haftalık tatilimizle ilgili hayaller kurduk.

Kazandık.

Hafta arası bir sabah saat dokuzda telefonum çaldı. "Uyan da balığa çıkalım Frederick P. Sims. Başardık. Gördün mü bak, bir şey için gerçekten çaba gösterince gayet güzel başarabiliyormuşsun."

Öğleyin işinden ayrıldı ve yemek için benimle Village'da bir sokak kafesinde buluştu, etrafa gülücükler saçıyor ve gururdan kasım kasım kasılıyordu. Dört başı mamur bir yemek yedik, ardından aşağıdaki açıklamayı dinlemek zorunda kaldım –ki böyle bir şeyi az da olsa bekliyordum ondan.

Ödülün tamamı onun adınaydı. Tabii annesine de bir pay vermek zorundaydı. Dotty'nin Yidişi yok denecek kadar az olduğundan, tercümelerde ona yardımcı olmuştu ne de olsa (annesinin ihtiyarlığında hiçbir güvencesi olmamasından yana da

oldum olası endişeleniyordu zaten); dahası aile arasında yaptıkları gece yarısı toplantısında, Avrupa'nın kaçıışı olmayan bir cehennem dönmelerinden yalnızca bir buçuk saat önce kendini dışarı atmayı başarmış ve şimdi akıl sağlığını büyük ölçüde yitirmiş halde Toronto'da yabancılar arasında yaşamakta olan ihtiyar teyzeleri Lise'ye de bir miktar para yollamaya karar vermişlerdi.

İsrail'den ve üç Avrupa başkentinden oluşan yurtdışı seyahatleri iki (2) kişilikti. Ama bu iki kişinin evli olması gerekiyordu. Evraklarımız arasında kanunen karı koca olduğumuzu kanıtlayan bir evlilik cüzdanı olmaması halinde o gemiye tek başına binecekti. Bütün bunlara karşı kafamda biriktirdiğim sözleri söylemeye fırsat bulamadan, Eyvah! diye bir çığlık attı, annesi Lord and Taylor's mağazasının önünde onu bekliyormuş-muş. Çekip gitti.

Kakmalı sefil pipomu tüttürdüm ve durumumu düşündüm.

Bu arada şehrin başka bir yerinde, çarklar dönüyor, baskı makineleri uğulduyordu ve ertesi gün, gerçekler *Morgenlicht*'in künyesinin karşısında, sağdan sola doğru okunabilen bir manşet halinde şekillenmişti bile:

! IDNAZAK NAMRESSAW YTTOD

IDLİB İRALPAVEC NÜTÜB ZİK İL'LNYLKOORB

Manşetin altında, Dotty ile benim öğlen yemeği yerken ve de ben suya düşen mütevazı hayallerim sebebiyle sıırıslıklam halde otururken çekilmiş bir fotoğrafımız vardı.

O anda bir önceki gün sütlacı aydınlatan parlak flaşı hatırladım.

Dotty'ye bir kartpostal gönderdim. Arkasında, "Benden passo," yazıyordu.

İsrail hükümetinin dolar banknotlarını ülkeden çıkartmakta gösterdiği gönülsüzlük yüzünden yolculuk hazırlıklarının son kısmı fazlasıyla karmaşık bir hal almış ve sonunda esas dünya turu dolar banknotlarına nasip olmuştu. Amerikan sınırları dı-

şına çıkıp dünya vatandaşı olunca doların hedonist Amerikan oyuncağı rolünden sıyrılması ve mazbut bir hayat için bir araç olması bekleniyordu nedense.

İki hafta içinde yukarıdaki bilgileri ve Dotty'nin kâh bir *kib-butz*'da gülümserken, kâh ağlama duvarına halden anlarcasına yaslanırken, kâh bir portakal bahçesinde yapmacık bir sevinç gösterirken çekilmiş fotoğraflarını içeren mektuplar gelmeye başladı.

Bir ajansta birkaç aylığına sürekli bir işe girmeye karar verdim; iş dediğim de ayakta dimdik duran adam fotoğraflarına aşağıdaki metni ilâştirmekti!

BU BILL FEARY. TONLARCA RED LABEL GÜBRE SİPARİ-ŞİNİZİ ALACAK OLAN KİŞİDİR KENDİSİ. ORTA-BATİYİ ÇOK İYİ TANIR. NEYE İHTİYACINIZ OLDUĞUNU BİLİR. ONA BILL DEYİN VE HEMEN ALO DEYİN.

Derli topluydum, kahverengi gözlüydüm, masum ve atik-tim; iş arkadaşlarımla çevirdiği dolaplardan rencide oluyor, gü-cümü namusumdan alarak dosdoğru merdivenin üst basamak-larına tırmanıyordum.

Çırpı bacaklı kızlar taşradan New York'a traktörlerle taşın-mışlardı ve onlar da dosdoğru üst basamaklara tırmanıyorlardı, insanın para hırsı denen araftan geçip Fahişeler Cenneti'ni boy-luyorlar, oradan da Servet Sarayı'na kavuşuyorlardı.

Ben hayallerimi gerçekleştirmek için çalışıp didinirken, Dot-ty de o eğri Pisa Kulesi'ni görmek ve gondol gezintisine çıkmak için kesenin ağzını açıyordu. Londra'da en az iki hafta kalmaya karar vermişti, çünkü orada kendini evinde hissediyordu. De-mek sonunda bütün kânınız, onunla kendi çıkarları doğrultu-sunda yatırım yapacak yabancıların eline bırakılıyordu.

Puslu bir sabah, Manhattan Adası'nın dört bir yanını saran sis düdüklerinin uğultusu, yok saymaya karar verdiğim bir telg-

rafı düşürdü aklıma. ÇARŞAMBA 16.00'DA QUEEN ELIZABETH GEMİSİYLE GELİYORUM. Telgrafi bütün gün başarıyla hiçe saydım ve havalı birkaç sarışınla her zamanki gibi takıldım. Sonra eve gittim ve kendimi yalnız hissettim. Bütün akşam da kendimi yalnız hissettim. Birkaç hafta önce bir kayak evinde tanıştığım atletik bir kıza bir mektup döşenmeyi denedim... Arkadaşlarımı aramayı düşündüm ama herkesin ağza almaktan kaçındığı saf gerçek şu ki kadınlar sizi tecrit edip yalnızlaştırıyor. Arayacak kimsem yoktu.

Akşam gazetesi almak için dışarı çıktım. Gazeteyi okudum. Radyo dinledim. Sabah gazetesi almak için dışarı çıktım. Bir bira içtim. Gazeteyi okudum ve sabahın şekillenmesini bekledim.

Ne ertesi gün, ne de sonraki gün işe gitmedim. Dot'tan ses seda çıkmadı. Herhalde suçluluktan kıvranıyordu. Zavallı kız...

Sonunda ona bir mektup yazdım. Çok sertti.

Sevgili Dorothy,

İlişkimizi düşünüp birlikte geçirdiğimiz evreleri; üstümüzde parlayan yaz güneşini ve bata çıka ilerlediğimiz kış karlarını aklıma getirince, bu zalim davranışın için halen geçerli bir sebep bulamıyorum. Anladığım kadarıyla, annenin ve ondan önceki bütün annelerin teşkil ettiği o iğrenç örnek sevk etti seni böyle davranmaya. Tek kelimeyle bir fahişe gibi davrandın. Sana gösterdiğim sevgi ve dostluk belli ki yetmedi. Daha ne istedin? İçinde boğulup öleyim diye bana, kendi sevginin bataklığını sundun ve reddettiğim için bu gözü dönmüş intikamı planladın.

Ben, bu ülkenin medya budalası kulaklarında bir yankı uyandırmayı başarmış dindaşlarımız için hafızamı seferber ederek sana bütün samimiyetimle yardım ettim.

Sen ne istedin peki?

Evlenmek mi?

Evlenmek, asıl mesele buydu değil mi! Mutlu bir annelik-babacık yuvası kurmamız. Saçını bigudilerle sarabileceğin,

gözlerinin çevresine kremler süreceğin o evcilik oyununun bir an önce başlaması... Ama ben bütün bunların Fred'e göre olduğundan emin değilim.

Yirmi dokuz yaşındayım ve artık gençleşmediğim kesin. Etrafım okuldan daha dün mezun olmuş, o çarpık bacaklarıyla Başarı Merdiveni'ne sımsıkı tutunmuş tıfıl oğlanlarla dolu. Dotty Wasserman, ah Dotty Wasserman, sana ne diyebilirim ki? Zalimce davrandığımı düşünüyorsan, benimle yüzleşmeye cesaret edemediğin gerçeğiyle yüzleş.

Seninle şahane günlerimiz oldu. Hâlâ da olabilir. İlişkimi zi daha insani bir temel üzerine inşa etmek için büyük bir fırsat bu. Ama o dar dünya görüşünü bana dayatamazsın. Kararını ver Dotty Wasserman.

Hatıralarımda yaşayan sevgiyle ve içten dileklerle,
F.

Not: Bu son şansın.

İki hafta sonra içinde yüz dolarlık bir banknot bulunan bir zarf geldi.

Ondan da bir hafta sonra kapımda dikkatle sarılıp sarmalanmış deri bir evrak çantası –İtalya'da elde dikilmiş– ve Avrupa ile Kuzey Afrika'nın ilginç manzaralarına yer veren bir kutu slaytla bir de projektör buldum.

Daha sonra ise, hiç.

Hayattan Bir Beklenti

Kocam bir Noel öncesi, bana süpürge hediye etti. Hediyeye bak, beri gel. Kimse bunun iyi niyetle yapılmış bir şey olduğunu söyleyemez bana.

“Ben askerdeyken Noel’de ellerin boş kalsın istemiyorum,” dedi. “Virginia, lütfen bir bak şuna. Yanında bir de süslü farası var. Faraşı bir çubuğun ucuna takmışlar. Baksana, ne olur ya? Kör müsün, şaşı mısın?”

“Sağ ol ahbap,” dedim. Oldum olası böyle sopalı bir faras istiyordum. Hakikaten kaliteli bir şeydi. Kocam ucuzluk marketlerinden veya Ocak indirimlerinden alışveriş etmeye tenezzül etmez.

Ama yine de, kalitesine rağmen; bir daha görmemeyi kafaya koyduğun, birlikte çoluk çocuk sahibi olduğun, kâh ayık, kâh sarhoşken, hatta herkesin sabahın köründe kalkması gerekirken bile hiç dinlemeyip üstüne bindiğin bir kadının hak etmediği ölçüde kaba bir hediye idi.

Ona az beklese de orduya bir yarım saat sonra katılsa olur mu diye sordum, çünkü bakkal alışverişini halletmem gerekiyordu. Çocukları gaz ve elektrikle dolu üç odalı bir evde yalnız bırakmaktan hoşlanmam. Yangın dediğine değil bir kıvılcım, ters bir laf bile yeter ne de olsa. Veya bir bakmışsın, en büyük çocuk, en küçükten öcünü almaya karar vermiş.

“Bu seferlik öyle olsun,” dedi. “Ama bensiz nasıl geçineceğini düşünüsen iyi edersin.”

“Sen kafadan sakat bir insansın,” dedim. “Çoktan tımarhaneye kapatmaları lazımdı seni.” Kapıyı yüzüne çarpıp çıktım.

İç çamaşırlarını ve ütülü gömleklerini bavuluna koyuşunu görmek istemedim.

Çıkmaya çıktım ama ön sahanlıktan öteye gidemedim, zira karşımda, sanki bütün iyi haberler kendi tekelindeymiş gibi yaşlı gözlerle ellerini ovuşturan Bayan Raftery duruyordu.

“Bayan Raftery!” dedim, kolumu omzuna atarak. “Ağlamayın.” Katana gibi kadın olduğumdan bana yaslandı. “Ağlamayın Bayan Raftery, lütfen!” dedim.

“Sen böylesin işte Virginia. Her zaman her şeyin kötü tarafını görürsün. ‘Çamaşırları içeri alın. Yağmur yağıyor!’ İşte busun sen. Servis asansörü bozulsa, ilk senin haberin olur.”

“Yapmayın ama, hiç öyle değil. Hiç de öyle değil,” dedim. “Dediğinizin tam tersiyim ben.”

“Bayan Cullen’i gördün mü?” diye sordu, dediğime kulak asmadan.

“Nerede görecektim ki?”

“Virginia!” diye bağırdı, dehşete düşmüş bir halde. “Kadın öldü. Apartmanda duymayan kalmadı. Gelin gibi, bembeyaz giysiler giydirmişler ona, kimse o kadar güzel bir yaratık görmemiştir. Seksen yaşında vardı herhalde. Kocasını gurur duyuyor güzelliğiyle.”

“Pek tanımazdım ki onu, anca merhaba merhaba; çocuklarını da yoktu,” dedim.

“Orası umurumda değil. Beni iyi dinle Virginia, şimdi ne dersem onu yapacaksın, aşağıya ineceksin ve diyeceksin ki –bak şöyle– ‘Karnızın vefat ettiğini duydum Bay Cullen. Çok üzüldüm.’ Sonra adama hal hatır sor. Sonra köşeyi dönüp Bayan Cullen’i görmeye gitmen lazım. Witson & Wayde’de. Kadıncağızı götürdükleri zaman kiliseye de gitmen lazım.”

“Benim kilisem değil o,” dedim.

“Bu bahane değil Virginia. Bak şöyle gideceksin,” dedi ve benden ayrılarak dans eder gibi sekip hoplamaya başladı. “O büyük merdivenlerden yukarı çıkacaksın ve kiliseye gireceksin. Çok güzeldir içerisi. Elinde olmadan dizlerinin üstüne çökecek-

sin ama yalnızca bir dakikalığına. Sonra sağdan dolanacaksın. Sonra öbür merdivenleri çıkacaksın. Sonra tepende kemer oluşturan kocaman meşe bir kapıya geleceksin, sonra,” deyip artık nesine yarayacaksa derin mi derin bir nefes aldı ve aynen devam etti, “ve sonra tokmağı yavaaaşça çevirip kapıyı açacaksın ve kendi gözlerinle göreceksin: Kutsal Anamız her şeye hâkim. Şahane. Şahane. Şahane.”

Kalbimin çevresindeki o acıyı bertaraf etmek amacıyla derin bir nefes aldım ve inleyerek nefes verdim. Daha bu yaşımda, eklem yangısı gibi çelik bir halka.

“Senin inlemen de bitmez,” dedi Bayan Raftery, ağzımın içine bakakalarak.

“Hiç de bile,” dedim. Burnuma nefesinin kokusu geldi, leş gibi bir köpek öldüren kokusu.

Kocam dikkatimi çekmek için içeriden kapının önüne bir metelik fırlattı. Bayan Raftery ile konuşmayı kesip ona bakayım diye camlı kapıyı şangırdatmayı da ihmal etmedi. Her iki omzuna koca birer asker çantası vurmuştu. Bunca dünya malını nereden bulmuş da biriktirmiş? O çuval gibi çantaların içinde ne vardı? Yoksa anneannemin okyanusun karşı yakasından gönderdiği kaz tüyleri mi? Bebek bezi hizmetlerinin elindeki bütün bezler mi yoksa? Bugün dahi bir muammadır bu.

“Ne halt yiyorsun orada Virginia?” dedi, çantaları ayağımın dibine atarak. “Arka ayaklarının üstünde dikilip gelene geçene sorunlarını anlatmanın sırası mı şimdi? Ordunun şakası yok, yalnızca belli bir süre tanıyorlar bize dedik ya.” Sonra Bayan Raftery’ye, “Kusura bakmayın,” dedi. Sanki aşkından ölmüş gibi beni kollarının arasına aldı ve bedenini son kez hissedip kaybımın acısını adamakıllı çekeyim diye vücudunu benimki- ne sımsıkı yapıştırdı. Sonra neredeyse dudağımı patlatırcasına edepsiz bir şekilde öptü beni. Ardından göz kırptı, “Şimdilik bu kadar,” dedi ve paçavralarla dolu çuvallarıyla geleceğe doğru hoplaya zıplaya uzaklaştı.

Beni, ne gördüğünün bile farkında olmayan o ihtiyar dulun önünde utanç verici bir durumda, neredeyse bayılmak üzere bıraktı gitti. “Hurdası çıkmış kocanın,” dedi Bayan Raftery. “Temelli mi gidiyor yoksa bir süreliğine mi, ha Virginia?”

“O mu? Muhtemelen beni terk ediyor,” dedim ve kapı eşiğine oturup kocaman dizlerimi çeneme kadar çektim.

“Eğer öyleyse, Sosyal Hizmetler’i hemen ara,” dedi. “Tam Noel arifesinde seni terk ettiğine göre, ciğeri beş para etmez in tekiymiş. Aynasızlara haber ver daha iyi,” dedi. “Ufaklıklar için seve seve oyuncak verir onlar. Bakkala da söylemeyi unutma sakın. Hiç değilse alacakları için seni fazla sıkıştırmaz.”

Üzüntünün yüzüme enine boyuna dünya haritası gibi yayıldığını gördü. Bayan Raftery o kadar da kötü bir insan değil. “Tesselli istiyorsan etrafına bak yeter,” dedi. Asabi bir parmakla yükleme rampalarına sırtlarını yaslamış halde kışları üstünde öğle yemeklerini yiyen, yolun karşısındaki kamyoncuları işaret etti. Yemek yiyecek doğru düzgün bir büfe bulmak için bir aşağı bir yukarı yürüyen bütün adamları dahil etmek üzere ellerini onlardan yana salladı. Balık pazarı çadırının altında aylak aylak dolaşan altı liman işçisini göstermeyi de ihmal etmedi. “Ya ciğerleri ve mideleri fazla çalışmaktan hurdahaş olur ya da dünyanın ücra bir köşesine gider, ortadan kaybolurlar. Boşuna hayal kırıklığına uğrama Virginia. Ömür boyu dizinin dibinde duracak adam diye bir şey yok hayatta.”

On gün sonra Girard, “Babam nerede?” diye sordu.

“Bana soru sorma ki sana yalan söylemeyeyim.” Çocukların gerçeği öğrenmesini istemiyordum. İster geçmişte, ister halihazırda, bir çocuğun mutlaka babası olmalıdır.

“Babam *sahiden* nerede?” diye sordu Girard bir hafta sonra.

“Orduya katıldı,” dedim.

“Benim ranzamı yaptı,” dedi Philip.

“Gerçek sizi özgürleştirir,” dedim.

Sonra elde avuçta kalana tam olarak vakıf olmak üzere bir kalemle not defteri alıp masanın başına oturdum. Topladığım ve çıkardığım rakamlara bakılırsa, kocam beni on dört dolar ve ödenmemiş bir kirayla baş başa bırakmıştı ve durumumuz kesinlikle aciliyet kesp ediyordu. Böyle yaptığı için çok üzgün olduğunu iddia etmişti gerçi ama bana sorarsanız, göz görmezse gönül katlanır tavrıydı onunkisi. “Bu şehir sizi aç bırakmaz,” demişti. “Ne de olsa nüfusun yarısı sizsiniz. Ha bire taze kan pompalıyorsunuz. Siz olmasanız insanlığın kökü kururdu. Siz olmasanız vergileri kim öderdi? Sokakları kim temizlerdi? Ordu bile olmazdı. Benim gibi bir adamın gidecek yeri olmazdı o zaman.”

Girard’ı dosdoğru Bayan Raftery’ye yollayıp kadına Sosyal Hizmetler’in nerede olduğunu sormasını söyledim. Bayan Raftery sol elle yazdığı fazladan bir notla LCV yaptı: “Zavallı Girard... benim John’umun tırnağı olamaz!”

Sana soran mı oldu bunu?

Yılbaşını atlatır atlatmaz Sosyal Hizmetler’i aradım. Bu insanların yalnızca yalancılarla baş etmeye şartlanmış olduklarını ve dürüstlüğü onları hayal kırıklığına uğrattığını anlamam beş dakika sürmedi. Hatta fazla doğrucuysanız dosyanıza bakmayı bile reddedebilirlerdi.

Başta mantıklı sorular sordular. Kocamın hangi birliğe katıldığını sordular. Bilmiyordum. Birtakım arzuhalcilerle memurları seferber edip izini bulmaya çalıştılar. “Amerika Birleşik Devletleri ordusunda değil,” dediler. “Bir de Brezilya ordusuna baksanız,” dedim.

Bunlar da şakadan hiç anlamıyor. Güler yüzden zerrece nasiplenmemişler, sahiden de baktılar. “Hayır yanılıyorsunuz,” dediler. “Verdiğiniz bilgi yanlış çıktı. Brezilya ordusunda değil.”

“Gerçekten mi?” dedim. “Çok şaşırdım. O zaman kesin Meksika donanmasındadır.”

Kanunen erkek kardeşlerini bulmaları gerekiyordu. Kamyoncular Sendikası’nın nüfuzlu üyelerinden olan ve Califor-

nia'da bir apartman dairesi bulunan kardeşine mektup yazdılar. Jersey'de yaşayan iki erkek kardeşinden bana maddi yardımda bulunmalarını rica ettiler. İkisi de kalabalık aileler geçindiriyor-du. Bu ricaya, haklı olarak gülüp geçtiler. Sonra hem en büyük-leri, hem de içlerinde en kafalı olan (kardeşlerin hepsi, onca emeğin meyvesini vereceği güne dek sabredip onu üniversitede okutmak uğruna yıllarca çalışıp didinmişti) Thomas'a mektup yazdılar. "Vay şerefsiz! Arada sırada üç beş bir şeyler gönderirim Ginny, ama ne yaparsan yap, sakın yetkililere bir şey söyleme," diye cevap yazıp anında on dolar gönderen de yine Thomas ol-du. Tabii ki yetkililere bundan asla bahsetmedim. Çok geçme-den benden daha üstün insanlar olduklarına ve bunu hak etti-gim için dara düştüğüme kanaat getirdiler; böylece beni daha çok sevmeye başladılar.

Ama şu buzdolabımı tamir ettirmeye bir türlü yanaşmadılar. Her aradığımda sabırla onlara anlattım: "Süt ekşidi..." dedim, "Konserve sığır eti bozuldu." Felan'ın Yeri'ndeki leş gibi bira ko-kan o telefon kulübesine kucağımda bebek, bir yanda elindeki Amerikan bayrağıyla cama vurup duran Barbie olduğu halde al-tıncı kez (eşittir altmış sent) tıklımış vaziyette, sekreterin zalim kulağına avazım çıktığı kadar bağırdım: "Bayram için hakiki te-reyağı aldım, ama küflendi gitti..." "Tamirat için daha uygun bir fiyat bulmanız gerekecek," diye kestirip atıldılar.

Evde birinin gelip fiyat vermesini beklerken Girard sırf ken-disini avutmak için tuvaletin kapısına tırmanıp orada bir ileri bir geri sallanmaya başladı, arada bana gülüyor, akli bir karış ha-vada tavan boyasını yiyordu. Onu öyle görür görmez, "Şu may-munu güzelce bir patakla, buna arsenik yuttursan yeridir," de-di Bayan Raftery.

Ama Girard benim oğlum ve onun hakkındaki kararları ben veririm. Gelecek için hiç de hayra alamet olmayan bir şey bu, yi-ne de tam olarak adını da koyamıyorum.

İşte John Raftery, Jersey'den gelip bu ve başka konulardaki karanlık önsezilerimi sürekli arpacı kumrusu gibi düşünmekten, her sabah rujumu sürerken yüzümün utançtan nasıl da buruş kırış hale geldiğini görmekten kurtardı beni.

John Raftery perşembe günleri metroya binip annesini görmeye geliyordu zaten. Bunu apartmanda bilmeyen yoktu. O gün gelip çatınca Bayan Raftery'nin keyfinden geçilmez, kadın daha kahvaltıdan önce neşe saçmaya başlardı. Yalnızca böyle önemli günlerin şerefine dile gelen çocuksu bir İrlanda aksanıyla yüksek sesle şarkılar söylerdi. Çamaşırları asarken, John'un nasıl da olağanüstü bir çocuk olduğunu hatırladıkça kızarırdı. "İnanmıyorsanız şuracıktaki rahibelere sorun," derdi açık duran mutfak pencerelerine. "John'u hayatta unutmazlar."

O gece, akşam yemeğinden sonra Bayan Raftery, "John, neden eski arkadaşın Virginia'nın bir hatırını sormuyorsun?" dedi oğluna. "Kız zor günler geçiriyor ve çok mutsuz."

"Öyle mi, anne?" dedi ve derhal iki kat aşağı inerek kapıyı çaldı.

"Aa, John," dedim, onu şapkası elinde, beyaz gömleği ve masavi çizgili kravatıyla tıpkı Pazar okuluna giden adamlar gibi tertemiz giyinip kuşanmış halde karşımda görünce. "Merhaba!"

"Hoş geldin John!" dedim. "Otur. Buyur şöyle geç. Nasılsın? Harika görünüyorsun. Vallahi bak. Anlatsana, John, bunca sene dir neler yapıyorsun?"

"Neler mi yapıyorum?" diye sordu düşünceli bir biçimde. Sorumu hakkıyla yanıtlamak için Margaret ile yaşantısını, evliliğini, işini ve çocuklarını son durumlarına kadar bana anlattı.

Benim anlatacak kayda değer bir şeyim yoktu. Hele şimdi, John konuyu böyle gözümün içine içine sokunca, hayatımın yanıp kül olmuş her bir gününün dumanı utançla tutmeye başlamıştı ve o duman yüzünden güzel geçen sayılı anları bile tam olarak göremiyordum.

“Ama,” dedi, “çocukların sahiden çok sevimli. Güzel çocuklar Virginia. Güzellik daima şükredilecek bir şeydir.”

“Şükretmek mi?” dedim. “Yirmi altı yaşında, terk edilmiş ve yoksulluğun sillesini yemişken dört çocuğum olduğu için etsem etsem kendi aptallığıma şükredebilirim anca, sen güzelliği boş ver. Erkek desen anlarım, hadi nefsine hâkim olamadı derim ama kendime yakıştıramıyorum, daha akıllı olabilirdim.”

“Kendine karşı bu kadar acımasız olma Ginny,” dedi. “Çocuklar Tanrı’dan gelir sonuçta.”

“Bu dini konularda hâlâ bir numarasın, desene? Çocukların nereden geldiğini sen de eşek gibi biliyorsun.”

Biliyordu da. Kırmızı yüzü daha da kızardı. Kendi tutkularını fazla bastırdığından olacak, çocukluğunda da delikanlılığında da hep böyle kızarıp bozarırdı zaten John Raftery.

Fakat sohbetimizin devamında daha mantıklı şeyler söyledi ve ben de fincanına taze çay doldurarak eskiden kocamın, tutkulu bir insan olduğum için beni sevdiğini anlatmaya koyuldum. Tabii çevresine bir bakıp bu hayatın uzun vadede yalnızca daha çok tekdüzelik vaat ettiğini görene kadar sürdü bu. Bunu anlar anlamaz benden uzalaşmaya çalıştı ve kendisinden nefret etmem için elinden geleni yaptı. Yüzü değişti. İkimiz de aynı sigarayı içerdik, gitti sigarasını değiştirdi. Ona kendi ellerimle ördüğüm iki çift çorabı çöpe attı. “Bu dünyada nefret ettiğim bir renk varsa, o da lacivert,” diyordu. İstese seve seve başka renge boyardım çorapları. Onun için yapmayacağım şey yoktu ya, artık benden bir şey istemeyecek kadar pişman olmuştu bir kere.

“O günlerde çok tatlı bir kızdın,” dedi John, birtakım cumartesi gecelerini kastederek. “Delişmen, tatlı bir kız.”

“İğğğ, anlatma” dedim iğrenerek. O günlerde nasıldım bilmiyorum ama bugün düştüğüm hale giden kötü yola o zamandan girdiğim kesin. “Küstahtım. Benim gibi çocuğum olsa, gözü şaşıl kalıncaya kadar tokatlardım onu.”

Hemen ertesi perşembe John, plakçaları da olan şahane bir radyo hediye etti bana. "Keyfini çıkar," dedi. Radyoyu gören Sosyal Hizmetler müfettişinin tam anlamıyla nutku tutuldu. Hiç plagımız yoktu, ama müfettiş maddi sıkıntılarının hafiflediğini gördü ve defterine bu durum hakkında tam on iki sayfa yazı karaladı.

Üçüncü perşembe John, Linda ile Barbie'ye üzerindeki kartta, "İki taşbebek için bir oyuncak bebek," yazan bir oyuncak bebek getirdi. Ayrıca o gün annesinin evinde birkaç kadeh devirmişti ve bu yüzden yerinde duramıyor, dans etmek istiyordu. "Lay lay lom" diye şakıyordu, mutfak sandalyesinde baston yutmuş gibi sallanarak. "Lay lay lay, bırak kendini..."

"Ver biraz, yaşa biraz," diyerek şarkıyı mırıldanmaya başladı, "biraz yaşamalısın..." "Virginia, bu dansı bana lütfeder misin?" dedi.

"Şişşt, çocukları zor uyuttuk. Lütfen şu radyonun sesini kıs. Sessiz ol. Ölüm sessizliği John Rastery."

"Bırak bulaşıkları ben yıkayayım Virginia."

"Saçmalama, sen benim misafirimsin," dedim. "Sana hâlâ o gözle bakıyorum."

"Ama sana bir yardımım dokunsun istiyorum Virginia."

"O zaman dünya güzeli olduğumu söyle," dedim, kolumu ta dirseğime kadar bulaşık suyuna daldırarak.

Cevap vermedi. "İşyerinde büyük sıkıntılarım var," demekle yetindi. Sonra sandalyesini geri ittiğini duydum. Arkama geçti, kollarını belime doladı ve yanağımı öptü. Beni kendisine doğru çevirip ellerimi tuttu. "Eski dost gibisi yok," dedi. Gözlerimin içine baktı. Dürüst olmaya çaba göstererek ilgimi canlı tuttu. Derken dudağıma kısacık tatlı bir öpücük kondurdu.

"Ne olur otur Virginia," dedi. Önümde dizlerinin üstüne çöküp başını kucağıma koydu. Bu kadar çok hareketlilik beni de ister istemez heyecanlandırmıştı. Sonra başını kaldırıp yüzüme baktı ve bir ömür boyu beraber olmamızı teklif etmiş gibi, beni avutmak uğruna zina suçu işleyerek cennetteki yerini tehlikeye atmayı -tabii sarhoş olduğu için- teklif etti.

Önce, “Teşekkür ederim,” dedim. Sonra da, “Hayır” dedim.

Onun için üzülyordum üzülmesine ama dindar bir adamdı, mensubu olduğu kilisenin Babalar Kulübü’nün başkanıydı, hayır işleriyle, yetimlerle vs. ilgili bütün kilise dışı yardım derneklerinde de faal olarak çalışıyordu. Geç saate kadar evimde kalıp benimle sevişse, bunu hafife almayacağından emindim ama sonunda bu yüzden korkunç bir bedel ödeyeceğini ve uzun ömrünü mahvedeceğini de biliyordum. Üstelik bunun vebali benim üstüme kalacaktı.

Bu yüzden hayır dedim.

Hem zaten Barbie’nin uykusu çok hafiftir. Uyanıp da buraya dalacak olsa, diye geçirdim içimden, yeni arkadaşı John’u, mutlak masasının üzerinde pantolonu dizlerinde, annesiyle güreşirken görmesi işten bile değildi. Böyle bir manzaraya tanık olan bir çocuğun psikolojisi ömür boyu düzelmeyebilirdi.

Hayır dedim.

Bu apartmandaki herkes de fena halde meraklı. O akşam hayır demek zorunda kaldım.

Ama John dördüncü perşembe de ziyarete geldi. Bu sefer de Margaret’in kızlarının artık giymediği elbiseleri getirdi bize: Organze parti elbiseleri ve parlak pamuklu gündelik kıyafetler. Kızlar kıyafetleri denerken mavi gözlerini onlarca ooo’yu ve aaa’yı desteklercesine devirerek Barbara ve Linda’yı hayranlıkla seyretti.

Tanrı’nın kendisine sınırlı sayıda merhaba verdiğini zanneden ve bu yüzden selamlarının hepsini ne olur ne olmaz diye mahşer gününe saklayan Philip bile John’a yaslanıp “Neden oğlunu benimle oynamaya getirmiyorsun? Oynayacak hiç arkadaşım yok,” dedi. (Philip yalancının önde gideni. Bu apartmanda soluk pembeden tutun koyu kahverengine kadar her renkten hiç yoksa en az yetmiş çocuk vardır; İngilizce konuşanlar mı istersiniz, İspanyolca geveleyenler mi, yok yok, hem kaba hem dayı olanlar, Maskeli Süvari’nin lanet olası arkadaşları veya Sü-

perfare'nin hık demiş burnundan düşmüş olanlar, ne ararsanız var. Bir çocuk arkadaş istiyorsa, tam gönlüne göre olanı komşuların arasından seçmesi işten değil.)

Bu arada Girard da soğuk nevalenin teki. Bir yalnızlık bunalımı yaşıyordu. Bazen aynaya bakıp, "Neden yüzüm bu kadar çirkin? Burnum da bir tuhaf. İnsanlar genelde beni sevmiyor," diyordu. O da yalancılıkta Philip'ten geri kalmıyordu. Girard'ın yüzü babasınınkinin kopyası. Gözleri ağustosta çıkan o küçük mavi eriklerin rengi. Dergilerdeki o reklam afişlerinden fırlamış gibi yakışıklı. O benim ilk göz ağrım ve çirkin olduğunu düşünüyorsa, o zaman ben de çirkinim.

"Bir çocuğu böyle üzgün görmeye yüreğim dayanmıyor..." dedi John. "Okuldaki rahibeler ne diyorlar?"

"Derslere dikkatini vermiyor diyorlar, ne desinler. Onların ağzından laf almak kolay mı sandın?"

"Benim ortanca oğlan da böyleydi," dedi John. "Bir türlü hiçbir şeye ilgi göstermiyordu. Aaah ah, başımda işle ilgili o dertler olmayacaktı ki. Yakasına yapıştığım gibi Girard'ı dışarı sürükler, onu dünyaya gözünü açmaya zorlardım. Keşke onu Jersey'e davet edebilseydim de o kocaman alanda istediği gibi oynayıp at koşursaydı."

"Neden edemiyorsun ki?"

"Nasıl yani Virginia? Bunun nedenini anlamamana şaşırdım doğrusu. Çocuklarını alıp kendi çocuklarımla tanışmaya götüremeyeceğimi sen de en az benim kadar biliyorsun."

Kaburgalarımda korkunç bir eklem yangısı hissettim.

"Annem âlem kadın Virginia." Nedense lafa bu konudan devam etmenin daha iyi olacağına karar verdi. "Ne bileyim. Sanırım Margaret'in damarına basmaktan zevk alıyor. 'Gidiyor musun John?' diyor. 'Evet anne,' diyorum. 'Aman hareketlerine dikkat et John,' diyor. 'Kocan olacak o kadın bir gün eve gelir, demir testeresiyle seni biçtiği gibi cehennemin dibine yollar val-lahi. Ne de olsa Katolik bir adamsın John, sonra söylemedi de-

me,' diyor. Ama ben onun niye böyle huysuzlandığını çözdüm. Bu apartmanda olduğumu bilmek hoşuna gidiyor. Yemin ederim Virginia, yoksa o da talihimin yaver gitmesini istiyor."

"Ben de aynen John," dedim. Deliksiz bir uyku çekebilmek için son bir bardak bira daha içtik. "İyi geceler Virginia," dedi atkısını düzgün bir şekilde çenesinin altına dolayarak. "Sen canını sıkma. Girard'ın neşesini yerine getirecek bir şeyler düşüneceğim."

Küçük odada kızlarla paylaştığım büyük yatağa girdim. İlk kez olarak uykuya dalmakta güçlük çekmedim. Artık yalnızca Linda, Barbara ve Philip için endişelenmem gerekecekti. John'un Girard'ın akıbetini düşünme yükünü üstümden alması içimi fazlasıyla rahatlatmıştı.

John bu konuda samimiydi. Sahiden de öyleydi. Girard ile yakından ilgilenerek onun o gizli üzüntülerini tamamen defetti. Onu oğlanlar kurtlarını döksün diye haftada bir Bronx'a gezi düzenleyen, ele avuca sığmaz bir Yavrukurt Birliği'ne yazdırdı. Ona Yeni İcatlar Maket Seti hediye etti. Ve arada sırada, ailesi kulak kabartmadığında Girard için uzun uzadıya dua etti.

Rahibe Veronica, bir Pazar günü başka bir dünyadan gelen o tatlı sesiyle, "Daha kötü değil. Hatta biraz daha bile iyi bençe," dedi. "Asıl sen nasılsın Virginia, ondan haber ver?" diye sordu elini elimin üstüne koyarak. Buralarda herkes de her şeyi bilirmiş gibi davranıyor.

"Gayet iyiyim," dedim.

"Eğer Girard'ın gelişme gösterdiği doğruysa," dedi John, "biraz da Philip'e eğilmeliyiz."

"Sosyal hizmet uzmanı olacaktımsın sen John."

"İnanmazsın, o kadar insan aynı şeyi söylüyor ki bana," dedi John.

"Annen hep senin için deli divane olur durur, hayret, nasıl oldu da seni üniversiteye göndermek için imkânlarını biraz ol-

sun zorlamadı? Bizim Thomas'ı okutmak için yaptığımız gibi varını yoğunu ortaya koymadı?"

"Yapma Virginia, insaf. Yaşlı, zavallı bir kadıncağızdan bahsediyoruz sonuçta. Babamın doğru dürüst para kazandığı yoktu. O yüzden annemin eli benim maaşıma bakıyordu ve sana şu kadarını söyleyeyim Virginia, hiç de pişman değilim. Thomas'a bir baksana. Hâlâ okuyor. Onu bu vahşi dünyaya bir bıraksan, anında çakallara yem olur gider. Daha gerçek hayatın ne olduğundan haberi yok. Halbuki ben ailemi kurmuş, çoluk çocuğa karışmışım, kendi evime sahip olmuşum, inşaat işinde bir isim yapmışım. Ama zavallı ihtiyarın pişman olduğu başka bir şey var, esas onu anlatayım sana. Bir gün seninle evlenebileceğimi (işte yıllar önce, öyle laf arasında) söylemiştim ona. Bunu dememle birlikte etine bıçak batırdı. Gerçekten bak. Derin bir yara değildi, üç milimi geçmez bir şeydi. Ama ömrümde o kadar korkunç bir pazar yaşamadım. Şu kadarını söyleyeyim – Margaret'ten daha iyi bir gelin olurdun ona."

"Benimle evlenmek mi?" dedim.

"Şey, evet... aah ah –o zamanlar senden hoşlanırdım... Neden her perşembe gecesi bu mutfağın gölgesinde oturuyordum sanıyorsun? Tanrı biliyor ya, bu mahalledeki tek sıcak şey bu çay fincanı. Doğru duydun, seninle evlenmek istiyordum Virginia."

"Dalga geçmiyorsun değil mi John? Sahiden mi?" Bunu öğrenmek hoşuma gitmişti. İnsanın gençliğinde arzulandığını öğrenmek fena şey mi? Geç olsun, güç olmasın.

John'a söylemedim ama, işin doğrusu onunla asla evlenmezdim. Artistler gibi yakışıklı kocamla tanışınca, benim için bütün defterler kapanmış, gözüm ondan başkasını görmez olmuştu. John'la ve başkalarıyla daha önceden bazı çılgınlıklar yapmışsam da bunların hepsini bir kalemde geride bırakıp bütün çılgınlığımı ona yöneltmiştim ve bundan en ufak bir pişmanlık da duymamıştım.

Ama yine de, eğri oturup doğru konuşmak gerekirse, eğer kocam hayatta bir yere gelemediyse, bu benim suçumdu. Hani derler ya, günahı boynuma. Sabahı şarkılarla karşılardım. Ev sahibi dışında herkesle merhabam vardı. Mahallede kime isterse-niz sorun, herkes ama herkes —o kara, hüznünlü suratlı İspanyol-lar bile— beni görünce gülümsemeden edemezdi.

Ama kocam kendi rahatı ve huzuru için, hayatta daha iyi yerlere gelmeli, daha iyi paralar kazanmalıydı. Ben şahsen mut-luydum ama artık o mutluluğumun yanlış olduğunu biliyorum. Mutluluk kadın için o kadar da fena bir şey değil. Mutlu kadın şişmanlar, yaşlanır, yatığı yerden bir ordu dolusu adam ve kü-çük çocukla öpüşüp koklaşmak ona yeter de artar, zevkten dört köşe olur. Ama erkekler farklıdır, mutlu olmaları için para sahibi olması gerekir onların veya meşhur olmaları gerekir veya mahal-ledeki herkesin karşılarında saygıdan el pençe divan durması.

Bir kadın çocuklarını sayar ve hayatı bizzat icat etmiş gibi ka-sım kasım kasılır ama erkeklere bu yetmez, onlar illa da hayat-ta başarılı olmalıdır. Mutluluğa aldanmadıklarını biliyorum on-ların.

“Matrak bir adamdı,” dedi John, aklımın nerelere gittiğini kestirerek. “Ne oldu da böyle basireti bağlandı? Kolay kolay kül yutmazdı. Tuhaf bir yanı da vardı gerçi, böyle diyorum ama ku-suruma bakma. Daha pek yükselmemişti ama yine de hepimize tepeden bakmaya çoktan hazır ve nazırdı.”

“O çok akıllıydı John. Sen bunu bilmiyorsun tabii. Hobisi çapraz bulmacalardı, ona her fırsatta söylüyordum, yalnız ben mi, herkes söylüyordu, ‘Kim 64.000 Dolar İster’e katılman lazım senin diyordum. Ama gülüp geçiyordu. Ne diyordu biliyor mu-sun? ‘Benim akıllı olduğumu sanıyorsan, bu ancak senin ne ka-dar aptal olduğunu gösterir,’ diyordu.”

“Matrak bir adam,” dedi John. “Eteğindeki taşları dök,” de-di. “İçinde kalan şeyleri anlat Virginia; acıyı başka türlü dindi-remezsın.”

Ben de onun bu isteğini yerine getirmeye dünden razıydım doğrusu. Yine de bazı zalim dokundurmalarını anlatmaya dilim varmıyordu. Mutlu olduğum son günün; Mart'ın ortasında, kocama Linda'ya gebe olduğumu söylediğim gün olduğunu anımsamak gerisingeri bir kâbusun karanlığına girmeye çalışmak gibiydi. O sırada Barbara tam beş aylıktı. Oğlanların biri üç, biri dört yaşındaydı. Ona söylemek zorundaydım. Mutluluktan iyi kötü nasibini almış olan son günümdü bu.

Hamileliğim ilerleyince, “Üff acayip midemi bulandırıyor-sun, o kadar iri kıyım ve şişkosun ki önü bombeli o eski kumta-şı apartmanlara benziyorsun,” dedi bana.

“Eee, bu gece nereye gidiyorsun?” diye sordum.

“Ben ne bileyim?” dedi. “Koca kışın bütün yatağı kaplıyor,” dedi. “Bana yer kalmıyor ki.” Sonra bir uyku tulumu satın alıp yerde uyumuştı.

İnanamıyordum. Her sabah bir gece önce olanlara bir çizgi çeker, temiz bir sayfa açardım. Hala gençliğimden bir şey kaybetmemişken ve arkadaşları bile beni severken bana böylesine düşman kesilmesini aklım bir türlü almıyordu.

Ama olan olmuş, bana tam anlamıyla düşman kesilmiş, dostum olmaktan çıkmıştı. “Aklın fikrin bebek peydahlamakta. Bura-sı Brooklyn-Manhattan metro hattının helası gibi kokuyor. Resmen lanet olası bir pisuar.” Bütün o sene boyunca lafını esir-gmeden verip veriştirmeye devam etti. “Bu velet beşimizin top-lamından daha fazla yiyor,” diyordu. “Ziftlenmeyi kes, seni şiş-ko domuz,” dedi Philip’e.

Derken komşulara kafayı taktı. “Her şeye burnunu sokan o kocakarıyı bir daha burada görmeyeyim,” diyordu. “Eğer bir kez daha gelip de ‘inşaat işindeki oğlum’ teranesine başlarsa, hiç acı-mam, kedi gibi ayağımın altına alırım onu.”

O da yetmedi, bu kez yalnızca bayramlarda ziyaretimize ge-len ve benimle asla konuşmayan (adam utangaçtı, bazı bekârlar öyle olur ya hani), en eski arkadaşı, kontrolör Spielvogel’e cep-

he aldı. “Boşuna arkadaş ayağına yatmasın o şerefsiz piç kuru-su, yemezler, onun tek derdi senin kışın. Bana da böylesi lazım-dı zaten, onun gibi işe yaramaz bir küçük serserinin bu evdeki oksijeni sömürmesi.”

Spielvogel de gidince, başından atacak kimse kalmadı. Kabak gibi bir başımıza kalakaldık.

“Evet Virginia,” dedi, “sabrımın sonuna gelip dayandım. Önümde kara bir duvar görüyorum. Ne bok yiyeyim sence? Dünyaya bir kez geliyorum. Yere yatıp öleyim mi? Artık ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Lafı hiç dolandırmayacağım Virginia, burada kalmaya devam edersem, elinde olmaz, er geç ben-den nefret edersin...”

“Senden şu anda da nefret ediyorum,” dedim. “O yüzden ne istiyorsan onu yap.”

“Burası beni çileden çıkarıyor,” diye geveledi. “Buralarda ne yapacağımı bilmiyorum. Sana bir hediye almak istiyorum. Bir şey.”

“Demin de söyledim, ne istiyorsan onu yap. Fare kapanı al bana.”

İşte Ev Aletleri Mağazası'na o zaman gitti ve o yepyeni süpürge ve süslü faraşla geri döndü.

“Yeni bir süpürge, her şeyi siler süpürür,” dedi. “Buradan gitmem lazım,” dedi. “Deliriyorum.” Sonra asker çantalarını doldurmaya koyuldu, ben de bakkala gitmek için dışarı çıktım, ama allem edip kallem edip bana çok güzel bulduğu bir şeyi – ölümü– anlatan Bayan Raftery yolumu kesti, sonra kocam beni öptü ve kim bilir hangi cehennemdeki bir orduya katılmaya gitti.

John'a bunların hiçbirini anlatmadım, çünkü başka bir erkeğin kendisine nasıl davrandığını anlatmak bir kadını gözden düşürür. Adam kadını öteki erkeğin gözünden, kusurlardan ibaret bir bohça, kolay bir hedef olarak görmeye başlar sonra. Ne de olsa John'a bel bağlar olmuştum. Onlara her fırsatta, “Başımın

üstünde yeriniz var,” demiş olmama rağmen kocamın bütün arkadaşları artık el olmuştu.

Ve apartmandaki aile babaları da sanki beni bizzat kendileri terk etmiş gibi fazlasıyla sinsi görünüyorlardı gözüme. Benimle merdivenlerde karşılaştıklarında, ağır alışveriş torbalarını elimden alıp yukarı çıkarıyorlar, Linda’nın bebek arabasını aşağı indirmeme yardımcı oluyorlardı olmasına ama hiçbiri de bana cevap vermeye degecek bir soru sormuyordu.

Dahası, Girard ile Philip, kızlara haftanın günlerini öğretmişti: Pazartesi, Salı, Çarşamba, Johngünü, Cuma. Haftada bir, koridor lambasının altında, üstlerinde altın harflerle isimleri yazan küçük iskemlelerine –kayınvalidemin doğum hediyesiydi bunlar– oturup güneşteki böcekler gibi yarı uykuda yarı uyanık halde onun yolunu gözlüyorlardı. O da şaşmaz bir şekilde tam sekizi çeyrek geçe geliyor, bir masal okuyor, yanaklarına öpücükler konduruyor ve onları yatırıyor.

Gelin görün ki çocukların kulağımın zarını neredeyse patlatırcasına ciyakladıkları uzun bir Johngünü’nü, kardeşin sürekli olarak kardeşe el kaldırdığı ve altmış santim boyunda, yürüyen oyuncak bebek Melinda Lee’yi paylaşamayan kızların onun yasal sahibi olabilmek için neredeyse birbirlerini mahkemeye verme aşamasına geldikleri yağmurlu bir ikindiye izleyen akşam kapımızın zili üç kere çalmasına rağmen, bir türlü John’un yüzünü karşımda göremedim.

Aşağı inip Bayan Raftery’ye sormaya yüzüm yoktu ve o da kapımı çalıp bir açıklama yapmayacak kadar zalim bir kadındı.

Ertesi perşembe de gelmedi. “Herhalde kaçtı gitti John,” dedi Girard üzgün üzgün.

Üst üste iki hafta ortaya çıkmayınca ve hiçbir haber de gelmeyince ondan ümidi kesmek zorunda kaldım. Bunu çocuklara nasıl açıklayacağımı bilmiyordum: Doğruyla yanlış, iyilikle kötülük, kadınlar ve erkekler hakkında bir şeyler söylemeliydim herhalde. Hepsi de dilimin ucunda, ağzımdan dökülmeye ha-

zırdı. Ama ne hataları ne de gerçeği onlardan sakınmanın doğru olmadığını düşünüyordum. Kim bilir? Belki de bu dünyada bir yerlerde, benim ömrümce bulabildiğimden çok daha hakikatli bir can yoldaşı bulurlardı kendilerine. O yüzden hiçbir şey demeden onları yatırdım, mutfakta oturup ağlamakla yetindim.

Üçüncü biramı yarılmış bir sonraki adımımın ne olacağını düşünüp taşınırken, aradığım cevabı buldum ve *Turnayı Gözünden Vur* adlı yarışmaya katılmaya karar verdim. Oyuncak kutusundan bir parça kâğıtla bir kalem aşardım ve yarışmaya katılmaya hak kazanmak için gerektiği üzere, bütün acılarımı alt alta yazdım. Tamamlanmış haliyle liste, şayet vakti olsa Tanrı'nın bile gözünden yaş getirebilirdi. Listeye baktıkça mutsuzluğum da artmaya başladı. Güçlü olanın hayatta kalması için gereken yegâne şey, görünüşe bakılırsa hayattan bir beklentisi olması; bu ister iyi, ister kötü, ister tuhaf bir beklenti olsun.

İnsanın kendini çıkmazdan kurtarmak üzere birtakım planlar yapmaya giriştiği durumlarda şaşmaz bir şekilde, haberler akıntının tam ters yönünden gelir. Kapı zilim çaldı, iki kısa, iki uzun—eşittir John.

İlk aklıma gelen çocukları uyandırıp onları mutlu etmekti. “Hayır! Sakın!” dedi. “Lütfen öyle bir zahmete girişme. Virginia, yorgunluktan leşim çıktı,” dedi. “Resmen leşim çıktı. Bu lanet olası iş yedi bitirdi beni. Artık dayanamıyorum. Bütün gün çektiğim yetmezmiş gibi, gece de beynimi kemirip duruyor, kemiriyor da neye yarıyor? Sanki madalya takıyorlar bana.”

“Virginia,” dedi, “artık buraya gelebilir miyim bilmiyorum. Ne zamandır konuşmak istiyordum bunu seninle. Gerçekten bilmiyorum. Ne yapıyoruz biz, nereye gidiyoruz? Sana sorsam cevabını verebilir misin? Bir türlü çözemiyorum, boşa koysam dolmuyor, doluya koysam almıyor.”

Hemen çay demlemeye giriştim çünkü dokunduğumda parmakları buz gibiydi. Konuşmadım. Duruma, onun açısından, erkek gözünden bakmaya çalıştım ve beni görmek için bir oto-

büse, sonra metroya, sonra yine metroya binmek zorunda kaldığını düşündüm; sonra yine üç vasıta değiştirip gecenin birinde eve dönüyordu. Bizimle ilişkisini kesmek zor olmak bir yana, onu bunca zahmetten kurtaracaktı. Hayatımı düşündüm, en çok da çocuklarımı. Seçme şansı verilirse, onsuz yaşamamayı seçmeye karar verdim.

“Bu nedir?” diye sordu, özenle yaptığım acılar listeme işaret ederek. “Mektup mu yazıyordun?”

“Yok canım,” dedim, “*Turnayı Gözünden Vur* için. Yarışmaya katılmayı umuyorum.”

“Virginia, Tanrı aşkına,” dedi listeye şöyle bir bakarak, “hiç şansın yok. Seninle alay eder, bir güzel kovarlar stüdyodan. O insanlar gerçekten acı çekiyorlar.”

“Emin misin John?” diye sordum.

“Hem de çok eminim, en ufak bir şüphem yok,” dedi John. “O yarışmayı hiç seyrettin mi sen? Yani, bütün bunlara, senin şu ufak tefek sıkıntılarına ek olarak” listeme küçümser bir edayla el salladı. “Bu insanlar *sahiden acı çekiyorlar*. Kasırgaların gölgesinde yaşıyorlar, hayatlarını seller alıp götürüyor. Tanrı’nın takdiri olan felaketlerden bahsediyorum. İlahi Virginia.”

“Emin misin John?”

“Yapma Tanrı aşkına...”

Üzülerek listemi kaldırdım. Yine de, işler daha da sarpa saracak olursa, her zaman kullanabilirdim onu.

Bu konu böylece kapanınca, daha önce verdiğim bir kararı uygulamaya koyuldum. Kaynar çayla dolu fincanını kenara ittim. Kendimi onun sert kemer tokasıyla, mutfak masası arasına sıkıştırarak John’un kucağına oturdum. Kollarımı boynuna doladım, “Neden bu kadar üşüyorsun ki John?” dedim. Şefkatli bir yüzü var ve şaşırmış görünmeyi de biliyor. “Ne yalan söyleyeyim Virginia, giderek ısınmaya başlıyorum,” dedi. Güldük.

John o gece benim sevgilim oldu.

Bayan Raftery özel bir kaynaktan aldığı o ucuz şarap yüzünden bazen saçma sapan davranıp dengesizleşiyor. John'un kendisini daha sık ziyaret etmesini bekliyor. "Anneye hürmette kusur etme, ne oldu sana böyle John?" diye şikâyet ediyor. "Hürmet. Hürmet."

"Virginia kuzum," diyor. "Sen asla Margaret gibi John'u ta Jersey'e kaçırmazdın. Keşke seninle evlenseydi."

"O günlerde beni pek sevmiyordunuz ama."

"Kim demiş, külliye yalan," diyor. Onun ikiyüzlü olduğunu biliyorum ama dünyanın geri kalanından daha ikiyüzlü değil sonuçta.

Asıl şaşıtığım bu ilişkinin sandığım gibi John'u vicdan azabına sevk etmemesi. Her sene gönderdiği Noel kartlarına On Emir'i yazan bir adamın düğmeleri açıp iliklerken bu kadar rahat olabilmesine inanmakta halen güçlük çekiyorum.

Tabii çocukları uyandırmamaya ve komşuları rahatsız etmeye çok dikkat etmemiz gerekiyor; komşu dediğin, başka birinin coşkusuna ancak bir yere kadar katılır ne de olsa, o sınır aşıldığında da senin hazzın onun öfkeden küplere binmesine neden olur. Kendi selametimiz için de dikkatli olmamız gerekiyor, çünkü kocam gelip de ufaklıkların okula başladığını ve her şeyin kolaylaştığını görünce tutup da –yeni bir bebeğin erkeğe fena halde batan gürültü patırtısıyla– sayacı sıfırlarsam beni affetmez.

İki buçuk yıldır yüzünü görmedik. İnsanlar çok söylüyorlar ama ne polisin, ne İstihbarat Servisi'nin, ne özel bir dedektifin, ne de bir başkasının, kocamın izini sürüp onu geri getirmesini istemiyorum. Biliyorum ki bizden sonsuza dek uzak durmayı düşünmüş olsa, bir mektup yazıp bunu açıkça söylerdi. Şu an için, hangi akşam olur bilemem ama, her an yeniden ortaya çıkabilir. Bazen tam gece yarısı, film olsa gişe rekorları kıracak bir rüyaya denk geliyorum, uyanıyorum ve usulca geri döndüğünü canlandırıyorum hayalimde.

Eski anahtarıyla kapıyı açıp içeri giriyor. Bana sert bir bakış fırlatıyor, “Vay be, yaşlanmışsın Virginia,” diyor. “Sen de aynen,” diyorum, oysa o hiç mi hiç değişmemiş.

Evin bütün odalarında çocuklar uyuduğu için mutfağa yerleşiyor. Kravatını çözüyorum ve ona soğuk bir sandviç hazırlıyorum. Popoma hafılçe vurup sallantısına bakıyor. Sanki bahar bayramı direğiymişçesine etrafında dört dönüyorum ve her geçişimde yüzüne öpücükler konduruyorum.

“Ordudan pek hoşlanmadım,” diyor. “Bir dahaki sefere bakarsın Ticaret Filosuna katılırım.”

“Hangi ordu?” diyorum.

“Ne fark eder ki, hepsi de üç aşağı beş yukarı aynı,” diyor.

“Nedense hiç şaşırmadım,” diyorum.

“Kol düğmemi kaybettim, lanet olsun,” deyip yerde onu aramaya koyuluyor. Ben de dizlerimin üstüne çöküyorum, ama ömrü hayatında bir kol düğmesine sahip olmadığını da biliyorum. Yine de onun için yapmayacağım şey yok.

“O sefer nasıl da ayaklarını yerden kesmiştim ama,” diyor gülerek. “Hem de nasıl kesmiştim.” O puantiyeli muşambanın üzerinde biraz olsun rahat bir pozisyon almama fırsat kalmadan, olduğum yerde üstüme çıktı ve işin doğrusu, öylesine mutlu olduk ki, önlem almayı unuttuk.

Geri Dönüşü Olmayan Bir Halka

Ağustos ayında bir gün bendeniz Charles C. Charley, arabalar yüzünden sıcağın iki misli hissedildiği, park ve yeşil alan düzenlemeleri sürmekte olan sessiz sakin küçük bir banliyöde Cindy adında bir kızla tanıştım. O öğleden sonra ormanda gezinen bir sürü Cindy vardı ama benimki asla kıvrılmayan, dümdüz sarkan sarı saçlarıyla gerçek bir vatandaşı. Onunla karşılaştığımda, babasının çatı katında biraz uzanmak için ormandan geri dönmüştü. Bir asker karyolasında yatıyordu, başının altında yastık yoktu, hülyalı bir baca misali dimdik tavana bakan bir sigara tellendiriyordu. Külleri, polyesterle karışık Mısır pamuklularıyla örtülmüş nispeten körpe ve herkes tarafından beğenilmek için sabırsızlanan göğsüne usulca düşüyordu.

Evlerine az önce, sezon sonu vesilesiyle yüzde yirmi indirimli bir klima takmıştım. Hayatımı böyle kazanırım ben. Sağlığa zararlı mutfaklara ve dumanlı yatak odalarına ferahlık getiririm. Çapraz pencereleri açıp aradaki kuranderle serinleyerek yaşamaya çalışanların bana teşekkür ettiği çok olmuştur.

Birinci katta sistem tıklar tıklar çalışıyordu, kesinlikle kusursuzdu ve garantiliydi. Cindy'nin yattığı yer ise yukarıdaydı, bir ağustos gününün orta yerinde, henüz tamamlanmamış alçak bir tavanın altında yatıyordu. Alnı ıslaktı, ağzı sigarasından çektiği fırtlar arasında hafifçe açılıyordu, göz çevresi hariç neredeyse hiç makyaj yapılmamış fakat kesinlikle bakımlı, kızgın ve terli bir çehre; yanaklar ovalanmış, kaşlar fırçalanmış, ömür boyu yete-

cek de artacak miktarda vitamin daha şimdiden alınmış, bankadaki nakit paranın parlak kızı.

“Öyle terlemiyor musun?” diye sordum.

“Neredeyse haşlanacağım,” dedi.

“O zaman niye burada duruyorsun ki?” diye sordum düşünceci bir insan gibi.

“Orası beni ilgilendirir,” dedi.

“Aa, yapma küçüğüm,” dedim, “hemen surat asma.”

“Sana ne ki?” diye sordu.

Sigarasını alıp işaret parmağımla başparmağım arasında söndürdüm. İşte o zaman bana baktı ve gerçekten kim olduğumu gördü, sıradan bir meslek erbabı değil, birlikte gayet rahat bir beş dakika geçirilebilecek biri gözüyle baktı bana.

“Adın ne senin?” diye sordu.

“Charles,” dedim.

“Bu senin kendi işin mi? Patron sen misin?”

“Evet,” dedim.

“Baksana Charles, sen lisedeyken, neye ilgi duyduğunu kesin olarak biliyor muydun?”

“Evet,” dedim. “Kızlara ilgi duyuyordum.”

Bu konuyu tam manasıyla yüz yüze konuşabilelim diye yatığı yerde bana doğru döndü. Ben de ona yaklaşmak üzere eğildim. Gülümsedi. “Charles, liseden mezun olmak üzereyim ve üniversitede hangi bölüme gireceğime bile karar veremiyorum. Olmak istediğim bir şey yok aslında. Ne yapacağımı bilmiyorum,” dedi. “Sence ne yapmalıyım?”

Ona ciddi bir cevap, bir tutam akıl verdim. “Her şeyden önce sana baskı yapmalarına müsaade etme. Kimi kandınıyorlar ki? Çoğu insan, düşünecek milyon yılı bile olsa yine de ne olmak istediğini bilmez. İnsan ne olarsa kendiliğinden oluyor bir şekilde.”

Altın sarısı kaşlarından birini kaldırdı. “Sence öyle mi Charles? Emin misin? Söylesene, sen kaç yaşındasın?”

“Otuz iki,” dedim tropikal kuşağın gecesi gibi şipşak. Kendimi iyice inandırmak için “Otuz iki,” diye tekrarlardım, zira askerde heba olmuş üç yılı ve hayatımın, hakkında en ufak bir şey hatırlamadığım ilk iki yılını saymıyordum.

“Daha yaşlı görünüyorsun.”

“Otuz iki yeterince yaşlı değil mi? Yoksa çok mu yaşlı?”

“Hayır, tam tersine Charles, çoluk çocuktan hoşlanmam ben. Yani genelde sıkıcı olurlar. Konuşmaya değer herhangi bir konuda ileri sürecekleri bir fikirleri yoktur. Kendilerinin dünyadaki en harika şey olduğunu zannederler. Dans etmeyi bile doğru düzgün beceremezler.”

Kendini sırtüstü yatağa bıraktı, karyolanın iki yanından sarkan kolları sallanıyordu. Gözlerini tavana dikip baktı. “Aramızda kalsın ama,” dedi, “öpüşmeyi bile bilmiyorlar.”

Derken bendeniz Charles C. Charley, usulca, bu munun tam ucundan öptüm onu, vallahi de şakacıktan bir öpücüktü bu, yemin etsem başım ağrımaz.

Bunun üzerine, “Merak ettim, evli misin yoksa?” diye sordu.

“Hayır,” dedim, “ya sen?”

“Yapma Charles,” dedi, “nasıl evli olabilirim ki? Daha liseden mezun olmadım ben.”

“O zaman küçüksün, demek,” dedim dudaklarımı yalayarak.

“Ah Charles,” dedi, “işte onu anlatmaya çalışıyorum ya sana. Mike veya Sully gibi bir çocuk olsaydın, şimdi deliye dönmüş-tün. Beni her öptüklerinde sanki hayatları kökünden değişecek-miş gibi havalara giriyorlar. Vallahi doğru söylüyorum Charles, nefesleri kesiliyor –tam ben havaya girerken– hapsiniyorlar. Veya öpüşmenin ortasında durup edepsiz bir fıkra anlatıyorlar.”

“Vay canına, kırk yıl düşünsem aklıma gelmez!” dedim. “On altı yaşından büyük birini denemeye ne dersin?”

“Zarf atmasana,” dedi huzurlu, mutlu bir şekilde. “Hem alçak sesle konuş. Hatta fısılda. Babam eve gelirse, hele de öpüşmekten bahsettiğimi duyarsa, ikimizi birden öldürür.”

Güldüm. Beynimdeki hayranlık fabrikaları harıl harıl çalışmaya başlamıştı, bu yüzden demek istediği şeyi tamamen kaçırdım.

Bu Cindy'ye ait her şeyin nasıl da yeni ve el değmemiş olduğu dikkatimi çekti. Vücudunun bölümleri, ister görünür, ister örtülü olsun, gözü okşuyordu. Çocukluğun ve ihtiyarlığın bütün abartılı kemikleri, genç kızlığın sıcak ahenginde uykuya dalmıştı.

Ona bir sigara da ben ikram ettim. Ayağa kalktım, çatı kırışlarına kafayı vurmamak için eğilerek karyolanın yanında bir ileri bir geri yürümeye başladım. Yeni yaktığı sigarayı başının üstünde tutup gözlerini şaşılatacak ona baktı. Küller düştü, minnacık kuş tüyleri. Öne eğilip ona, neredeyse içine düşecek kadar yaklaştım. Küllerin hepsini bir nefeste üfledim.

Çağımızın o büyük ruhani Rönesansına yakışır şekilde, ilahi rehberlik için dua etmek geçti aklımdan. Fakat o tarz fani konuşmalarda çok beceriksizim. Kendime şu soruyu sordum: Tanrı'nın yıldızların altındaki bir mahlûku olarak bir olaydan, somut bir hadiseden kaçınma, bir deneyimi, hatta küçük bir ihtimali geçiştirme hakkına sahip miydim?

Sigarasını yeniden yaktım. Sonra yetenek denen şeyden hiç nasiplenmemiş biri gibi, bodoslama lafa girdim: "Ne dersin Cindy, benimle çıkarsan ailenle sorun yaşar mısın söylese-ne? Seninle şöyle uzun, güzel bir akşam geçirmek istiyorum. Uzun zamandır senin yaşında biriyle konuşmadım. Veya yüzmeye, dansa filan da gidebiliriz, ne bileyim. Ama benim yüzümden başının belaya girmesini istemem açıkçası. Annenden *ben* izin istesem bir işe yarar mı acaba? Sence sana izin verir mi?"

"Verirse de dünyanın sonu gelmiş demektir," dedi. "Kimse *bana* kiminle çıkıp kiminle çıkmayacağını söyleyemez. Kimse. Yeni bir mayo almıştım Charles. Seninle çıkmayı çok isterim."

"Eminim o mayoyu giyince patates çuvalına benziyorsundur."

“Ya Charley, dalga geçmeyi kes.”

“Tamamdır,” dedim. “Ama bana Charley deme. Charley benim soyadım. Adım Charles. İkisinin arasında da bir ‘C’ var. Bendeniz Charles C. Charley oluyorum.”

“Tamamdır,” dedi. “Benim adım Cindy.”

“Onu biliyorum,” dedim.

Sonra hoşça kal dedim ve onu terden neredeyse boğulmak üzere, halen yatar vaziyette, yine bir sigara içerek üstünden dört odalı eski bir oyun evi sarkan bir kirişe hülyalı hülyalı bakar halde bıraktım.

Dışarı çıkınca, evin salonundan göğe uzanan çatı katına varıncaya dek tamamına gamsız bir saygı duruşunda bulundum. Üç tekerli motosikletime atladım ve bu yağlı kapısı bol ilçenin çınar ağaçlarından geçilmez yollarını aşarak yeni muhteşem hayır işlerine doğru yelken açtım.

Ertesi cumartesi, sabahın dördünde Cindy’yi iki buçuk banyolu, sekiz odalı evine teslim ettim. Bayan Graham kapıda bekliyordu. Bana bakmadı bile. Ağlamaya başladı. Burnunu çekti, ağlamayı kesti. “Cindy, neredeyse sabah oldu. Baban polise gitti. Başına bir şey geldi diye çok korktuk. Teğmenle görüşmeye gitti.” Sonra kadın perişan halde durup bekledi. Yıllardır büyötmekte olduğu yoldaşı, onu gençleştiren sırdaşı, göz göre göre terk etmişti kendisini. Üzölmüştüm. Cindy ona içecek soğuk bir şeyler getirise iyi olur diye düşündüm. “Merak etmeyin Bayan Graham,” demek istedim, “çocuğu gebe filan bırakmadım.”

Ama Cindy öfkeden köpürüyordu. “Bu rezillikten bıktım usandım artık!” diye bağırđı. “Herkesin bana emirler yağdırmasından da fena halde bıktım. Ne zaman eve biraz geç gelsem polise haber veriyorsunuz. Aynı şey üçüncü keredir oluyor, üçüncü kere. Senden de babamdan da bıktım usandım. Buradan nefret ediyorum. Burada yaşamaktan nefret ediyorum. Sizi geçen sene de söyledim. Buradan nefret ediyorum. Bu banli-

yöden, o tren müsveddelerinden, olmayan otobüslerden bıktım usandım, araba da kullanamıyorum üstelik. Bu mahalledeki çocuklardan da nefret ediyorum. Hepsi de süzme salak. Sürekli kuyruk gibi peşimdesiniz. İkinizden de nefret ediyorum. Keşke Çin'de yaşasaydım." Ayaklarını üç kez yere vurdu, sonra koşarak odasına çıktı.

Böylece önümden homurdanarak geçen babasıyla karşılaşmaktan da kurtulmuş oldu. Bense hâlâ kapının ağzında, Bayan Graham'ın içini rahatlatmaya çalışıyordum. Baba sözümü kesti. Başını çevirip bakınca benim sahiden orada olduğumu gördü ve diyeceğini erkek gibi yüzüme söylemek üzere bana döndü. "Seni piç kurusu, hangi cehennemdeydiniz?"

"Endişelenecek bir şey yok Bay Graham. Bir tekne gezisine katıldık o kadar."

"Polisi arayıp Cindy'nin eve döndüğünü söyleyen iyi olacak Alvin," dedi Bayan Graham.

"Tekneyle nereye gittiniz peki?" dedi baba. "Greenwich Village'a mı yoksa?"

"Hayır, hayır," dedim yatıştırıcı bir şekilde. "Cindy'yi Pottsburg'a götürdüm –limanın karşı yakasındaki lunaparklardan biri bu. Yol iki saat sürüyor. Teknede dans da ediliyor. Bir tekneyi kaçırdık, o yüzden iki saat daha beklemek zorunda kaldık, dönüş de treni kaçırdık."

"Bu tekne dosdoğru Pottsburg'a mı gidiyor?"

"Evet evet," dedim.

"Alvin," dedi Bayan Graham, "lütfen polisi ara artık. Boş yere kasabanın altını üstüne getirecekler."

"Tamam, tamam," dedi. "Cynthy Anne nerede?"

"Herhalde uyuyordur," dedi Bayan Graham. "Alvin, lütfen."

"Tamam, tamam," dedi. "Sen de yukarı çık Ellie. Hadi çık yukarı, benimle tartışma. Yukarı çık ve yatağına yat. Bay Kimin-Nesi-Neyin-Fesi ile beş dakika konuşmak istiyorum. Hadi git artık Ellie, yoksa sinirleneceğim bak."

“Evet, sana gelelim!” dedi, bana dönerek. “Düş önüme, çalışma odama gidiyoruz.” Dolgun omuzuyla odayı işaret etti, ben de önüne düştüm.

Sabahın dördünün dumanlı kafası yüzünden adamın ne mal olduğunu tam anlayamıyordum ama ana hatlarıyla bir fikir edinmiştim. İri kıyım bir adamdı, benden birkaç yaş daha büyüktü, biraz daha varlıklıydı, toplumda bana göre daha sağlam bir yer edinmişti ve edindiği bu yerden milim kıpırdamamak için gereken itibara sahipti. Tek becerdiği, dört bir yanında çemberli etekler çatırdarken kendi evinin salonunda boğa gibi böğürmekti.

“Sana söyleyeyim evlat,” dedi dostane bir şekilde bana doğru eğilerek, “eğer çocuğumdan uzak durmazsan, hatta bir daha seni onunla görürsem şu dizimi,” –bunu derken dizine işaret etmeyi ihmal etmedi– “afiyetle kafana yersin.”

“Ben ne yaptım ki?”

“Sen bir şey yapmadın ve yapmayacaksın da. Uzak dur... Bak ne diyeceğim sana,” dedi samimi bir şekilde, erkek erkeğe sohbet havasında. “O senin neyine yarar ki? Nereden baksan, yalnızca bir çocuk. Dünyadan haberi yok.”

Buna gerçekten inanıp inanmadığını anlamak için yüzüne baktım. Yüzündeki gevşemeye ve bakışlarındaki içtenliğe bakılırsa, evet, sahiden inanıyordu, buna ikna oldum.

“Bay Graham,” dedim, “Cindy’yi kendi evinin kapısından gelip aldım. Karınız benimle tanıştı. Arkanızdan gizli saklı işler çevirmedim.”

“Bana maval okumaya kalkma sakın,” dedi.

“Peki, öyle olsun Bay Graham,” dedim. “Bir tatsızlık çıkmasını isteyecek son kişi benim. Ne yapmamı istiyorsunuz?”

“Buralarda gölgeni bile görmek istemiyorum bir daha.”

Dediğini biraz düşünür gibi yaptım. Ama aslında kendi yolunu gayet net bir şekilde çizmiştim. Sabah olmadan en az iki saat uyumaya ihtiyacım vardı. “Bakın ne diyeceğim Bay Graham. Bir

tatsızlık çıkmasını isteyecek son kişi benim. Madem öyle istiyorsunuz, Cindy ile bir daha görüşmem, olur biter. Ama onun iyiliği için yapmamız gereken bir şey var yine de. Beni boş verin...”

“Seni boş verelim, güzel söyledin,” dedi. “Neymiş o yapmamız gereken?”

“Bence küçük bir pusula yazmak lazım ona, olan biteni açıklamak için küçük bir mektup. Kendisinden nefret ettiğim fikrine kapılmasını istemem. O yaştaki çocuklar söz konusu olduğunda dikkatli davranmak lazım. Hassas olurlar onlar. Ona bir mektup yazmak isterim.”

“Tamam,” dedi. “Bu iyi bir fikir Charley. Bu küçük meseleyi de hallet o zaman, böylece anlaşılmış olduk. Ofsaytta kalmanın nasıl bir his olduğunu bilirim evlat. İnsanın içi burkulur. Denediğin için seni suçlamıyorum. Ama bu çocuğun, onu kolayan bir ailesi var. Sana bir şey daha söyleyeceğim. Ben öyle bir babayım ki gerekirse Cindy’yi eşek sudan gelinceye kadar dövmeekten de çekinmem, sonra *Ladies’ Home Journal* dergisi istediği kadar yaygara koparsın, umurumda değil. Anlaşıldı mı?” diye sordu, konuşmanın bittiğini göstermek için ayağa kalkarak. “Her şeyi açıklığa kavuşturduk mu?”

“Ayaklarıma kara sular indi,” dedi sesini yumuşatarak. Derken yoldan geçen yabancıya son kez hırlamış olmak için, “Buraların yamacına bir daha uğramazsan iyi edersin,” dedi.

“Pekâlâ, hoşça kalın,” dedim hayatından böylece çıkacağımı umarak. “Sakin yün kaput almayın.” Ama beni yakalamak için peşimden koşturduğunda, çoktan gitmiştim.

İki gün sonra ölmeye yüz tutmuş bir çınarın gölgesindeki küçük yazıhanemde huzur içinde oturuyordum. Teslimatta ödemesini nakit alacağım, sözleşmesi imzalanmış üç iş vardı elimde ve eğer rahat bir adam olmasaydım çoktan hakkımı söke söke almak için yollara düşmüş olurdum. *Ortaçağ’da İnsanlar* diye ince bir kitap okuyordum, kitap hoşuma gidiyordu, zira oldum olası insanlara ilgi duymuşumdur. Benim bir hobim bu.

(Aslında psikolog olmalıymışım. Dinlemeyi de iyi biliyorum.) Bir yandan da Basri sandviçi yiyordum. Başımın üstünde bulunan tabelada altın harflerle AERI KLİMALARI yazıyordu. Başı Dumanlı Dağların Tepesinde, Issız Vadilerin Ayağında; Aeri, İnsanların İnsanlar İçin Evler İnşa Ettiği Her Yerde.

Telefon yarı kısık sesiyle çaldı. Arayan Cindy'ydi, onu şen şakarak bir merhaba ile selamladım ama ağlıyordu. "Tanrım, özür dilerim. Tanrım, özür dilerim. Tanrım, özür dilerim," dedi üç kez.

"Ben de özür dilerim tatlım." Onu nasıl teselli edebileceğimi düşündüm. "Ama babanın da kendine göre haklı olduğunu biliyorsun. O senin için şahane bir gelecek planlıyor."

"Hayır Charles, ondan bahsetmiyorum. Neler olduğunu bilmiyorsun. Charles, korkunç bir şey oldu. Hepsi benim suçum; babam seni hapse attırarak. Ama beni o kadar sinirlendirdi ki... Benim suçum Charles. Hepten fıttırdı, şakası yok artık."

Pencere camındaki soluk aksimin beti benzi attı. "Tamam," dedim. "Ağlama artık. Ne oldu, anlat bana."

"Ah Charles..." dedi. Sonra önceki gece olanları bir bir anlattı bana. İşte buradalar. Cindy'nin ağzından duyduğum şekilde, kelimesine dokunmadan anlatıyorum.

"Cindy," demiş Bay Graham, "senin öyle bir adamla dolaşmanı istemiyorum –neredeyse baban olacak yaşta, insaf."

"Tanrı aşkına, yapma babacığım, çok hoş biri. Harika dans ediyor ayrıca."

"Bu hiç hoşuma gitmiyor Cindy. Hem de hiç. Onunla dans etmen bile hoşuma gitmiyor. İnsanlar ve hayat hakkında bilmediğin çok şey var Cindy. Onunla dans etmen hoşuma gitmiyor. O yaşta bir adamın senin gibi bir genç kızın beline kollarını dolmasını dahi tasvip etmiyorum. Senin için en iyisini istediğimi biliyorsun Cindy Anne. Dolu dolu ve başarılı bir hayatın olmasını istiyorum. İddia ettiğin kadar masumane ve hoş bir şey de olsa, onunla arkadaşlığını sürdürmek geleceğinin önünde büyük bir engel. Ben senin üniversiteye gitmeni ve kendi yaşatın

olan delikanlılarla hoşça vakit geçirmeni istiyorum, onlarla dans etmeni, hem kim bilir, bakarsın âşık filan olursun... O kadar aptal ve kör değilim. Ben de bir zamanlar gençtim, biliyorsun değil mi?"

"Söylediğin şeye bak babacığım, sen hâlâ genç sayılırsın, deme öyle Tanrı aşkına."

"Umarım öyledir Cindy. Ama sana anlatmak istediğim şu tatlım, bu Charles denen adamdan senden uzak durmasını ve sana güzel bir mektup yazmasını rica ettim, o da kabul etti, çünkü nihayetinde sen çok güzel bir kızsın ve bu yüzden de karşıdaki insan ne kadar iyi niyetli olursa olsun, bazen şeytana uyup gerçekte istemediği şeyler yapabilir."

"Ona benden uzak durmasını mı söyledin?"

"Evet."

"O da kabul mu etti?"

"Evet, kabul etti."

"Bunun kendisi için kolay olmayabileceğini söyledi mi?"

"Şey..."

"Bunun kendisi için kolay olmayabileceğini söyledi mi?"

"Şey, aslında dedi ki..."

"Öylece kabul mu etti yani? Kızmadı mı hiç? Beni yeniden görmeyi dahi istemedi mi?"

"Sana mektup yazacak tatlım."

"Bana mektup yazacak, öyle mi? Bana yazacağını söyledi demek? Bu kadar ha? O beni ne sanıyor? Geri zekâlı mı? Salağın teki mi? Zengin mahallesinden kıt akıllı bir zavallı mı? Tereyağından kıl çeker gibi sıyrılacak, öyle mi? O kılıksız şişkoya da bak... O beni ne sanıyor? Demek beni yeniden görmeyi bile istemedi? Demek bana mektup yazacakmış ha?"

"Cindy!"

"Hepsi bu muydu? Bunun için mi istedi beni? Bir mektup yazmak için mi? Babacığım... Babacığım..."

"Cindy! Dün gece ne oldu?"

“Neden burnunuzu benim işime sokuyorsunuz ki? Sizin kendi işiniz gücünüz yok mudur? Beş dakika nefes alıyordum. Neden sürekli evde oturup benim işlerime karışyorsunuz?”

“Cindy, o adamla gönül mü eğlendiriyordun, yoksa başka bir şey oldu mu?”

“Beni beş dakika rahat bıraksanız ölür müsünüz? Başka yerde başka biriyle ilgilenseniz olmuyor mu? Kimse istemiyor mu artık sizi çevresinde? Ne istiyorsunuz benden?”

“Cindy.” Kızın bileğini kavramış. “Cindy! Bana derhal cevap ver. Gönül mü eğlendiriyordun, yoksa aranızda münasebetsiz bir şey geçti mi?”

“Kes bağırma. Sağır değilim.”

“Cindy, o adamla gönül mü eğlendiriyordun? Cevap ver!”

“Beni rahat bırak,” diye bağırmış. “Beni rahat bırak, başka bir şey istemiyorum.”

“Bana hemen şu dakika bir cevap vereceksin,” diye üstelemiş babası.

“Peki, istediğin buysa cevap vereceğim sana,” demiş. “Gönül eğlendirmiyordum. Gönül eğlendirmiyordum. Madem sordun, gayet ciddiydim. Üst kata, cankurtaran filikasının olduğu yere çıktım, filikanın tam altına uzandım ve Charles’la yattım.”

“Ne yaptın, ne yaptın?” diye sormuş babası soluğu kesilerek.

“Ve mavi elbisemi de berbat ettim,” diye bağırmış. “O kadar salaksınız ki fark etmediniz bile.”

“Mavi elbiseni mi?” diye sormuş, cevabı duymak için nefesi ni hepten tutarak. “Neden Cindy Anne, neden?”

“Çünkü yapmak istedim. Yapmak istedim.”

“Ne?” diye sormuş babası mecalsizce.

“Yapmak istedim babacığım,” demiş.

“Aman Tanrım!” demiş babası. “Tanrım, Tanrım, ben ne yaptım?”

Yarım saat sonra Bayan Graham, KrissKross Alışveriş Merkezi’nden aldığı şekerlemelerle eli kolu dolu halde eve dönmüş.

Cindy mutfakta ağlıyormuş ve Bay Graham, televizyon odasında, kırmızı suni deri koltuğunda, gözleri kapalı halde oturuyormuş. Kanı çekilmiş dudaklarından, “Bu reşit olmayanın ırzına geçmeye girer... Reşit olmayan birini ebeveynlerinin rızası olmadan kaçırıp alıkoymaya...” sözleri dökölüyormuş.

Küçük arkadaşım Cindy, mahkeme salonunun koridorundan kıpkırmızı dudaklarında koca bir gülümsemeyle salına salına geçti, mahkemenin en bilmiş kişisiydi. Gerçekten genç bir fahişe olduğu hissini yaymak ve yaptığım şeyden sorumlu olmadığımı göstermek için biraz kırıp fingirdedi. Kimse ona inanmadı. Onların gözünde belli ki örnek bir izci olan Bayan Graham'ın başı yanmış kızıydı yalnızca.

Ayrıca şahsen –feylesofça ve kendimi zorlayarak– kaderimin çizilmiş olduğuna karar vermiştim. Dünyaya, eyvallah, tamam, peki demiş ve bakışlarımı kendi içime çevirerek hapse düşme endişemi yenmiştim. Şayet ufukta, rahatsız koşullar altında geçirilecek bir kendini tanıma süreci görünüyorsa, Tanrı'nın bu hikmetinden sual olunmaz hamlesinin ileride mucizeler yaratabileceği gerçeğini kabullenmeye hazırdım. (Nehru, bildiğim kadarıyla, kitaplarının çoğunu hapiste yazmıştı.) Sakın benim özellikle dindar biri olduğumu sanmayın. Tanrı'nın ne mene bir şey olduğu hakkında beynime zorla kazınmış en ufak bir fikir yok: Ne ölçüsünü, ne biçimini, ne de ne kadar zeki olduğunu bilirim onun.

Olacaklara kendimi hazırlama çabalarım bir yana, yerel gazeteler tarafından bulunup evinden ta buralara sürüklenmiş olan annemin aniden ortaya çıkışı yüzünden utanıyordum. Mahkeme salonundaki oturma düzeninin elverdiği ölçüde yakınımaya oturmuştu ve fırsat buldukça, “Bu kız serserinin teki,” veya “Sen budalasın,” diye homurdanıyordu. Bir kere konuşmamıza izin verdiler. “Nasıl vahşi bir Kızılderili'ye dönmüşsün Charles,” dedi bana.

Dalga mı geçiyordu? Gurur mu duyuyordu? Ona neydi ki? Kibrinden geçilmeyen ve korkudan ödü patlayan bendeniz Charles C. Charley, onun sol memesinin altında havasızlıktan boğularak yatan bebek değilim artık. Her gece fabrika kapısında onu bekleyen çocuk değilim. Hatta ona bir İtalyan kilisesinden yükte hafif pahada ağır parçalar aşırıp gönderen asker bile değilim.

“Oğlunuz nasıl bir çocuktuk?” diye sordu aptal avukatım. Annem, sessizliğin ayar panosu kesilmiş tombul yüzüyle ona baka kaldı. “Oğlunuz nasıl bir çocuktuk, diye sordum Bayan Charles?”

Gerçeklikten kopuk birkaç saniyenin ardından, “Oğullarımın hiçbirini doğru düzgün tanımıyorum; hepsi de benim için birer sürpriz oldu,” diye cevap verdi annem. Sonra dudakları mühürlendi, elleri kenetlendi ve bu konuda başka bir yorum yapmadı.

Ne idüğü belirsiz bir hiç olan hukuki danışmanım aklınca aileden gelen bir delilik masalı uydurmaya çalışıyor, böyle kötü bir ortamda büyüdüğümünden istesem de düzelmiş olamayacağımı iddia etmeye çabalıyordu. “Özellikle de soyadıyla birleştiğinde bu kesinlikle tuhaf bir isim Bayan Charley: Charles C. Charley. Bu ismi koymak nereden aklınıza geldi?”

“Sizin adınız nedir bayım?” diye sordu annem kibarca.

Çocuksu bir gülümsemeyle, “Edward Johnson, han’fendi,” diye yanıtladı avukat.

“Ha! Ha! Ha!” dedi annem.

“Aklınız başınızdan gittiğinde genç Bayan Graham’a, o işveli genç kadına âşık değil miydiniz peki?” diye sordu avukat, sıra bana geldiğinde. “Söyler misiniz?”

“Genel olarak,” diye cevap verdim, “bedensel birleşmede her zaman aşk vardır. Zaten bu yüzden Batı edebiyatında, ondan aşk eylemi olarak söz edilir.”

“Bu doğru,” dedi, dediğime fazla kafa yormaksızın. “Ve siz de Bayan Graham’ı seviyordunuz, öyle değil mi?” Lafının burasında

parmağıyla Cindy'nin oturduğu yere işaret etti. Cindy'nin saçları daha o sabah yıkanmıştı. Çin ipeğinden altın renkli kolsuz bir elbise giymişti, elbisenin küçük yırtmaçları da herhalde güneşten yanmış baldırlarını gözler önüne sermek içindi. O tatlı, yuvanlık poposu kanunun sert sırasına yerleşmişti.

"Seviyordum sanırım," dedim.

Nihayet davacı tarafın avukatı beni sorgulama fırsatına kavuştu. Adam Cindy'yi şimdikinden bile küçük olduğu zamanlardan beri tanıyordu, tastamam bu kelimelerle söyledi bunu. Gözlerinden yaşlar ha boşandı ha boşanacaktı. Kafasında tek bir tel saç bile yoktu. Bu; adamı kötüleme niyetiyle yapılmış bir yorum değil, tamamen bir tasvirdir; zaten at hırsız gibi saçlı sakallı olduğumdan adamı bu şekilde kötüleyecek durumum da yok.

Bugün dahi, geçen zaman bana bu olaya farklı açılardan bakma fırsatını bahşetmiş olmasına rağmen, ne karşı tarafın avukatının, ne de kendi beyinsiz avukatımın sorgulama mantığını anlayabilmiş değilim. Suçumu kabul etmiştim. Cezaya karşı değildim, zira o mutlu eylemimiz, meğer bir suç unsuru içeriyormuş. Hal böyleyken, onlar daha hâlâ konuşuyorlardı. Herhalde eğitimleri boşa gitmesin diye böyle yapıyorlardı, okulda geçen onca seneyi düşünsenize. Bu tip adamlar bir fırsat yakaladıklarında, onu ya sonuna dek sömürürler ya da sonsuza dek ellerinden geçirirler.

"Pekâlâ," diye söze girdi, gözünü kırpıştırıp bir damla gözyaşı dökerek. "Charles C. Charley, bizlere bu küçük kızı, eylemin gerçekleştiği sırada sevdiğinizi ama ne daha önce, ne daha sonra, ne de o zamandan beri ona aynı sevgiyi beslemediğinizi söylüyorsunuz, doğru mu?"

"Yalan söylemem için hiçbir sebep yok ki," dedim. "Tanrı'nın elindeyim."

"Kimin kimin?" diye bağırdı hâkim.

Derken dini terimlerin fütursuzca istismar edilmesine karşı ne yapılabileceğine karar verme çabasıyla hep bir ağızdan tartış-

maya giriştiler. Tabii akıbetimizin bal gibi de Tanrı'nın elinde olduğunu hepsi de bildiğinden, Tanrı'nın elinde olmadığımızı da söyleyemiyorlardı.

Bay Graham'ın başkabak avukatı yeniden bana döndü. "Bay Charley, Cindy Graham'ı o sırada seviyor muydunuz?"

"Seviyordum," dedim.

"Ama onu şimdi sevmiyorsunuz, öyle mi?" diye sordu.

"Bu konuda düşünmedim," dedim.

"Onunla evlenir miydiniz?" diye sordu, başını jüriye doğru çevirerek. Kendini pek kurnaz buluyordu.

"O daha bir çocuk," dedim. "Nasıl evleneyim onunla? Evlilik bin türlü mesuliyet getiriyor beraberinde. O böyle bir şeye hazır değil. Ayrıca, yaş farkımız... o da çok büyük. Gerçekçi olun, bu imkânsız," diyerek karman çorman olmuş kafasının yine bana dönmesini sağladım.

"Yani onunla evlenmezsiniz, öyle mi?" diye sordu, giderek sesini yükseltip diğer bütün sesleri bastırarak.

"Hayır, evlenmezdim bayım."

"Cinsel ilişkiye zorlamaya gelince iyi, ama bir ömür boyu sevip el üstünde tutmaya gelince kötü öyle mi?"

Cinnet geçirircesine sorduğu bu soruya cevap vermeyi reddederek ve isim vermektan kaçınarak, "Şey," dedim soğukkanlı bir şekilde, "aslına bakarsanız al birini vur ötekine."

"O halde siz, yaşını başını almış, yetişkin bir erkek olarak, genç bir kızı bekleyen tuzakları bile bile; sırf kendi bencil, iğrenç şehvetinizi tatmin etmek uğruna, bu çocuğun, halen büyüme çağındaki Cynthia Anne Graham'ın bekâretini kaybetmeye hazır olduğuna karar verdiniz, onu mahvetmeyi kendinize iş edindiniz. Yanlış mı?"

Bu küçük sataşmanın ardından konuşmayı kestim. Çünkü Cindy hayatının sonuna kadar bu insanların yüzüne bakacaktı. Sessizliğimi öylesine onurlu bir şekilde korudum ki bugün bile bu tavrımdan dolayı kendimi alkışlıyorum.

Hayatın sırlıslıkla kuyısına vurmuş bu zavallı kazazedeler, benim Cindy için ilk olduğumu sanıyorlardı. Değildim. Ne özgün, ne de yaratıcı bir insanım. Daima başkalarının yaptığı-nı örnek alırım, bugüne dek hiçbir konuda, hiçbir alanda ilk olmadım. Aslına bakılırsa bu vakada, en fazla beşinci veya altıncı olmuşumdur. Bunu, Cindy'yi kötülemek için söylemiyorum. İnsan bir yerden başlamak zorunda sonuçta. Bay Graham gerçek karşısında neden o kadar şok olmuştu ki? Dünyanın bütün gurmeleri, önce doymak bilmez bir iştahla işe girer, ancak sonra ince lezzetleri keşfetmeye geçerler. Buna daha önce de tanık olmuş-tum; beş-altı sene içinde, güzel ve sıradışı bir kadın olarak vatana millete faydalı bir adamla evlenip fattan tabiatını pekâlâ kocasına teslim edebilirdi. Rakiplerimin hepsi de benden en fazla on yaş büyüktü, ama hafızaları zayıftı (ki gençlikle her daim temas içinde olmayı ihmal etmesem benimki de öyle olurdu).

Mahkeme sabırla samimi bir cevap beklerken, Cindy birden bu düşüncelerimi böldü ve gözyaşlarına boğularak bağırmaya başladı: "Onu rahat bırakın, rahat bırakın onu. Benim deli dolu olmam onun suçu değil. Eğer çenenizi kapatmazsanız, ne kadar deli dolu olduğumu dünya âleme ilan ederim. Onu ben zorladım, benim zorumla yaptı..."

Dar bakış açımdan görebildiğim kadıyla ortalık bu çıkışın ardından hepten karışmış ve mahkeme salonu çırpınan bir gemici düğümüne dönmüştü. Cindy'nin annesiyle babası onu bu düğümün pençesinden kurtardı ve iki devlet memuru Cindy'yi apar topar dışarı çıkardı. İki tarafın avukatları kafa kafaya verip bir şeyler konuştular, sonra hâkimi de aralarına alarak konuşmayı sürdürdüler. Bir çift gazeteci, çalkantılı gruplar arasında mekik dokuyarak bir o tarafa bir bu tarafa koşuyordu. Annem kargaşayı fırsat bilip, "Charles, bunlar kuş beyinli," dedi.

Avukatlar başlarını salladı. Hâkim düzen talep etti, ardından mahkemeye ara verdi. Avukatım ve iki polis beni yönetim kurulu toplantısı sandalyeleriyle çevrili maun bir yönetim kurulu

toplantı masasının bulunduğu kahverengi lambrili bir odaya götürdü. "Mantıklı tek bir cevap bile vermedin," diye söylendi avukatım. "Şimdi beni dinle. Buracıkta otur ve Tanrı aşkına, o çeneni kapalı tut, senden başka bir şey istemiyorum. Gidip Grahamlarla konuşacağım."

Yanımdaki bezgin polislerin nezareti sayılmazsa, bir buçuk saat boyunca yalnız kaldım. Bu süre içinde Cindy'yi ve onun bütün o nadide parçalarını, ayrıca gerçeğin anlamını düşündüm. Annem yanı başımda bittiğinde, geri dönüşü olmayan bir halkasını oluşturduğum Büyük Varoluş Zinciri'ne teğet geçiyordum tam. Ben düşünürken alışverişe gitmiş, kendine biraz buğday tohumu ve yıkanmadıkları için bakteriyle dolu havuç ve elma alacak kadar vakit bulmuştu. Sağlık durumu, bu masum temel gıdaları tüketmesini gerektiriyor da. Onun peşinden Bay ve Bayan Graham, arkalarından da benim kirlenmiş küçük Cindy'im girdi içeri. Bayan Graham yanaklarına akmış siyah göz boyasını mendiliyle silip duruyordu. Cevap verirken ve soru sorarken mantıktan şaşmayan ve asla yalana dolana başvurmeyen Bay Graham, "Tamam Charles, pekâlâ," dedi. "Suçlamaları geri çekmeye karar verdik. Cindy ile evleneceksiniz."

"Ne?"

"Gayet iyi duydun dediğimi... Aslında ben de karşıyım bu evliliğe. Bence senin gibi bir serseriye anca hapis paklar. Hapiste çürüyüp gitseydin zerre kadar umurumda olmazdı. Senden daha kötülerini de gördüm, ama çok daha kötü de değildiler. Lanet olası sersem bir çocuğu istismar ettin. Cindy ile sen önümüzdeki hafta evleneceksiniz. Bu meyanda sen bizim evde kalacaksın Charley. Cindy okulunu yeterince ihmal etti. Bu onun için çok önemli bir yıl. Yalnız sana bir şey söyleyeceğim. Kendine çeki düzen verersen iyi edersin Charley, yoksa hiç acımam, kafatasını ekmek bıçağıyla ikiye bölerim."

"Vay canına..." dedim.

Annem lafa girdi. "Charles," dedi, "oğlum, bir dur, bir düşün. Sen hapse girersen, ben ne olacağım? Bak kız da çok güzel. Sen de gençleşmiyorsun. Bana kim bakacak? Oğlum..." dedi.

Bayan Graham'a döndü. "Benim gibi ihtiyarlayıp başkasına muhtaç olmak çok zor. Umanım işe yarar bir sigortanız vardır."

Bayan Graham annemin omzunu sıvazladı.

Annem bu jesti, lafı uzatıp olmadık ayrıntılara girmek için bir davet olarak kabul etti. "Aslında düşünecek olursanız, boş yere koparılmış bir yaygara bu. Hep söylerim, hazır gençken hayatın tadını çıkarsınlar. Hiç değilse," dedi dopdolu mazisine dalıp gitmiş puslu gözlerle, "geri dönüp baktığında insanın hatırlayacak bir şeyi olur."

Bayan Graham elini çekti ve korkuyla kızardı.

"Benimle evlenmek istemiyor musun?" diye sordu Cindy, yeniden gözyaşlarına boğularak.

"Tatlım..." dedim.

"Anlaştık o zaman," dedi Bay Graham. "Bizim orada düzgün bir ev bulurum size. Bir süre çocuk mocuk yapmayacaksınız Charley, Cindy'nin önce okulu bitirmesi lazım. Sana gelince," dedi sadede gelerek, "doğrusu, fena olmayan bir işin var. Muhasebecime, hesaplarını incelemesini söyleyeceğim. Eğer beklediğim gibi çıkarsa, altı ay içinde işleri iyice büyütmüş olursun. Bu bölgedeki en büyük klima satış mağazasına sahip olacaksın. Tembel herifin tekisin, bizimki gibi bir toplumda nasıl bir satış potansiyelin olduğunun farkında bile değilsin daha."

"Keşke bir sigara içebilsem," dedim.

"Burada sigara içmek yasak," dedi avukatım, bütün hayatımı başarılı bir sona ulaştırmış olmanın gururuyla.

Böylece yetkilileri yatıştırdım ve aşağıda anlatacağım gelişmelerin ışığında Cindy ile yaşıyorum.

Kayınpederimin araya girmesi sayesinde birinci sınıf bir derin dondurucu ve buzdolabı markasının bayiliğini aldım. Tam otuz yıldır piyasanın içinde olan, Amerika'nın mutfağında dur

durak bilmeden çalışmasının mükâfatı olarak gördüğü o bayiliğin yıllar yılı hayalini kurmuş olan bir adamın elinden göz göre göre kapıldı bu iş, artık ne kadar ayıp ettiğimizi siz düşünün. Elimde olsa en önce ben kınardım bu durumu. Hiç utanmaz ilk taşı atardım. Atardım da kime atacağım?

Cindy ile yaşamanın bir dolu zevkli tarafı var. İnsan başka bir nesille birlikte yaşarken önemli bilgiler ediniyor. Ama her şeyden önemlisi şu ki, Cindy geleceğe hep umutla bakıyor. Onun altı yedi yıl içinde şahane bir kadın olacağı görüşündeyim. Ona iyi şanslar dilerim; zira o günler geldiğinde birer yabancı olacağız.

Uzun ve Mutlu Bir Hayattan Hüzünlü İki Kısa Öykü

1. İkinci El Çocuk Yetiştiricileri

Yumurtadan yana hayal kırıklığına uğramış iki koca vardı. Ben de yumurtayı böyle sevmiyorum, dedim. Kendi yumurtanızı yapın o zaman. Aynı anda iç çektiler. Adamların biri silikti; öteki de soluk.

Bu evde içki namına bir şey de yoktur, değil mi? diye sordu Silik.

Daha hiç rastlamadım, dedi Soluk. Boşuna arama, o açıdan dünyanın en çorak evi burası. Soluk, yumurta tabağını itip önünden uzaklaştırdı, acı ve iğrenme onun diğer adıydı.

Doğruyu söyleyin ya, hakikaten bir içki yok mudur? dedi Silik. Bira da mı? diye sordu umutla.

Nanay, dedi, beyaz bir gömlek ararken evdeki bütün büfele-re, dolaplara ve buzdolaplarına zaten bakmış olan Soluk.

Tam üstüne bastın, dedim. Toz mavisi elbisemin en üst düğmesini ilikledim. İçinde Tanrı'dan evimizi koruyup kutsamasını dileyen ev duası nakışının olduğu kahverengi kesekâğıdını almak için mutfak masasının altına uzandım.

Bu duayı, kendileri de Silik sülalesinden olan oğullarımı korumak için işliyordum. Gerçi Silik, birkaç ay önce uzak bir yerlerden –Afrika'daki İngiliz topraklarından– Soluk'a hitaben kaleme aldığı misafirperver bir mektupta şunları yazmıştı yaz-

masına: Bence gerçekten iyi oğlanlar onlar, beni anlıyorsundur. Onları seviyorum da ama oğlanların annesi Faith ve Faith de artık senin karın. Ben ise çok uzaktayım. O yüzden onlara kendi çocukların gözüyle bakmak istersen ahbab, hiç düşünme öyle yap.

Bu büyük lütfun altında ezilen Soluk, Vay canına, teşekkür ederim, diye yazmıştı uçak kargoyla gönderdiği cevabında. Sonra da oğlanlardan, müsait olduğu sürece, kendi odalarında oynamalarını rica etmişti. Nazik olmak için her türlü çabayı gösteriyordu.

Karşılıklı oturmuş geçmiş günlerden ve şimdiki zamandan bahsederken tığımı, bir bulutun gölgesine sığınmış çiftlik evine ve altın harflerle işlediğim o yazının hemen altındaki bir Norveç akça ağacına batırmaya koyuldum.

Ha ha, dedi Silik, pijamasının altına kahve dökerek, kiminle karşılaştığımı hayatta tahmin edemezsin Faith.

Kiminle? diye sordum.

Green Coq'ta eski erkek arkadaşın Clifford'ı gördüm. İyi görünüyor. Eğri oturup doğru konuşalım –bunu Soluk'a dönerek söyledi– bizimki erkeklerine iyi bakıyor.

Doğru, dedi Soluk.

Nasılmış? diye sordum kayıtsızca. Ne yapıyormuş? İki yıl var, görmedim onu.

A, kırk yıl düşünsen aklına gelmez. Evleniyormuş. Cici bir kızla. Kız da yanındaydı. Küçük bir çift ayak, yuvarlak bir popocuk, küçük bir karın, yirmi iki yaşında vardır herhalde ama on yedi gösteriyor. Uzun saçları tek bir örgü halinde sırtına salınmış. Çok cici bir kız. Küt burun, tombul küçük bir alt dudak. Kalem çekilmiş gözler. Omuzlar dansçı gibi aşağıda... incecik bir boyun. Nasıl, ama nasıl cici bir kız.

Maşallah tepeden tırnağa incelemişsin kızı, dedi Soluk.

Retinam görevini yerine getiriyorsa ben ne yapayım, dedi Silik. Sonra devam etti. Aman dikkat et, Faith. Etrafta kabuğunu

kırıp ortalığa saçılan böyle ne çok cici fıstık var, bir bilsen şaşırırsın. Kocaman kara gözlerini deviren bütün o şen şakrak okul-lu kızlar. Umanım bu kez sahiden kararını vermiş, evinin kadını olmuşsundur. Benim açımdan, köprünün altından çok sular ak-tı; ama yine de hayatımda önemli bir insan olarak yerini koru-yorsun hâlâ, iyi kötü bir tarihimiz var seninle, dedi. İşte bu yüz-den de seni uyarmayı bir sorumluluk olarak görüyorum. Seni uyarmam lazım. Gözünü dört aç tatlım! dedi, öne eğilip zalim-ce fısıldayarak ve karnıma korkunç bir sancı saplanmasına ne-den olarak.

Bu saçmalık da nereden çıktı? diye sordu Soluk masum bir edayla. Her şeyden önce, o evli barklı bir kadın... hem ayrıca, halen gayet de çekici bir kadın. Ona bir baksana.

Evet evet, dedi Silik, bana bakarak. Çekici bir kadın, doğru. Hatta bazen muhteşem bir kadın.

Bu cömert iltifatın şerefine birkaç saniye sessiz kaldık.

Sonra Silik, Evet, muhteşem ama ben yalnızca seni uyarmak istedim Faith.

Nihayet yumurtasını kenara itti ve Clifford'u hatırladı. Hiç akıl sır erdiremedim, tam bir muamma... Neden evlenmek is-tiyor acaba.

Bilmem ki, yalnızca erkeğin özgürlüğünü kısıtlayan bir şey sonu-çta, dedim.

Ama öte yandan, dedi Soluk ciddiyetle, evlenmeseydim ha-lim nice olurdu acaba? Sonra o eski parlak günlerini hatırlayıp çapkın herifin teki olurdum, diyerek kendi sorusunu kendi ya-nıtladı.

O anda çocuklar içeri girdi: At hırsız Richard ve keskin ni-şancı Tonto.

Babacığım! diye bağırıştılar. Silik'i ellediler, onu gıdıkladılar, pijamasının üstünün düğmelerini çözdüler ve göğsüne renk ka-tan birkaç beyaz kıla ılık çalarak tezahürat ettiler. Kulağını bü-küp sakalını ters yöne çektiler.

Hop hop, dikkat, diye uyardı Silik. Nasılsınız bakalım çocuklar, iyi misiniz? İyi görünüyorsunuz. Güçlü kuvvetli. Notlarınız nasıl? diye sordu. Tatillerini geçirmek için Eton'dan yeni dönmüş olduklarını hayal ediyordu çocukların.

Ben okula gitmiyorum, dedi Tonto. Parka gidiyorum.

Çocuğun okumasını işitmek istiyorum, dedi Silik.

Ben ben. Ben okumayı biliyorum babacığım, dedi Richard. Tam yüz sayfalık bir kitabım var.

Bak sen, dedi Silik. Getir bakalım.

Ocağa taze kahve koydum. Fincanları ovalayıp sudan geçirdim, sonra Soluk'un başına ekşiyip kapağı sıkışmış bir mürdüm eriği kavanozunu açmasını sağladım. İki saniye sonra çocuk okuyabildiği kadarıyla okumuş, o fasıl kapanmıştı ve Silik pijamasının uçkurunu kuvvetle çekip bağlayarak ocağın başına, yanına yanaştı. Faith, bu oğlanın hiç okuması yok, diye fırçaladı beni. Üstelik yedi yaşında.

Sekiz, dedim.

Evet, dedi Soluk, son anda sabunların olduğu dolabı hatırlamıştı ve bir şişe bira bulma umuduyla dolabın altını üstüne getirmekle meşguldü. Gündelik hayatta oldukları gibi, gerçek hayatta da benim çocuklarım olsalar, onları okuma yazmanın öğretildiği mahalledeki iyi kilise okullarından birine gönderirdim şahsen. Okuma yazma. St. Bartholomew'e, St. Bernard'a, St. Joseph'e, birinden birine.

Silik mosmor kesildi ve nefesini tuttu. Önce cesedimi çiğnemen lazım. *Merde*, dedi, çocuklar anlamasın diye. Evet, sana onları kendi çocuğun olarak görebilirsin dedim demesine ama kilise denen yerin beş metre yakınına yaklaştıklarını duyacak olursam, seni delik deşik ederim, duydun mu seni piç kurusu. O yalan dolan yuvasından kendi aklımla, başım dimdik çıkıp gittiğimde on dört yaşındaydım. Bu günlerde kiliseye gitmek istediği kadar moda, Pazar günleri kubbenin altında görülmek istediği kadar zarif olsun ben anlamam, seni aşağılık herif... Lanet

olsun! İkiyüzlülük. Yozlaşma. Mağara adamları. Geri zekâlılar. Moronlar.

Çocukluğunu ve evini hatırlayan zavallı Silik, sandalyesinde acı içinde kıvranıyordu. Kaşlarında kahr bulutları toplanmaya başlayan Soluk ise başı yana eğilmiş halde onu dinliyordu.

Biliyor musun, dedi yavaşça, biz put kırıcılar... biz özgür düşünceli insanlar... biz modern Masonlar... biz idealistler... biz hayalperestler... asabi ihtiyar anamız Kilise'den asla uzak değiliz. O da bizden asla uzak değil.

Nerede olursak olalım, onun saat başı çalan çanlarının Merem'in o tutkulu marifetini medeni akıllarımıza bir kez daha getirerek taşrada çınlayışını, şehirlerde yankılanışını belli belirsiz de olsa, illa ki duyarız. Her saat başı şaşmaz bir şekilde bizim için yapılmış olan o fedakârlığı hatırlayarak irkiliriz. BİZİM İÇİN YAPILMIŞ.

Silik büyük bir ıstırapla homurdandı: Ah o piç kuruları, o aşağılık, o lanet olası piç kuruları, onları bir elime geçirsem var ya, ah ah... On dokuzuncu yüzyılı sil baştan yaşamak zorunda mıyız yani? Pekâlâ, diye böğürdü, ikimize birden bakarak, ben hazırım. Adı batasica Newman! Onayımı almak içi bana döndü.

Aslına bakılırsa, dedim, bu konu hiçbir zaman özellikle ilgi çekmedi. Sizin küçük cadı kazanınız bu.

Suluk, ruhunun kemerli mor pencerelerinin ötesine bakarak usulca konuştu. Sözgelimi ben, Tanrı'yı çok uzun zaman önce kaybetmiş olmama rağmen, inancımı asla kaybetmedim.

Ne saçmalıyorsun seni moron? diye kükredi Silik.

Dünya Kilisesi'nin bilgeliğine olan sevgimi asla kaybetmedim. Gece uyumadan önce farkında olmadan dua ediyorum. Kalktığım da öyle. Tanrı'ya dua etmiyorum, çocukluğun o birleştirici hatırasına dua ediyorum. Hayatımda yazdığım ilk sözcükler şunlardı: Sakramentler nedir? Faith, sen ihtiyar dede-

nin *Kadiş** duasını okuyuşunu unutabilir misin hiç? Hayır, son-
suza dek kulağında kalacaktır o ses.

Dalga mı geçiyorsun sen? Aralarındaki kavgaya beni de çek-
tikleri için öfkeden küplere binmiştim. *Kadiş* mi? Ben ne bili-
rim *Kadiş*'i. Kim öldü ki? Benim ne düşündüğümü gayet iyi bi-
liyorsun. Ben Diaspora'ya inanırım, yalnızca bir gerçeklik olarak
değil, aynı zamanda bir öğreti olarak. Bazı teknik nedenlerden
dolayı İsrail'e karşıyım. Benim yaşadığım zamanda bir millet ol-
maya karar vermeleri beni büyük bir hayal kırıklığına uğrattı.
Ben Diaspora'ya inanıyorum. Ne de olsa, onlar *gerçekten* seçil-
miş insanlar. Gülmeyin. Sahiden öyleler. Ama bir çölün kış ka-
dar bir yerine kendilerini böyle tıktırtınca, diğerlerinden hiç-
bir farkları kalmıyor: O geçici, dünyevi milletlerden biri haline
geliyorlar, ha Fransızlar, ha İtalyanlar, ha onlar. Yahudilerin tek
bir umudu var, o da dünya işlerinin bodrum katında bir kalın-
tı olarak kalakalmak –hayır, kastettiğim bu da değil– uygarlıkla-
rın ayak parmağına batmış bir kıymık, vicdanları sızlatacak bi-
rer kurban olarak kalmak.

Silik ile Soluk bu çıkışım karşısında afallamıştı, zira ciddi
meselelerle ilgili fikirlerimi nadiren dile getiririm ben, tek yap-
tığım, kaderim neyse onu yaşamakla yetinmektir ve kaderim de
son kullanım tarihim gelip çatana dek erkeklere güle oynaya
hizmet etmek.

Konuşmayı sürdürdüm. Duyduğuma göre artık Yahudiye bi-
le benzemiyorlarmış. Okumaya vakti olmayan bir alay pis çift-
çiye dönmüşler.

Onlar senin kendi halkın, diye suçladı Soluk, burun delikle-
ri genişleyerek ve dişlerini sıkarak. Üstelik dört bir yandan kor-
kunç bir saldırıya uğruyorlar. Vakit onlara hakaret etme vakti de-
ğil.

Nakışma kaldığım yerden devam ettim. Göğüs geçirdim. Tı-

* *Kadiş*: Yahudilikte, ölenin ardından okunan dua.

ğım şimdi inci beyazı öğleden sonra bulutlarının ta tepelerindeydi. Ben yalnızca şunu demeye çalışıyorum: Onlar coğrafya için değil, tarih için yaratılmışlar. Bir yer kaplamak yerine, zamanda kalıcı olmaya bakmalılar asıl.

Yüzüme öyle büyük bir üzüntüyle bakıyorlardı ki meseleyi bütün yönleriyle ele almaya karar verdim. İsa onca zahmete – demin sen söyleyince aklıma geldi– bütün dünyayı kazanacağını bildiği için girdi ama gelin görün ki Kudüs'ü unuttu, dedim.

Bizimle evlendiğinde, dedi Soluk suçlarcasına, sen de Kudüs'ü unutmadın mı sanki?

Ben asla hiçbir şeyi unutmam, dedim. Aman neyse, bilin bakalım ne olmuş. Bir yerlerde İngiltere'nin iflas ettiğini duydum. Ülke taksitli borç batağına saplanmış.

Soluk'a çakmak uzatan Silik'in eli titriyordu. Saçma, dedi. Bu doğru değil. Saçmalığın daniskası. Büyük Britanya Adası, İmparatorluğun demir pençesinin sımsıkı küçük yumruğudur.

İstedğin kadar konuş, gerçeği değiştiremezsin, dedim gülümseyerek.

Eee, dedim, kimsenin istifini bozmadığını görünce, bugün bir ara işe gitmeyi düşünüyor musunuz acaba? Ne dersiniz?

İyi de kuzum, seni ve çocukları bir yıldan fazladır görmedim ben. Burası bu sabah çok keyifli ve rahat, dedi Silik.

Evet, değil mi? dedi, şaşkınlık içindeki ev sahibi Soluk. Ayrıca bugün cumartesi.

Çocukları nasıl buldun? diye sordum biyolojik baba Silik'e. Amerikalı, fena halde Amerikalı, gürültücü, denetimsiz. Ama sen iyi görünüyorsun Faith. Biraz daha toplu ama kadınsı ve iyi görünüyorsun.

Hah şöyle, dedi Soluk memnun bir edayla.

Ama ya oğlanlar Faith. Onları bir şeylere başlatmak gerekmez mi? Bir hobileri, bir şeyleri olsa. Yalnızca küçük plastik kovboyları sıraya dizmekle olur mu? Çok aptalca bir oyun bana sorarsan.

Daha çok küçükler, dedi ikinci el çocuk yetiştiricisi Soluk, özür dilercesine.

İyisi mi ikiniz de işe gidin, diye tavsiyede bulundum, inci beyazı akşamüstü ipliğinin ucuna düğüm atarken. Önce lütfen bulaşıkları eviye'nin içine koyun. Rica edeceğim. Yumurtalar için özür dilerim.

Silik esnedi, gerindi, saate bir göz attı, iç çekti. Cumartesi olmuş olmamış bir şey fark etmiyor, heyhat ne yazık ki kendime ayıracak zamanım yok. Yaklaşık kırk beş dakika sonra merkezde bir randevum var, dedi.

Benim de, dedi Soluk. Metroda sana eşlik ederim.

Ben taksi tutacağım, dedi Silik.

O zaman taksi parasını bölüşürüz, dedi Soluk.

Tuvalete gitmek üzere masadan kalktılar ve tıraş takımından, lavaboya, duşa vesaireye varıncaya dek her şeyi kardeş kardeş paylaştılar.

Ben yatakları yaptım ve alüminyum karyolayı kaldırdım. Silik akşam olmadan kendine bir otel bulacaktı. Bulaşıkları yıkadım ve gün için açgözlü bir program yaptım: Sabah dinazorlar, öğleden sonra park, ikisinin arasında fıstık ezmesi ve en sonunda da kuru fasulyeye bir hafta boyunca katlanmamızın ödülü olarak, arpacık soğanlı, mantılı ve pembe elma soslu, anlı şanlı bir fırında pırzola.

Faith, ben çıkıyorum, diye seslendi Silik girişten. Alışveriş listemi bir kenara koydum ve oda oda dolaşıp Robin Hood'u arayan çocukları toparlamaya gittim. Gidin babanıza güle güle deyin, diye fısıldadım.

Hangisine? diye sordular.

Gerçek babanıza, dedim. Richard Silik'e doğru koştu. Erkekçe el sıkıştılar. Soluk, Tonto'yu kucakladı ve bu sevgi gösterisi karşılığında tam on bir öpücükle ödüllendirildi.

Hoşça kal bakalım Faith, dedi Silik. Bir şeye ihtiyacın olursa beni muhakkak ara. Ne olursa olsun, canım. Sıcak bir şekilde, yanağıma edepli, tatlı bir öpücük kondurdu. Halefi Soluk da kulağımın arkasında birtakım yaramazlıklar yaparak beni öptü.

Güle güle, dedim onlara.

İtiraf etmeliyim ki nihayet temiz pak, derli toplu, enikonu çekici erkeklere dönüşmüşlerdi; gün içinde kendilerini bekleyen önemli işlere yelken açan, otuzlu yaşlarında pırıl pırıl iki adam. Karanlık geceye, zevk arayışına ve unutuluşa daha çok vakit vardı. Güle güle, dedim, iyi günler size. Hoşça kal, dediler bir kez daha ve övünçle beni hiç alakadar etmeyen yollarına düzuldüler.

2. Çocukluktan Kalma Bir Konu

E vde geçirdiğimiz bir cumartesi günü Richard, her cumartesi olduğu gibi yine yirmiye otuz santimlik el sallayan çöp adam portreleri çiziyordu. Tonto elinde tuttuğu plastik ata Tonto adını taktı, çünkü atın gözleri kendisinininkiler gibi maviye boyanmıştı. Ben de baharın ortasında modern, şık ve son moda-ya uygun görünmek uğruna geçen seneden kalma bir elbisenin etek boyunda tadilat yapıyordum. Yolda beni gören yabancılar, “Kadına bakın, ne kadar muhteşem değil mi? Terzisi kim acaba?” diye mırıldanacaklardı.

Clifford bir Rush halk şarkısı söyleyerek düşün altında kesele-niyordu. Buz gibi suyun etkisiyle incelen sesi tiz bir do'ya yük-seldi, ardından tenini dalayarak keselenmeyi sürdürdü. Dört kez sıcak ve üç kez de soğuk su dökündükten sonra, nihayet dinç ve mutlu bir buhar sızıntısı halinde salona girdi. Yüzü toparlak ve pespembeydi. Başında saç namına neredeyse hiçbir şey kalma-mıştı. Yağmurun ve düşün suyunun yüzünden aşağı şapır şapır akmasına ne mani oluyordu dersiniz? Gözlerine doğru uzayan gür kara kaşları tabii. Kaşların altında gözleri yuvarlak, koyu renkli ve şaşkıındı. Şu Clifford, benim yakın arkadaşım, saf mı saf bir adamdı. Karıncayı bile incitmezdi ve vejetaryendi.

Her zamanki gibi bizi gördüğüne sevinmişti. Islak vücudu-na kocaman bir plaj havlusu sarmıştı. “Gözünüz erkek görsün!” diye bağırdı ve havluyu elinden bıraktı. Bir an, pırıl pırıl parla-yan hoş bir manzara olarak öylece durdu. Richard ile Tonto ona bakiverdiler. “Üstüne bir şey giy, Tanrı aşkına Clifford,” dedim.

“Rahat ol, Faith,” diyerek akliselime davet etti beni, “dünya değişiyor artık.” Aslında edepli davranmak onu utandırıyor filan değildi. Yalnızca bir işine yaramıyordu, o kadar. Pantolonunun ve çamaşırlarının üst üste yığılı durduğu kauçuk ağacının ardından bize baktı. Giyinip kuşanmış olarak yeniden meydana çıktığında, “Uyanın, uyanın millet. Neden herkes böyle hımbıl hımbıl oturuyor?” dedi. Richard’ın göbeğini dürttü. “Bu kasları biraz güçlendirelim ufaklık. Uyuma, kalk.”

“Ben resim yapmak istiyorum Clifford,” dedi Richard.

“Resmi ne zaman olsa yaparsın. Ama beni her zaman bula mazsın. Yarın resim yaparsın Rich. Hadi bakalım, dövüş benimle ufaklık. Saldır. Hadisene... haydi, göster bana günümü. Bir an önce vursan iyi edersin Richy, çünkü çok sıkı bir yumruk patlatacağım sana. İster hazır ol, ister olma, ben anlamam, geliyor ha!”

“Asıl ben geliyorum,” dedi Tonto, oyuncak atını yere atarak ve Clifford’ın böbrek hizasına var gücüyle vurdu.

“Kim yaptı bunu?” diye sordu Clifford. “Hangi çocuk yaptı bunu?”

“Ben, ben,” dedi Tonto olduğu yerde zıp zıp zıplayarak. “Çok acıttım değil mi?”

“Canıma okudun, evet bayım, hem de nasıl, ama şimdi *sana* gününü göstereceğim.” Olduğu yerde dönendi. “Hah, intikamıma karar verdim, seni gıdıklayacağım.” Tonto’yu çöpe atılacak bir şeymiş gibi başının ta yukarısına kaldırdı, sonra da kanepenin yumuşak, şişkin, süngerli göbeğine fırlattı.

Richard oyuncak ayısıyla parmak uçlarına basarak usulca kanepeye tırmandı, kanepa minderinin üzerinden oyuncak ayıyı başına çalmak suretiyle Clifford’ı üç kez taçlandırdı.

“İmdat, öldürüyorlar beni,” diye bağırdı Clifford. “Hepsi peşimde. Üstelik çok acımasızlar.” Richard Clifford’ın kaval kemiğine bir tekme indirdi. “Hah şöyle,” dedi Clifford. “Kurtlarınızı dökün! Bütün kurtlarınızı dökün! Hadi bakalım çocuklar! Hadi! Hadi!”

Tonto Clifford'ın gözünün içine tükürdü. Adamcağız yanağını sildi. Bir şaşırtmaca yapıp yere eğdiği başına yeniden inmek üzere olan oyuncak ayıdan kendini kurtardı. Tonto sıçrayıp sırtına tırmandı ve kulaklarını çekiştirdi. "Ah," dedi Clifford.

Richard kitaplıkta bir tüp tutkal buldu ve tutkalı Clifford'ın kıllı göğsüne fışkırttı.

"Çılgınım ben," dedi Richard. "Gerçekten bak, çılgınım ben."

"Ben de, ben de," dedi Tonto. "Parktaki en çılgın çocuk benim." Clifford'un kulaklarına yapışıp onları çekiştirdi. "Sana binip uzaklara gideceğim. Fil çocuğum ben."

"O tembel devenin teki," diye haykırdı Richard. "Baloncuk, çalışmanı istiyorum senin."

"Diyelim ki ben şimdi bir cinim," dedi Tonto çığlık çığığa bağırarak. "Ayağa kalk Clifford."

"Hayır, ben, ben, ben," dedi Richard, yere yatarak. "Ben geldim. Zehirli bir yılanım ben," dedi Clifford'un ayağına doğru sürünerek. "Zehirli bir yılanım ben," dedi çenesini Clifford'un ayağının üstüne dayayıp. "Zehirli korkunç bir yılanım," diye yemin etti. Sonra engereklerle taş çıkarırcasına başını kaldırdı ve uzun bir tıslamanın ardından, yeni çıkan bütün ön dişleriyle zavallı Clifford'u tam kemiğin üzerinden, en zayıf noktası olan sol bileğinden ısırverdi.

"Aah hayır, hayır olamaz..." diye inledi Clifford, sonra da bütün uzuvlarını kendine çekerek dertop oldu.

"Anne, anne, anne," diye bağırdı Richard, zira Clifford seksen kiloluk ağırlığıyla üstüne düşmüştü.

"Hey, bana bakın," diye haykırdı, atının sırtından tepe taklak, masa bacaklarından oluşan bir tuzanın içine düşen fil çocuk Tonto.

Ben de önce ona koştum. Onu bağrıma bastım. "Annecim," dedi hıçkıra hıçkıra ağlayarak, "başım acıyor. Keşke senin içine girebilsem." Richard, salonun orta yerinde ezilmiş bir yılan gibi nefes almadan, ağlamadan, öfkeyle yerde yatıyordu.

Ya Clifford ne âlemdeydi dersiniz? Acı içindeki bedenini bir koltuğa dar atmış, kendi marifetiyle ısırdığı kanlı dili yüzünden peltek peltek söylenerek yatıyordu. “Ah Faith, bunların hepsi senin başının altından çıkıyor, ah Faith, hep senin başının altından!”

Yara bere içinde kalmış ve ağlamaktan helak olmuş çocuklar yatmaya gitmeyi kabul ettiler. Uyumak için çok erken olduğunu söylemeyi unuttular. Oyuncak ayılarını istemeyi unuttular. Yan yana yatıp birbirlerinin başparmaklarına sıkı sıkı sarıldılar. Söylencelerin veya efsanelerin erkek kardeşlere atfettiği sevgi bu olsa gerekti.

Salona geri döndüğümde Clifford’u, kel kafasında falcı şapkası gibi bir külahla otururken buldum. Evrenin bütün enerjisi tam o noktada birleşmişti. Gerek yerinden kıvıldamayan güneş, gerek gezegenlerin dönenip durduğu o soluksuz hava şimdi onu iyileştirmek için, olağanüstü marifetlerini gösterip aspirin görevi görmek için seferber olmuştu.

“Seninle oturup ciddi ciddi konuşmamız lazım,” dedi. “Bu çocuklara gerçekten dayanamıyorum artık. Yani Faith, sen kendin de biliyorsun, çok denedim, elimden geleni yaptım. Ama bu çocuklara bir şey yapmışsın sen, içgüdülerini bir şekilde yozlaştırmışsın. Sen de şahitsin, ne güzel eğleniyorduk, yuvarlanıp içimizden geldiği gibi bağırıp çağırıyorduk ama bak sonunda ne oldu –her defasında olduğu gibi– birinin canı yandı. Onları bilmem ama benim sahiden canım yandı. Halbuki gevşememiz lazımdı. Rahat olmamız. Bu olayın çok rahat olması gerekirdi. Vücutlarımızın çok rahat olması gerekirdi. Kimsenin canının yanmaması gerekirdi Faith.”

“Ne yani, sizin canınızın yanması benim suçum mu demek istiyorsun?”

“Tam üstüne bastın Faith, bu çocukları berbat bir şekilde yetiştirmişsin.”

“Berbat mı dedin?” dedim.

“Hem de nasıl berbat, iğrenç,” dedi.

Ona bir şans daha verdim. “İğrenç mi dedin sen?” diye sordum.

“Hem de nasıl! Rezaletin daniskası!” dedi.

İşte bu laf yüzünden, –beni harekete geçiren nedenlerin ve dertlerin bir icmalî, bugüne kadarki hayatımın bir çeşit özeti sayılabilecek– aşağıdaki bilgileri veriyorum size:

Doğruya doğru, pazartesi gününden cumaya kadar –işimde gösterdiğim başarı nedeniyle– egom tavan yapar: Bir yıldızım-dır, benim yaydığım sıcaklıkla ısınabilen herkesin suyuna gidebilirim. O telaşlı atmosfere uçuşarak giren düz cetvel şeklindeki suiistimal-taşları kül olur gider. Bense onlardan zerre kadar etkilenmeksizin kendi küçük termodinamik yolumu ısıtmaya devam ederim.

Ne var ki cumartesi sabahları kendi evimde, Yadsınamaz Gerçeklerin Dayatılması adı verilen bir toplumbilim kanununa göğüs germek zorunda kalırım. Zira evi geçindirebilmek uğruna tek elim gece gündüz daktiloda olduğu halde yetiştirdim bu çocukları. Onları bir başıma, banyoda kendilerini özdeşleştirebilecekleri bir baba olmaksızın büyüttüm; bu bakımdan çocuk bahçesindeki bütün diğer küçük oğlanlardan ayrılıyorlar. Gülmek serbest. Çetin hayat yönetim kurulu, beni bohem bir yaşantıyla sınırlandıran bir sanı köpek sözleşmesi* yapmaya zorladı, halen de yürürlükte olan bir sözleşmedir bu. Çocuklara kayak pantolonları, piyano dersleri, rodeoya bilet gibi tekliflerde bulunan yardımsever akrabaların sözleşmeyi delme girişimlerine rağmen, ona sadık kaldığımı söyleyebilirim. Bu meyan-da da Richard ile Tonto'ya hizmet ettim, onlara temiz olmayı ve çocukluğa dair meselelerde cömert ve paylaşımcı olmayı öğrettim. Aslına bakılırsa, ortak tuvaletlerden ve iç çamaşırıyla çorap bulacağız diye Kurtuluş Ordusu dükkânlarındaki koca kolilerin

* 1932 yılında Amerika'da ortaya çıkan ve işçilere herhangi bir sendikaya üye olma yaşağı getiren sözleşmelere verilen isim. 1936 yılında yeni çıkan yasalarla bu tip sözleşmeler yasaklandı. -ed.n.

altını üstüne getirdiğimiz günlerden alınımızın akıyla çıkmakla kalmadık, onları fersah fersah geride bıraktık. Bunu tek başıma başarmak da benim zırdeliliğim oldu, tabii babalarının Chicago'da Claudia Lowenstill ile yaşadığı o bir yılı saymazsak tek başıma. Zira beşinci doğum günlerinde babalarının çocuklara yalnızca birer bisiklet göndermekle yetinmesi Claudia'yı dehşete düşürmüştü. Bisikletlerin ardından o senenin bütün gaz ve elektrik faturaları, ev kirası ve telefon faturaları da çocukların babası tarafından ödendi. Günlerden bir gün kadın onu gerçeğin çepeçevre aydınlatan ışığında gördü ve onun sabun köpüğü dolu bir fıçının üstünde dimdik durup tertemiz olmuş halde aşağı inebilen yüce bir kişilik olduğunu anladı. Çocukların babası olan bu mahut kişi, şimdi başka bir kıtanın altın sahilinde, günümüze dek yaşatılabilmiş gizli kapaklı uygarlıklara ayılıp bayılıyor. Mutfak melodramlarıyla ilgili celseler ona dokunamaz.

Yine de Clifford'a sözünü geri alıp arkadaşım olarak kalması için son bir fırsat daha verdim. "Rezalet mi diyorsun yani? Çocukları berbat bir şekilde mi yetiştirmişim ben?"

Bu kez cevap vermeye tenezzül etmedi çünkü odanın dört bir yanına dağılmış olan giysilerini toplamakla meşguldü.

Bütün oksijen, iflasın eşiğine gelmiş akciğerlerimden dışarı çekiliyordu. Sular yükseldi, fokurdayarak ciğerlerime dolmaya davrandı ve şayet elime cam bir kül tablası geçirip de kişisel kararımdan bağımsız olarak fırlatmamış olsaydım oracıkta ani bir zatürreeden –gerçi böyle bir şeyi hiç duymadım ya– ölüp gitmem işten bile değildi.

Clifford dizleri ve elleri üstünde çömelmiş cuma günü koltuğun altında bıraktığı çorapları arıyordu. Sırtı bana dönüktü; kafası küllüğün yörüngesine gayet müsaitti. Eğer gözümü kör eden yaşlar yüzünden işlevi bile olmayan zavallı bir kulak memesini sıyırmakla kalmasaydım, oracıkta su katılmamış bir salak gibi pisi pisine ölebilirdi.

Yine de Clifford mülayim bir insan, yumuşak huylu bir hayat arkadaşı. Birden boşanan kanın görüntüsü onu felç etmişti. Hantalca, titreyerek doğruldu; dizlerinin üzerinde Ölüm'den, Cehennem Nehri'nin Şerif'inden bir işaret daha almayı bekledi.

"Bir kadına böyle şeyler söylenmez," diye fısıldadım. "Seni kahrolası aptal budala. Asla bir kadına böyle şeyler söylenmez. Git de yaranı yıka, seni moron, kan kaybından öleceksin."

Nefes borusuna turnike yapması veya Yakın Gelecek'te Patlayacak Büyük Küresel Savaş'ta uygulanması öngörülen modern ilkyardım tekniklerine uygun olarak kendini tedavi etmesi için onu bir başına bıraktım.

Çocuklara göz atmak için parmak uçlarımda yürüyerek yatak odasına girdim. Uyuyorlardı. Üstlerini örttüm ve Tonto'yu, bebeğimi öptüm. "Richard, ne kadar büyüdün sen, koca adam oldun artık," dedim ve onu da öptüm. Derin uykudaki tatlı soluk alıp verişleri beni sakinleştirene dek yanağımı Richard'ın pürtüklü yün battaniyesine sürerek yerde oturdum.

Birkaç saat sonra Richard ile Tonto kâh burunlarını karıştırarak, kâh hapşırarak uyandılar; başta aksilikleri üstündeydi, ama o da biraz sonra yerini sevince bıraktı. Yaralarını taçlandırmak için SOS oyunu gibi döşediğim yara bantlarına hayranlıkla baktılar. Richard çorba içti, Tonto jambon yedi. İster gitmek istesin, ister gelmek evimizin kapısını her zaman açan bir anahtar olduğunu bildiklerinden Clifford'ı sormadılar.

O anahtar kauçuk ağacımın toprağına defnedilmiş, huzur içinde yatıyordu. Kendimi yarı yolda bırakılmış hissettim. Onu vermek istediğim başka hiç kimse yoktu.

"Hâlâ aç mısınız çocuklar?" diye sordum. "Hayır efendim", dedi Tonto. "Çok doydum, yediklerim ta burama kadar geldi," dedi elini gözlerinin hizasına çekerek.

"Bakın size ne diyeceğim." Baş döndürücü bir fikirle az önceki şoku atlattım. "Hadi aşağı inip oynayın."

"Bize ne yapacağımızı söyleme küçük hanım," dedi Richard.

Ön camdan dışarı baktım. Dört kat aşağıda, dişlerine kadar silahlanmış bir Lester Stukopf düşmanın yolunu gözlüyordu. Gizlilik derecesi yüksek bu bilgiyi Richard'la umursamaz bir edayla paylaştım. "Tamamen yalnız mı?" diye sordu Richard.

"Evet," dedim.

"Tamam, tamam." Richard üzgün gözlerini yüzüme dikti. "Yalnız Faith, bilmiş ol, yalnızca canım istediği için iniyorum aşağıya. Sen bana söylediğin için değil."

"Tabii ki öyle," dedim.

"Ben istemiyorum," dedi Tonto.

"Ah canım, saçmalama, sen de git Tonto. Hava bir harika, dışarısı günlük güneşlik. Babanın sana gönderdiği o yeni tabancalarını da al. Hadisene Tonto."

"Hayır efendim, Richard'dan nefret ediyorum, ayrıca Lester'dan da nefret ediyorum. O tabancalardan nefret ediyorum. Bebek tabancaları onlar. Babam beni bebek zannediyor. Ona bir fotoğrafımı göndersen iyi olacak."

"Ah Tonto!"

"Benim parmağımı emdiğimi zannediyor. Yatağımı ıslattığımı filan zannediyor. O yüzden öyle bebek tabancaları gönderiyor bana."

"Hayır, hayır tatlım. Sen bebek değilsin. Herkes senin kocaman bir çocuk olduğunu biliyor."

"Hiç de bile," dedi Richard. "Bal gibi de emiyor parmağını, yatağını da ıslatıyor ki."

"Richard," dedim, "Richard, iyi bir şey söylemeyeceksen o kokuşmuş çeneni kapa. Bunları böyle kafasına kakmanın Tonto'ya bir faydası olmuyor."

"Hoşça kal," dedi Richard tartışmayı reddeden, fakat ilk çocuk olmanın kibrini gözüne sokmayı ihmal etmeyen mağrur bir edayla. Bazen arsızlık ettiği olur ama asla tembel bir çocuk değildir. Kırk beş saniye sonra, sırf "Benim yatağımı ıslatmadıktan sonra, bana ne ki?" diye bağırarak için üşenmeyip birinci kattan geri döndü.

Tonto onu duymadı. Dişlerini fırçalıyordu, süt dişlerinden kurtulmak umuduyla, günde yedi kere canla başla dişlerini fırçalar bazen. Sanırım dişleri sahiden sallanmaya başladı.

Sıcak kahvemi salona götürdüm. Koltukta rahat edebilmek için hazırlıklarımı tamamladım, kapkara kahveyi üstünde AN-NE yazan beyaz bir kupaya boşalttım, sigaramın külünü Richard'ın kendi eliyle oyduğu seramik bir küllüğe silktim. Gün ışığının içeri dolduğu parlak dörtgen pencereye bakarak kendime insanı yiyip bitiren o meşum soruyu sordum: Erkek dediğin ne ki kadın kendini yerlere atıp ona tapınıyor?

Tam bu soru üstüne Tonto usulca, çıt çıkarmayan çoraplarıyla sinsi sinsi içeri girdi ve "Richard'a seslenip bir şey söylemem gerek, anne," dedi.

"Sakın o pencereden aşağı sarkayım deme Tonto. Lütfen, te-dirgin oluyorum bak."

"Ona bir şey söylemem lazım."

"Hayır."

"Ama gerçekten," dedi. "Çok önemli Faith. Sahiden söylemem lazım."

Buna nasıl müsaade edebilirdim ki? Aşağı düşecek olsa, herkes onları ihmal edip mutfakta bira içtiğim veya kendimi odaya kapatıp makyaj masasının başında göz kremi sürmeye daldığım sonucuna varacaktı. Üstelik ben de canımdan kanımdan olup sonsuza dek karalar bağlayacaktım. Anneannem, ömrünün son anına dek beş yaşında kulak ağrısından ölen evladının yasını tutmuştu. Artık kendi emeklilik ve huzurevi yaşları gelmiş olan bütün diğer evlatları, anneannemin doksan bir yaşında ölüm döşeginde yatarken hâlâ daha, "Ah, ah Anita, bir nefes al, nefes almaya çalış, minik yavrum benim," diye mırıldandığını duyunca yaka silkmeden edememişlerdi.

Gözlerimde yaşlarla, "Tamam Tonto, ben seni tutacağım. Richard'a ne söylemen gerekiyorsa söyleyebilirsin," dedim.

Pencereden eğilip aşağı sarktı. Ben de tombul dizlerinden birine sıkıca yapıştım. “Richie” diye bağırdı, “Richie, hey Richie!” Richard, herhalde elini gözlerine siper edip sesin sahibini ararak yukarı baktı. “Richie, hey, baksana, yeni doğum günü hediyen olan karargâhla ve bütün o oyuncak askerleriyle oynuyorum şu anda.”

Sonra camın tabiatı hakkında hiçbir şey bilmezmiş gibi pencereyi güm diye vurarak kapattı ve dişlerini muzaffer bir törenle bir kez daha fırçalamak için ok gibi banyoya fırladı. Ağzı diş macunu ve tükürükle dolu olduğundan güç bela anlaşılır bir şekilde, “Eminim şimdi deliye dönmüştür,” diye şakıdı, sonra sesini alçaltarak, “Hak ediyor ama, iğrenç bir çocuk,” diye ekledi.

“Sen de öylesin,” diye bağırdım öfkeyle. Ben anneannemin yitirdiği evlada yanmakla meşgulken, o bozuk ağızını açıp kardeşine dil uzatmıştı. “Sen gerçekten iğrençsin!”

“Şimdi beni iyi dinle. Derhal evden çıkmanı istiyorum. Aşağı in ve oyna. On dakika yalnız kalmaya ihtiyacım var. Anthony, eğer burada kalmaya devam edersen seni öldürebilirim.”

Noel’deki baston şeklinde nane şekerleri gibi kokarak yenden çıka geldi. Tek ayak üstünde dikildi, başını kaldırıp gözlerime baktı, “Peki Faith. Öldür o zaman beni,” dedi.

Bunun üzerine derhal oturmaya karar verdim, belki böylece kendi boyunda olduğumu zannedip bana sataşmayı bırakırdı.

“Lütfen,” dedim yumuşak bir sesle, “dışarıya çıkıp ağabeyinle oyna, olmaz mı. Biraz düşünmeye ihtiyacım var Tonto.”

“İstemiyorum ki. İstemediğim hiçbir yere gitmek zorunda değilim,” dedi. “Ben burada seninle kalmak istiyorum.”

“Yapma ama, lütfen Tonto, evi temizlemem lazım. Ev temizlenirken hiçbir şey yapamayacaksın ki, ne doğru düzgün oyun oynayabileceksin, ne bir şey.”

“Bana ne,” dedi. “Ben burada seninle kalmak istiyorum. Yanı başında olmak istiyorum.”

“Tamam Tonto. Pekâlâ. Bak sana ne diyeceğim, bir kaç dakikalığına odana git tatlım, hadi, rica ediyorum.”

Kucağıma tırmanarak, “Hayır,” dedi. “Ben bebek olup her an senin kucağında durmak istiyorum.”

“Yapma ama Tonto,” dedim, “lütfen, Tonto.” Onu gövdemden ayırmaya çalıştım ama kolunu boynuma doladı ve başparmağını ağzına alıp kucağında bir güzel kıvrılarak tam bir bebek kesildi.

“Ah, Tonto, ah,” dedim yalnız başıma kalmaktan hepten ümidini keserek. “Gidip Richard ile oynasan ölür müsün? Eglenirdin ne güzel.”

“Hayır,” dedi, “Richard da Clifford da buradan gitse umurumda olmaz. Canları ne istiyorsa gidip yapsın onlar. Umurumda bile değil. Ben hiç gitmeyeceğim. Sonsuza kadar senin yanı başında kalacağım Faith.”

“Ah Tonto,” dedim. Başparmağını ağzından çıkardı ve açık avcunu, parmaklarını iyice yayarak göğsüme dayadı. “Seni seviyorum anne,” dedi.

“Sevmek mi,” dedim. “Haa seviyorsun, Anthony, biliyorum.” Onu öylece tuttum ve salladım. Kucağında sarmaladım. Gözlerimi kapattım ve onun kara saçlı başına yaslandım. Ama kendi yolunu izleyen güneş şehir merkezindeki ofis binalarının su kuleleri arasından yüzünü gösterdi ve birden bembeyaz, parlak ışınlarına boğdu beni.

Sonra da, Alcatraz hapishanesinde siyah beyaz parmaklıkların ardına hapsedilmiş bir kral gibi ebediyen mezara gömülmüş kalbim, oğlumun kısa, tombul parmakları arasından sızan ışıkla çizgi çizgi aydınlandı.

Hepimizi Maymuna Çeviren Zaman

L 434 numaranın girişindeki merdivenlerin en tepesinde duran, kuşkusuz Eddie Teitelbaum'dur; önüne gelene patronluk taslayan, kara çeneli, baştan ayağı bakıma muhtaç bir delikanlı. Eddie bir şekerleme çubuğuyla ağzındaki bir çürüğe sonda yapıyor. Kulağına soktuğu pamuklu temizleme çubuğunu çıkarıyor. Havayı koklayıp hırlıyor ve ağzındaki pis lağım tadı yüzünden tükürüğünü yutuyor. Ama umurunda değil. Dış görünüşü bir yana, insan zalimliğine henüz yalnızca dizlerine kadar batmış durumda; babasının kıldan gömlekli Yakup'u, maymun Itzik Halbfunt'u kabullenmiş; birkaç bin giriş merdiveniyle güneşin altında tekdüze bir şekilde doğuya ve batıya uzanan bu tuğla desenli Utrillo resmindeki yerine boyun eğmiş. Muhtemelen o merdivenlerin her basamağında tanıdığı biri var. Ama şimdilik, isim vermek yok.

O günlerde Eddie'nin ayaklarının dibinde vızıldamaya gelen o küçük çocuklara bir bakın şimdi de. Zira aynen öyle yapıyorlardı, her iki tarafı apartmanlarla kuşatılmış bu vadi geçidinde toplanıp, Eddie'nin asabi kişiliğinin kıyısında gürültü koparıyorlardı. Bazı günler onları kıvrılıp bükülen uzun bir sıraya sokuyor, peşine takıp sokağın bir başından ucuna yürütüyor, köşeye varınca da gerisin geri 1434 numaraya getiriyordu.

Kasvetli günlerde çocuklar için boru temizleme çubuklarından filler, köpekler, tavşanlar ve uzun kuyruklu fareler yapıyordu. "Bu yöntemle gayet güzel bir kış temizleyici de yapabilirsiniz," dedi onlara şaka olsun diye ve böylelikle annelerin ona

karşı hepten düşman kesilmesine neden oldu. Ne yapsın, o zamanlar zavallı, üstü başı dökülen bir piç kurusuydu; babasının evcil hayvan dükkânı sendika sözleşmelerinden nasiplenmediğinden, cumartesi pazar, yaz kış demeden, tatil bayram nedir bilmeden ha babam çalışıp duruyordu. Çocuklara zırnık koklatmazdı, ama onlara cimriyken, sıra kendi balonlu çikletlerine gelince son derece müsrifti, zira balonlu çiklet çeneyi kuvvetlendirirdi. Dişlerini asla dert etmez, aksine takma dişlere ve aslına bakılırsa her türlü proteze de gayet sıcak bakardı.

İnsan sonunda muhtemelen kendi derisini yüzüp tercihini dayanıklı plastikten bir tenden yana kullanacak (derdi Eddie) ve o gün gelip çatığında, ırk sorunu da tarihe karışacak. İnsan istediği herhangi bir renkte olabilecek, hatta bağırsakların biçimi ve rengi şöyle göz okşayıcı bir hale getirilebilirse yarı şeffaf bile olabilecek. Eddie ileride olacaklara dair bir sürü bilgiye sahipti ve bunlardan söz ederken kılı bile kıpırdamazdı, zira bu geleceğin kaçınılmaz olduğunu biliyordu; oysa bütün arkadaşları, ister örümcek kafalı, ister cins, ister akıllı, ister duygusal olsunlar, o bunları anlatırken kulaklarını dört açıp şaşkınlıktan küçük dillerini yutarlardı.

Eddie çocukları casuslara karşı uyardırmayı da ihmal etmezdi. Bunlar pencerelerden kendilerini dikizleyebilir ve her türlü kanuna ve hukuka göre kayıtsız şartsız çocuklara ait olan sokakta mantar gibi bitebilirlerdi. Sözgelimi yeni sürülmüş cam macunu kıvamındaki başcasus Bayan Goredinsky, her sabah turuncu bir sandığa oturur, gözünü bir an olsun 1434 numaranın kapısından ayırmazdı. Kasımda Cumhuriyetçiler adına sandık gözetmenliği yapan Bayan Green de keza yılın geri kalan günlerinde sokağın biraz gerisindeki kapı girişinde, elleri titreyerek, başını bir sağa, bir sola çevirerek beklerdi.

“Tenis oynamak isteyen?” diye sordu apartman görevlisinin oğlu Carl Clop.

“Kadını rahat bıraksan ya,” dedi Eddie yerinde sayarak.

Derken bir gün apartman görevlisi ihtiyar Clop, yolunun üstündeki çocukları şişe kapaklarını birbirine vurarak çıkarttığı gürültüyle çil yavrusu gibi dağıtıp bodrumdan çıktı. Eddie'nin beş basamak aşağısında durdu, süpürgesine yaslandı ve sohbet etmeye hazırlandı.

"Ne oldu evlat?" diye sordu. "Arkadaşların nerede?"

"Mutfak masasının altında," dedi Eddie. "Kayısı suyundan kafayı buldular."

"Anlat bakalım Eddie; bilsen bilsen sen bilirsin. Apartmanın orasına burasına kullanılmış kâğıt mendiller atan serseri kim?"

"Bilmiyorum ki. Goredinsky aylardır nezle."

"Haa, o atıyor diyorsun, söylesene o kadınla ne alıp veremediğin var? Ahı gitmiş vahı kalmış bir kadıncağız sonuçta? Her ağzını açtığında illa da dokundurursun ona."

İkinci katın ön cephesindeki karanlık bir pencereden yükselen cılız bir ses, "*Vatanım, Sana Dairdir Şarkım*" marşının ezgisiyle bir şarkı tutturdu:

Bayan Goredinsky bir ajandı.

FBI tarafından yakalandı.

Yarın nalları dikecek.

Ondan kurtulmaktan iyisi var mı?

"Vay anasını, duydun mu bak Clop," dedi Eddie. "Burada kimsenin mahremiyeti filan yok, farkında mısın? Bak ne anlatacağım sana Clop, superbia çizgi romanındaki yerlerde, her piç kurusunun bir şeyleri kurcalayıp tamir edebileceği bir garajı var. Bu yüzden de müthiş fikirler, dâhiyane buluşlar hep şehir dışından çıkıyor. Neden biz de başkaları gibi parlak zekâlar yetiştirmeyelim ki? Bizim neyimiz eksik?"

Artık Eddie sırf, Clop'un gönlünü edip sohbeti sürdürmek, deyim yerindeyse otoriteyle iyi ilişkileri korumak uğruna konuşmaya devam ediyordu. Ona kalsa konuşmayı oracıkta şak diye keserdi, zira tam o anda, bir hamamböceği ayrıştırıcı icat etmeye yönelik zihinsel bir faaliyete girişmişti; yalnızca karan-

lık deliğinden çıkıp insanların mısır gevreğine saldıran o münferit hamamböceğini öldürecek bir cihaz olacaktı bu. Şayet doğru düzgün tasarlanır ve hassas bir şekilde geliştirilirse, bütün diğer hamamböcekleri ahşap çıtalara yapışıp gönüllerince çoğalmakta ve sonunda bütün bir ilçeyi ele geçirmekte serbest olacaklardı. Neden olmasın ki?

“O kadar da aptalca değilmiş,” dedi Bay Clop. “Mahremiyet ha.” Ardından Eddie’ye gür sakalı bıyığıyla, üstünlük taslayarak, yan yan baktı. “Mahremiyet senin neyine ki? Kızlarla aşna fişne mi yapacaksın?”

Cevap yok.

Clop konuşmayı kaldığı yerden sürdürdü. “Demek öyle, o çiftçiler böyle önümüze geçiyorlar desene. İşe bak. Nasıl oluyor da kimse çaresine bakmıyor bunun, siz gençleri, özellikle de yazın biraz eğitmek neden kimsenin aklına gelmiyor? En çok vergiyi şehir ödüyor sonuçta. Neden Carl sabah, öğlen, akşam, ne zaman başımı kaldırıp baksam Michailovitch’in önü sıra koşturuyor? Hadi bakalım, bir daha merdivenlerde görmeyeyim seni, apartmanın girişinden kaybol Teitelbaum,” diye bağırdı. “Aptallar. O kâğıt mendilleri de cebinize tıkın bundan böyle.” Eddie’ye çalı süpürgesinin sapıyla kıymıklı bir fiske vurdu. Arkasını döndü, kaşlarını çatıp düşüncelere daldı. “Kaybolun serseriler,” diye söylendi ortalıkta gezinen ufacık iki veled; taş çatlasa dört yaşındaydılar.

Yine de Clop içgüdüleri son derece güçlü, ciddi bir adamdı. Üç gün sonra Eddie’ye; sokağın köşesinde, gayet stratejik bir konumda bulunan 1436 numaranın bisiklet ve bebek arabası deposunun anahtarını uzattı.

“İcatlar yapman için,” dedi Clop. “Sonuçta insanız biz, hayvan değiliz ya.” Konuşmasını sürdürerek bilimsel araştırmalara ucundan da olsa bir katkıda bulunmaktan gurur duyduğunu söyledi. Sokakta aylak aylak gezen o kadar oğlan vardı ki, hepsi de serserilik serserilik serserilik etmekle meşguldü. Kendi oğ-

lu Carl'ın da yolu yol değildi, gece gündüz merdivenlerin altında hahamın oğlu Shmul ile poker oynuyordu, o Shmul da güya hahamın oğlu olacaktı, ama gerçekte başı kipli* Bir Yanki'ydi sadece.” Bu yüzden Clop; Carl'ı bilimsel çalışmaları doğrultusunda bir şeyler yapması ve üstüne düşen işin sonunu getirmesi konularında ikna etmesi için Eddie'ye diller döktü. Oğlunun aslında bilimi çok sevdiğini, anasız büyüdüğünden yalnızca biraz yüreklendirilmeye ihtiyacı olduğunu söyledi.

“Tamam, tamam.” Eddie razı geldi. “Aya gidecek bir roket yapmama yardım edebilir.”

“Aya mı?” diye sordu Bay Clop. Bodrum penceresinden görünen öğle göğü kırıntısına baktı.

Eddie'nin serap görmüş gibi açılmış gözlerinin önünde, derhal kullanması için hazır ve nazır bekleyen bir lavabo, elektrik, gaz çıkışları ve çeşit çeşit su tesisatı borusu vardı. Bir laboratuvar da daha ne olsundu ki? İleri Araştırmalar Kurumu veya kapılarına asma kilitler vurulmuş bütün o siklotron odaları kurulduğunda bundan daha mı donanımlıydılar sanki? Her şeyin başlangıcı nemli ve küçüktür, ama –efsanelere, söylenlere ve kuşaktan kuşağa aktarılan halk masallarına kulak verilecek olursa– bir başına duran palamutlardan heybetli dallan olan koca meşe ağaçları serpilir.

Eddie'nin ilk işi hamamböceği ayrıştırıcısını kusursuzlaştırmak oldu. Maliyetin üzerine yüzde altı kâr koyarak mahalledeki bütün mutfakların süpürgeliklerine boydan boya alçak gerilim kablosu döşedi ve bu da kafası biraz olsun çalışan hamamböceğinin muşamba döşemenin altındaki yapış yapış ortama geri dönmesini sağladı. Darwin'e göre zaten yok olmaya mahkûm olan o inatçı sersemeler elektrikten çarpılıyorlardı.

* Kipa: Yahudi erkeklerin dua esnasında, sinagogda ve dışarıda başlarını örtmekte kullandıkları, küçük takke.

** *Başı Kipli bir Yanki: Doğu Bronx'ta Gündüzüm ve Gecem*, Shmul Klein, Mitzvah Yayınları. -ç.n.

Bu çalışmada özellikle özgün denebilecek bir şey yoktu. Sor-salar, yaz boyunca köyler ve inekler ve tabii ineklerin etrafına çekilen dikenli telli çitler üzerine kafa yordugunu önce kendi söylerdi. Bu çalışmasında yaz boyunca biriktirdiği bilgileri çevresinin kendine özgü koşullarına uygulamaktan öte bir iş yapmamıştı.

“Bu ne acayip bir yaz oluyor,” dedi Carl, laboratuvardaki kablodan bir böcek ölüsü alarak. “Demek istediğim, biraz eğlenmeye de ihtiyacımız var Eddie. Ne dersin ha? Yani mesela bir kulüp olsak, çevremiz şimdikine göre çok daha geniş olurdu.”

“Eğlenmeyi herkes ister,” dedi Eddie.

“Gerçekten eğlenmeyi kast etmiyorum,” dedi Carl. “Mese-la bilim kulübü de olabiliriz. Ama yalnızca ikimiz olunca –Yok, böyle takılmaktan gına geldi. Aramıza biraz daha insan alalım. Bir kuruluş haline gelem Eddie.”

“Neden olmasın?” dedi Eddie, yaptığı işe geri dönmek için sabırsızlanarak.

“Harika. Kulübümüz için bazı isimler düşünmüştüm. Mese-la... Gelgörenler nasıl? Anladın mı?”

“Berbat.”

“Bir de komik isim bulmuştum... hani o küçük kartlarda yazar ya. Düşütükler’e ne dersin?”

“Çok komik.”

Carl daha fazla üstelemedi. “Öyle olsun. Ama daha fazla üye edinmeliyiz.”

“İki üye,” dedi Eddie, kısa kesmek için.

“Peki, tamam. Ama ya kızlar ne olacak Eddie? Yani ne de olsa uzun zamandır oy kullanma hakkına sahipler. Doktor çıkıyor-lar ve.. Madam Curie’ye ne demeli? Onun gibi başkaları da var.”

“Lütfen Carl, kes gevezeliği. Elimizde aşağı yukarı bin altı yüz metre kablo kaldı. Bir şeyler düşünmem lazım.”

Ama Carl bir türlü çenesini kapatamıyordu. Etrafının kız-larla sarılmasından hoşlandığını anlattı. Onu güler yüzlü, neşe-

li bir adama çeviriyordu kızlar. Onlar etrafta olduğunda muhteşem espriler geliyordu aklına. Özellikle de Rita Niskov ve Stella Rosenzweig olduğunda.

Lafı daha da uzatıp Spitz ikizlerini örnek gösterdi, göğüslerine dolgun olmalarına rağmen kalçalarının nasıl oğlan çocuklarınıninki gibi olduğunu anlattı. Yoksa Eddie, ikizleri Seymour Sokağı Havuzu'nda, onları kolluk gibi su yüzünde tutan hava sızdırmaz göğüsleriyle süzülürken görmemiş miydi?

Bir tanecik minik Stella Rosenzweig da lise üçte olmasına rağmen Vassarlı okullu bir kız gibiydi. Onunla dans ettiğinde, insan vücuduna iğneler batıyormuş gibi hissederci, çünkü ufak tefek olmasına rağmen aşırı çıkıntılı bir vücudu vardı.

Eddie tam da öğle yemeğinden önce kabaran bu şehvet patlaması yüzünden deliye dönmüştü. Yakasını kurtarmak için, "Hayır, olmaz. Kızlar olmaz. Cumartesi geceleri biraz dans edip oynamak için gelebilirler. Ortalığa çeki düzen verirler. Ama hafta arası kesinlikle olmaz," dedi soğuk bir şekilde.

Buna karşın ikizlerin erkek kardeşi Arnold'u derhal üyeliğe kabul etmek suretiyle Carl ile Spitz ikizleri arasındaki hattı açık tutmaya söz verdi. Bu; göze batmayan, akıllıca bir seçimdi. Arnold'ın resim yapacak bir köşeye ihtiyacı vardı. Gün ışığının ve onunla birlikte kuzey ışıkları hakkındaki söylencelerin zamanla tamamen kaybolacağını iddia ediyordu. O karanlık bodrumda Işık Kıranlar diye bir resim ekolü kurdu; bu ekolün ressamı halen Doğu Yirmi Dokuzuncu Cadde'deki bir tavan arasında 25 vatlık ampullerin ışığında beraberce çalışmaya devam ediyorlar.

Carl'ın tavsiyesi üzerine Shmul Klein da, sağlam bir dördüncü olarak üyeler arasına katıldı, ama Eddie kumar masalarına hayır dedi. Shmul'un yüzünde, dizginlenen kumar alışkanlığına dair en ufak bir yoksunluk ifadesi yoktu. Okul çıkışında bahis mi oynuyordu? Hayır, hayır, dedi ve böylece dedikodular aldı yürüdü: Ama dedikodular çok, gerçek tekti.

Nasıl ki Eddie bilgi yoluna baş koymuş bir ustaydıysa Shmul da hayatın seyir defterini yazan bir vakanüvis idi. Ona geleceği hakkında sorular sorulduğunda, kaderinde gökten başına yağacak burslar olduğu, sonra sırtında diplomalardan oluşan müthiş bir yükü reklamcılık alanında kolay bir işe kapağı atıp potansiyelinin yalnızca dörtte birini kullanarak yaşayıp gideceği tahmininde bulunurdu.

Tabii etraflarında dört dönen, mahallede bir randevu evi kurulduğu izlenimine kapılarak üye olmaya çalışan başkaları da vardı. Eddie onlara gülüp geçiyor, bireysel girişimler sayesinde piyasada o bakımdan aşırı bir arz olduğuna işaret ediyordu; öyle ki, bu bolluğa ahlaki bir karşı ağırlık oluşturan bakirelere dahi artık alıcı çıkmıyordu.

Bir kulübe dönüşmek Eddie'nin çok vaktini yedi. Koca öğleden sonraları ve hafta sonları kamusal nedenler uğruna harcandı gitti. Kulübün gerçek amaçları kızların anne-babalarının takdirini toplasın diye, oğlanlar ondan halka açık toplantılar düzenlemesini istediler. Böylece Eddie, "Galaksilerin Dağılması ve Maddenin Korunması" üzerine bir konuşma yaptı. Bir coşku anarşisine kapılan Carl onu iki kere alkışladı. Bay Clop dikkatle dinledi, etkilendi, onlar için yapabileceği bir şey olup olmadığını sordu, sonra da elektriklerini Bayan Goredinsky'nin elektrik saatine bağladı.

Eddie siyasal içerikli dersler de veriyordu; zira şayet fıtratında merhamet olaydı, insanın ruhunu heyecana salabilecek zamanlardı bunlar. Eddie, babasının maymunu Itzik Halbfunt ile paylaştığı kafes kadar odada, daha kimseler duman kokusunu dahi almamışken gökyüzünün çehresini değiştiren felaket senaryoları görüyordu.

"Peki düşman kimdi?" diye soruyordu, kulüp arkadaşlarına bir nebze tarihsel gerçeklik aşılacak umuduyla. "Denizin İnsanları mıydı? Truva mı? Roma mı? Serazenler mi? Hunlar mı? Ruslar mı? Afrika'daki sömürgeler mi, iğrenç proletarya mı? Yoksa ateşli kapital sahipleri mi?"

Bu soruları her seferinde yanıtsız bırakıyordu. Bu uçsuz bucaksız soruları budalalığın kırık dökük tezgâhlarında dokumaları için arkadaşlarını bir başına bırakıyor, kendisiye kereviz suyu içmek için Michailovitch'in dükkânına sığıyordu.

Hamamböceği ayrıştırıcısından elde ettiği kârları diğerleriyle de paylaştı. Böylece çalışmalarıyla daha yakından ilgilenmeye başlayan kulüp arkadaşları Eddie'nin felsefi yaklaşımıyla dalga geçmek gibi bir terbiyesizlikten kaçındılar. Yiyecek temin etmek (güçlü olanın zayıf olanı yiyerek hayatta kalması) –ki vahşi ormanlarda bile geçerli olan çığır açıcı bir trajedi– dışında doğaya olabildiğince az müdahale etmenin bir insanlık görevi olduğu hususunda dikkatlerini çektiği müşterileri de kibarlığı elden bırakmayıp onun felsefi yaklaşımına aynı saygıyı gösterdiler.

Fizik ve kimya bilimlerinin kapsamı dışında kalan meseleler üzerine kafa yorması ve kitaplar okuması, çalışmalarını idealist bir buluş olan hamamböceği ayrıştırıcısından uzaklaştırarak, Eddie'yi on blokluk bir yarıçap içinde yaşayan yardıma muhtaç insanlar için düşünülmüş bir telefonlu haberleşme sisteminin icadına yönlendirdi. Ve nihayet sıra, Eddie'nin tüm acemi laboratuvar asistanlarını harekete geçiren, ama aslında onun yapayalnız sabrının eseri olan meşhur Savaş Zayıflatıcısı'na geldi.

"Eddie, Eddie, bu işlere çok zaman harcıyorsun," dedi babası. "Ya biz ne olacağız?"

"Siz mi," dedi Eddie.

Vitrininde tüyleri talaştan kaskatı kesilmiş üç-dört sokak köpeğinin uyuduğu bir evcil hayvan mağazası olan Teitelbaum Hayvanat Bahçesi'ndeki sorumluluklarını nasıl unutabilirdi ki? İçerideki akvaryumlara dört yüz litrelik süs balığı tıkılmıştı, dört kanarya cik cik cik şakırmaktaydı –hepsi de yem kovalarına çekirdekleri, paparayı, lapayı koysun diye Eddie'nin yolunu gözlerdi. Paris'ten gelen zavallı maymun, Itzik Halbfunt da beresini kemirerek beklerdi. Itzik, Bay Teitelbaum'un 40-41 yıllarında-

ki salgında Yahudilikten ölen amcasına benziyordu. Bu yüzden de asla satılmayacaktı. “Çok yazık,” derdi üçüncü şahıslar, zira mahalledeki bir İtalyan bu maymun için belki de 45 doları gözden çıkarırdı.

Bay Teitelbaum üzüntüsünden, komşusu olan insanlığa ebediyen sırt çevirmiş ve o günden sonra kedi gibi gözlerini kısar, kuş gibi sıçrar, köpek gibi dört ayak üstünde gezer olmuştu. Eddie akşamları paydos ettiğinde, bütün söyleyebildiği ve tıpkı bir papağan gibi durmadan tekrar ettiği yegâne şey, “Eddie, kapıyı açık unutma, yoksa kuşlarla ben uçar gideriz,” cümlesiydi.

“Madem kanatların var, o zaman uçsana baba,” derdi Eddie. İşte hayatı yıllardan beri bundan ibaret olmuştu: Çocuk yaştan itibaren Japon balıklarının, Japonya’dan çok uzakta, suyla dolu koca bir akvaryumda yüzmelerini, karınlarını doyurmalarını ve ölmelerini izleyerek köpek pisliği ve kuşyemi temizleyip durmuştu.

Temmuz ayında, günlük güneşlik, sıcak bir pazartesi sabahının erken saatlerinde Eddie keşif ve haritalama görevlerini paylaştırmak için oğlanları bir araya topladı. Carl bodrum katını avucunun içi gibi biliyordu bilmesine, ama Eddie’ye lazım olan, bodrumdaki kapıların ve pencerelerin ne halde olduklarının da belirtilerek listelendiği özel bir dökümdü. Bu deney üç binayı kapsayacaktı: 1432, 1434 ve 1436 numaralar. Çamaşırhanenin hangi saatlerde kaç kadın tarafından kullanıldığına, sıcak suyun bazı belirli zamanlarda ne kadar sıcak olduğuna dair tutarlı istatistiksel verilere ulaşabilmeleri için oğlanlardan günlük tutmalarını talep etti.

“Çünkü artık gazlarla çalışacağız. Gazlar genişler, sıkışır, yayılır ve sıvı hale geçebilir. Deneyimizin herhangi bir noktasında tehlikeli bir durum ortaya çıkarsa ben icabına bakacağım ve bütün sorumluluğu üstüme alacağım. Yeter ki lanet olası bir aptallık yapmayın. Size söz veriyorum,” diye ekledi gönülsüzce, “çok eğleneceğiz.”

Onlardan iş aletlerini iyi kötü kullanabilecek beceriyi edindirmelerini istedi. Carl; hem su tesisatçısı, hem elektrikçi, hem tairirci olan Clop'un oğlu olarak bu işi seve seve üstlendi ve son derece dişli bir öğretmen olup çıktı. Çamaşır makinelerinin homurdandığı gürültülü sabah saatlerinde, Carl'ın gözetiminde bodrum kat duvarlarına matkapla, zar zor görülebilen delikler deldiler ve dayanıklı lastik borular döşediler. Zira ilk birkaç deney için hassas bir boru ağı gerekiyordu.

"Ben ana toplardamarım ve şahdamarım," diye açıkladı Eddie onların anlayabileceği şekilde. "Benden çıkan her şey, bana geri dönmeli. Siz de bu işin mühendisleri olacaksınız. Çevre bölgeleri beslemenin en iyi yolunu düşünüp bulun."

"Beslemek" derken aslında kastettiği "boğmak", diye dikkat çekti Shmul.

Temmuzun yirmi dokuzunda hazırlıklarını tamamlamışlardı. Sabah 08.13'te ufak bir alanı kapsayan ilk küçük çaplı deney gerçekleşti. Fıss anından* hemen önce saat 08.12'de bodrum katlarında her zamanki hummalı faaliyet başlamıştı, çöpler küçük bidonlardan büyük bidonlara aktarılıyordu. Sabahın köründe uyanmış nineler, uykusuzluktan sallana sallana çamaşırları büyük leğenlere atıyorlardı. Mayolu çocuklar bebek arabalarını iterek sabah serinliğine çıkarıyorlardı. Bir kömür kamyonu geldi, manevra yapıp kaldırıma geri geri yanaştı, durdu, kapkara rampasını açıp kurumla kaplı bodrum camlarından birine dayadı ve kükremeye başladı.

Bay Clop radyosunun sesini sonuna kadar açmıştı. Çöp bidonlarını yuvarlayıp Carl'ın yardımıyla bodrumun tahta merdivenlerinden yukarı çıkarırken, kömürcülerle geçiş hakkı için tartışırken bir yandan da haberleri dinliyordu. Güneşin şaşaalı yüzünü her zamanki gibi gösterip göstermeyeceğini öğrenmek istiyor, yağmur yağma ihtimalinin olup olmadığını merak ediyordu, zira erkek kardeşi Jersey'de domates yetiştiriyordu.

* Fıss Anı: Şehirde Geçen bir Çocukluk, Shmul Klein, Mitzvah Yayınları.

Saat 08.13'te laboratuvarındaki çalar saatin alarmı bekledikleri işareti verdi. Eddie alelade bir kahve makinesinin altındaki bir düğmeye bastı, makinenin cam demliğinden çıkan iki boru duvara doğru uzanıyordu. Derken usul bir tıslama sesi geldi: Demliğin içinden buharlar püskürdü, cam buğulandı, sonra buğu da kayboldu.

Kırk saniye sonra Bay Clop, "Tanrı aşkına, kim osurdu?" diye bağırdı, oysa kokunun o malum kokuyla uzaktan yakından alakası yoktu, işin bizzat mutfağındaki kişi olarak Eddie bundan emindi. En azından daha ham, daha kesif bir koku olması *gerekiyordu*; hayvanlarda ve çiçeklerde bulunan caydırıcı kokulara daha yakın, ama onlardan daha güçlü olacak şekilde tasarlamıştı onu. Kömürcülerin böğürtüleri ve ihtiyar hanımların yüksek perdeden çığlıkları mutlak bir başarıyı muştulamakta gecikmedi.

Sonuçtan memnun olan Eddie bir başka düğmeye bastı, bu seferki Bayan Spitz'in bazı parçaları değiştirilerek elden geçirilmiş elektrikli süpürgesinin gövdesinde yer alıyordu. Ters işlem iki dakikayı geçmedi. Demliğin camı buğulandı, ağzındaki vana kapandı ve cin lambaya geri girdi.

Eddie, oğlanların kendilerini izleyen insanlardan kurtulup gözlem yapmak üzere dağıldıkları yerlerden gelmelerinin biraz zaman alacağını biliyordu. O kısacık süre içinde, sevgi uğruna yapılan yüce bir eylemin ardından insanın yüreği bazen nasıl burkulursa, işte öyle yüreği burkuldu. Onu ele geçiren üzüntü yüzünden başına migren ağrıları saplandı. Carl heyecanlı haberleri getirdiğinde, onu üzüntüyle dinledi, zaten hayat nedir ki? diye geçirdi içinden.

"Tanrım, harika!" diye bağırdı Carl. "Tarihi bir an oldu! Deli manyak bir olay! Eddie, Eddie, resmen bir muamma! Kimse ne olduğunu, nasıl olduğunu, nereden geldiğini anlayamadı..."

"Tamam da," dedi Eddie. "Biraz sakinleşirsen iyi olur Carl."

“Ama dinlesene Eddie, herkes neye uğradığını şaşırđı,” dedi Carl. “Ne kadar sürdü dersin? Goredinsky denen o şişko salak bizim tuvaletten kendini dışarı atamadan bitti. Avaz avaz bağı-rırken bir yandan iç donunu çekmeye, bir yandan da elbisesi-ni indirmeye çalışıyordu. Kapı aralığında seyrettim. Gülmek-ten yere yıkıldım. Ki o tuvaleti hiç kullanmaması gerekirdi. O bizim.”

“Doğru,” dedi Eddie.

“Dur bir dakika, daha bitmedi, dinle bak. Babam sürekli, “Eyvahlar olsun, ben ne yaptım, bir yerde havalandırmayı mı açmayı unuttum yoksa? Eyvahlar olsun, ben ne yaptım? Yok-sa bacalara bir şey yaptım da duman mı geri tepiyor? Söylesene, ne olur söylesene, hiç değilse bir ipucu ver!” deyip duruyordu.

“Baban çok iyi yürekli bir ihtiyar,” dedi Eddie buz gibi bir sesle.

“Orasını ben de biliyorum,” dedi Carl.

“Olağanüstü bir zekâ,” dedi, o anda kapıdan giren Arnold.

“Bir de benim babama bak,” dedi Eddie, huzursuz, tasvip et-mez bir bakış açısı takınarak. “Bir de ona bak, o dükkânda oturur durur, haftada iki kere bile tıraş olmaz. Bazen bir iki saat hiç kı-pırdamadığı olur. Burnu akmasa, kuşlar yaşadığını bile anlamaz-dı. Rezil it oğlu it, güya bir de dünya tarihi konusunda uzman ol-duğunu söyleyip ahkâm keserdi, şimdi leş kokulu bir hayvanat bahçesiyle düz işemeyi bile beceremeyen o pis maymunu geçin-diriyor anca.” Babasının o kapana kısılmış yaşamına ve ikinci el pantolonlarına duyduğu hınçtan nefesi kesildi. Bu yüzden gül-dü ve çocuklara gerçekleri anlatmaya karar verdi. “Biliyor mu-sunuz, benim peder evlenmeden hemen önce öyle bir azmış ki ne tarafa saldıracağını şaşırmış, kadınlara da felaket saygı duydu-gundan (kadınlara sahiden saygı duyar, ne yalan söyleyeyim) ne yapsa beğenirsiniz? Bronx Hayvanat Bahçesi’ne gizlice girmiş ve orada bir şempanzeyle halvet olmuş. Şaşırdınız, değil mi! Dinle-yin o zaman, şempanze gebe kalıp da doğurunca o bebeği anın-

da Fransa'ya sepetlemişler. Eğer babam bebeğin kendisinden olduğunu itiraf etseydi, şimdi köşeyi dönmüştük. Düşündükçe kahroluyorum. İsteseydi tarihin yazdığı en şanlı damızlık olurdu. Domuz çiftliklerinde ve haralarda el üstünde tutarlardı onu. Ta Irkutsk'tan telgraf çekip o manyak çapraz dölleme deneylerine katılsın diye yalvarırlardı ona. Şempanzeye onu yapanın, kışlık buğdayı ne hale koyacağını siz düşünün artık! O lavuk herkese, kuzenlerinin sağ olup olmadığını öğrenmek için Paris'e gittiğini anlatıyor. Aslında ağabeyim Itzik'i almaya gitti oraya. Onu evine geri getirmeye gitti. Annemle beni çileden çıkarmak için."

"Vay anasını..." dedi Carl.

"Demek işin sırrı buymuş," dedi geç kalmış muhabir Shmul, Eddie'nin anlattıklarını ciddiye almış gibi. "O yüzden bu kadar akıllı oldun desene. Eksantrik kardeşle sürekli rekabet içinde geçen bir çocukluk... Şimdi anlaşıldı..."

"Lütfen," dedi Arnold, eskiz defterini dizinin üstünde sabit tutmaya çalışarak. "Eddie lütfen kollarını yine aynı şekilde kaldırsana, hani demin kafayı yediğinde kaldırdığın gibi. Bana ilham verdin."

"Geri zekâlılar," dedi Eddie ve laboratuvarın tertemiz zeminine tükürdü. "Bir avuç geri zekâlısınız."

Her şeye rağmen, gelişimin doğaya içkin olduğuna dair o on dokuzuncu yüzyıl düşüncesi kesinlikle doğru. Zira Eddie'nin kederi giderek azaldı ve ağustos başı, hummalı bir çalışma ve görkemli bir eğlence dönemi oldu. Meçhul bir kaynaktan yayılan o kesif zehirsiz gaz vakası gizemini korumayı sürdürdü. Öğlanlar sırlarını tuttular. Üçüncü şahıslar bu olayın aslını astarını merak ediyorlardı. Onlarsa biliyordu. Tek bir tilt dahi yapmadan, bütün düşman tilt makinelerini ele geçirmiş bir birlik gibi patlayıncaya dek kola içtiler.

Laboratuvarda geçen cumartesi geceleri, kırkbeşliklerden hoş nağmelerin yayıldığı, etraflarının şahane kadınlarla çevrelendiği mutlu zamanlardı. Her biri birbirinden acayip türlü tür-

lû macera Shmul tarafından kayıt altına alınıyordu. Shmul olup biten her şeyi bir bir yazıyordu: Sözelimi bir gece sigortalara bakmak için aşağı inen Bay Clop'un nasıl içeri dalıp da Arnold'u Rita Niskov'un çıplak resimlerini yaparken yakaladığını. Rita, hırslı bir ressam olan Arnold'ın işini teknik olarak zorlaştırmak için memelerinden birinin üzerinde bir imbik tutuyordu. "Aferin, aferin, böyle devam et evlat," diye gevelemişti, durumu tamamen yanlış anlayan Clop.

Yine başka bir gece Blanchie Spitz, külotu ve sutyeni dışındakı üstündeki her şeyi çıkarmış ve bir buçuk litre kolanın içine katılmış bir çay kaşığı romun etkisiyle "Fındıkkıran Balesi"nin müziğine jimnastik egzersizleriyle eşlik etmeye karar vermişti. "Ah Blanchie," diyordu Carl, aşkından neredeyse kusacak halde, "benim için göbek dansı yapsana bebeğim." "Göbek dansının ne olduğunu bilmiyorum ki Carl," diyen Blanchie sekize kadar sayarak zorlu bir diz çökme figürü gerçekleştirdi. Tam bu sırada ağabeyi Arnold, Rita'nın o anda her nasılsa elinde bulunan eteğiyle Blanchie'ye kement atıp onu yakaladı. Kızı sürükleyerek bir köşeye çekti, suratına tokadı bastı, elbiselerini giydirdi, ona vizite ücretinin ne kadar olduğunu ve akrabalara indirim yapıp yapmadığını sordu, kız cevap vermeye fırsat bulamadan onu bir daha tokatladı, sonra da bir omzunda Rita'nın eteği olduğu halde onu eve götürdü. Geçmişiniz isterse binlerce faydalı çalışmayla dolu olsun, böyle bir olay bütün bir mahallenin size düşman kesilmesine yeter de artar. Rita'nın düğme deliğinden bodrumun demir korkuluğuna asılmış eteği oracıkta iki gün boyunca çırpınıp dalgalandı ve kimsecikler ona sahip çıkmadı. Shmul küçük kitabında; kızlar, üfleme camdan yapılmış sırça bir mağarada taş devri hayatı yaşarlar, diye yorumladı bu durumu.

Eddie bu saçma sapan olayların çoğu ayrıntısını Shmul'un ağzından duymak zorunda kalıyordu. İşin aslı, cumartesi gecesi babasının sinema gecesi olduğundan Eddie bu âlemlere nadiren katılabiliyordu. Aslında Bay Teitelbaum sinema uğruna seve

seve dükkânı kapatırdı, ama Loew Sineması'nın müdürü Itzik'e bilet satmayı reddediyordu. "Maymunlar giremez diye nerede yazıyor," diyordu Bay Teitelbaum, "bana bir gösterebilirsin." "Lütfen," diyordu müdür, "bu benim en yoğun gecem." Itzik asla yalnız başına bırakılmıyordu, zira çok zeki bir maymun olmakla birlikte, insanların dünyasında aptalın tekiydi. "Ah ah," diyordu Bay Teitelbaum, "evcil hayvan olarak bir maymun beslemek nasıl bir şeydir bilir misiniz? Tıpkı zekâ özürlü bir çocuk büyütme gibi. Her şeye rağmen ona felaket bağlanıyorsun ve ondan başka hiçbir şeye vakit ayıramaz oluyorsun."

"Bütün olanlara rağmen, burada işler iyiye gidiyor," dedi Carl.

Kızlarla yaşanan (ve sonunda Niskov ailesinin tamamını, kimsenin onları tanımadığı altı blok yukarıdaki bir sokağa taşınmak zorunda bırakan) o nahoş olaydan bir hafta sonra Eddie, planlanmamış bir toplantı talep etti. Okullar üç hafta içinde açılıyordu ve bu süre içinde kendi icadı olan Savaş Zayıflatıcısı'nın uluslararası düzeyde pazarlanabilir olduğunu kanıtlayacak deneyler dizisini tamamlamaya kararlıydı.

"Abartma," dedi Shmul. "Şunun şurasında insanın burnunun direğini kıran bir koku var sadece elimizde."

"Ama gaz zehirli değil," diye dikkat çekti Eddie. "Ne kadar yoğunmuş olursa olsun zehirsiz. Bunu unutma Klein, çünkü işin güzelliği orada. Asla öldürmeyecek bir savaş aleti. Düşünsene."

"Pekâlâ," dedi Shmul. "Diyelim ki öyle. Ee?"

"Shmul, sen gözlem gücüne sahip birisin. Son deneye insanlar nasıl tepki verdi? Gazdan boğuldular mı? Gözlerinden yaş geldi mi? Ne oldu anlatsana?"

"Söyledim ya Eddie. Hiçbir şey olmadı. Yalnızca koşa koşa kaçtılar. Hem de nasıl bir koşmak, can havliyle. Burunlarını tutup kapıdan dışarı fırladılar, hatta birkaç velet kömür rampasına tırmandı. Herkes önce bir çılgılık attı, sonra da dışarı kaçtı."

"Ya baban Carl, o ne yaptı?"

“Üff, Tanrı aşkına, hiç anlatmadıysam yirmi kere anlattım sana bunu, koş a koş dışarı attı kendini. Sonra giriş merdivenlerinde bunu tutarak dikilip suçu atacak birilerini arandı.”

“Tamam işte, ben de bunu demeye çalışıyorum ya çocuklar. Hamamböceği ayrıştırıcısının bize öğrettiği ders bu. Duyularının uyarısını dinleyen barışçıl yaratık yenilgiyi kuşaklar boyunca sağ salim atlatıp hayatta kalır. Nükleik asidine kazınmış o sefil bulaşıcılık sayesinde soyunu sürdüren bitin genetik mirasını kim ne yapsın? Söylesenize, ne gerek var ona? Nasıl bir siyasi strateji izleyeceğimize henüz tam olarak karar vermedim, ama zaten bizim üstümüze düşen yalnızca işin teknolojisini geliştirmek.”

“Pekâlâ, bu kez boruları bitişik nizam üç binanın, 1432, 1434 ve 1436 numaraların birinci ve ikinci katlarına kadar uzatmamız lazım. Michailovitch’in köşedeki dükkânına delik açmanın çünkü gaz dondurma kaplarının, şekerlemelerin vesairenin içine sızabilir ve yenilebilir maddelerin tamamının üzerindeki etkisini henüz test etmedim. Bugün ve yarın çalışırsanız, perşembeye kadar iş biter sanırım. Cuma günü deneye start veriyoruz; öğlene kadar bütün raporları almış ve sonucu öğrenmiş oluruz tahminimce. Sorusu olan? Carl, alet edevatı toparla, hazırlıklardan sen sorumlusun. Benim de bu lanet olası kahve makinesini tamir edip, motorun durumuna bakmam lazım. Cuma sabahı buluşuruz. Aynı saatte, sabah yedi buçuk.”

Ardından Eddie, zihnindeki heyecan yüzünden günlerdir ihmal ettiği kuş kafeslerini temizlemek üzere alelacele dükkâna döndü. Itzik ona bir muz ikram etti. O da kabul etti. Itzik muzunun için soydu, sonra kendi de bir tane aldı. Muz kabuklarını çöp tenekesine attı ve onun bu davranışı karşısında duygulanan Eddie onu o şapşal suratından öptü. Itzik kuşlara sataşmak için Eddie’nin omzuna sıçradı. Eddie Itzik’in bunu yapmasından hoşlanmıyordu çünkü (Eddie’ye göre) onları fazla kızdırdığınızda kuşlar size papağan hastalığı bulaştırabilirdi. Bu, henüz kanıtlanmamış bir varsayım, ama gayet mantıklı; bildiğiniz gi-

bi, sizden nefret eden insanlar, tutup sümük dokularının en dolu olduğu veya boğazlarının her türden bakteriye ev sahipliği yaptığı zamanlarda yüzünüze hapşırırlar.

“Yapma Itzikel,” dedi tatlılıkla ve maymunu yere indirdi. Sonra Itzik uzun kollarından biriyle Eddie’nin omzuna asılarak muzunu onun sırtında yedi. “Sizi böyle görmek isterim işte,” dedi Bay Teitelbaum dükkândan içeri bakınca. “Hiç değilse arada bir.”

Eddie koca bir yaz boyunca süren çalışmasının meyvelerini almaya çok yaklaşıyordu. Huzurlu ve mutlu olmaya katlanabiliyordu.

Cuma sabahı Carl, Arnold ve Shmul dışarıda bekliyorlardı. Ceplerinde Eddie’nin bizzat satın aldığı bol miktarda balonlu sakızla lolipop vardı. Paniğe kapılabilecek küçük çocukları bunlar sayesinde yatıştırıp düzeni korumakla yükümlüydüler. Ayrıca yanlarında not defterleri de vardı ve bu defterlere yazacakları raporlarda, oğlanların her birinden yalnızca kendi sorumluluğunda olan binaya odaklanması bekleniyordu.

Laboratuvarda, Eddie kahve makinesinin altındaki düğmeye bir piyanist edasıyla kısa ve kesin bir şekilde bastı. Gerisi çorap söküşü gibi geldi. İnsanlar üç ayrı binadan akın akın dışarı fırladılar. Gazdan etkilenmeyen üst kat sakinleri, hengâmeyi duyup pencerelerden başlarını çıkardı. Düzenek o kadar milimetrik bir şekilde işliyordu ki, yukarı katlara yalnızca belli belirsiz bir koku gitmişti ve bu katlarda oturanlar bunun üç blok doğudaki balık pazarının çökmüş arka cephesinden yükselen sıradan bir sabah kokusu olduğunu sanmışlardı.

Eddie diğer çocukların raporları gelinceye dek laboratuvarı dışarı çıkmamaya razı olmuştu. Yarım saat geçip de çocuklar görünmeyince bir şaşkınlığa kapıldı. İçeride okuyacak bir kitap bile yoktu. O da ev yapımı aletlerini söküp parçalarına ayırarak kendini meşgul etmeye çalıştı; gazdan arta kalan tortuyu beyaz bir zarfın içine boşaltıp zarfı pantolonun arka cebine koy-

du. Birden herkes için endişelenmeye başladı. Yo-yo'sunu sallaya sallaya, kendi kendine bir olmazolmaz şarkısı söyleyerek sabah-tan akşama kadar babasının dükkânının önünde oturan o Mini Minnacık Michailovitch'in başına bir şey gelir miydi acaba? Doğrusunu söylemek gerekirse, fena halde aciz bir geri zekâlıydı çocuk. Ya Bayan Spitz ne hale düşerdi? Kaçmadan önce muhakkak korsesini giymeye çalışacak, derken bayılıp belki de rokoko tarzı akaju bir mobilyaya başını çarparak kafatasını kıracaktı. Yaşı kırkın üzerinde olanlar kalp yetmezliğinden ölüverirlerse ne yapacaktı? Veya el kadar Susskind kardeşlere bir şey olursa? O kadar delişmen, o kadar akılsızlardı ki, panikten kendilerini servis asansörü boşluğuna atmaları işten değildi.

Kapı açıldığında, bu korkunç düşünceleri kafasından kazımayaya çalışarak lavaboyu ovalıyordu. İçeri iki polis girdi ve onu kıs-kıvrak yakaladı. Eddie başını kaldırdı, babasını gördü. Göz göze geldiler ve buluşan gözleri, geri dönüşü olmayan bir acı yüzünden birbirine kenetlenip kaldı. İşte -Schmul'un daha sonra bu olayın ve başka gelişmelerin ardından dediğine göre- Eddie'nin derin bir bunalımın kara yüreğine baş aşağı düştüğü an buydu. Dikkatinin ve ilgisinin tamamını yıllar boyunca bu çaresizliğe yöneltmek zorunda kalacaktı.

Kimse onunla bir daha doğru düzgün bir iletişim kuramadığından olup bitenleri ona anlatma fırsatını bulamadı. Babasının bütün hayvanlarının ölümüne yol açtığını biliyor muydu? Üç kaplumbağaya, lanet olsun, son golyan balığına varıncaya dek hepsi ama hepsi ölmüştü; balıkların Pazar yemekleri olan solucanlar bile kıvrıla kıvrana son nefeslerini vermiş, teki bile sağ kalmamıştı. Kuşlar temiz kafeslerinin dibinde ölü yatıyordu.

Itzik Halbfunt uyanmayı başaramayacağı bir komaya girmişti. Eddie'nin yatağında, Eddie'nin yeni şiltesinin üstünde, Eddie'nin çarşafı arasında yatıyordu. "Speyer'de bir alay kanişin arasında öleceğine," dedi Bay Teitelbaum, "evinde ölsün hiç değilse."

Itzik'in; elini kaşındıran, tüylerle kaplı sıska omzunu okşuyor, "Halbfunt, Halbfunt, benim küçük dostumdun sen," diye feryat ediyordu.

İnsanlar veya doktorlar Eddie'nin zihnine açılan kapıyı ne denli sevecenlikle tıkladırılsa tıklatsınlar, Eddie "İçeri buyurun," demeyi reddediyordu. Carl Clop da bu kapının eşiğinden Eddie'ye yüksek sesle bağırانlar arasındaydı. İhtiyar Teitelbaum'u sinir krizi geçiren Itzik ile çığlık çığlığa dışarı koşarken görmenin harika olacağı fikrinin kendi başının altından çıktığını itiraf etmek uğruna her küçük istasyonda duran bir banliyö treniyle birkaç kez dünya kadar yol yapmıştı. Sırf bu manzaraya tanık olma zevkini tadabilmek için Carl, lastik boruları 1436 numaranın bodrumuyla evcil hayvan dükkânının arasında kalan arka taraftaki küçük bir havalandırma menfezine bağlamıştı. Sonra da köşede durup beklemiş ve kuşkusuz muradına ermiş, sonunda Bay Tei-telbaum koşarak, Itzik ise güçlükle soluk alıp vererek dışarı fırlamıştı. İhtiyar Clop bu durum karşısında, ağırbaşlı olmayan bir oğula sahip olmak benim kara talihim, dedi.

Eddie üç haftadan da kısa bir süre içinde, Oğlanlar İçin Bir Yuva'nın müdürü Doktor Scott Tully'nin nezareti altına alındı. Polis Shmul'un defterlerine el koydu, ama bu defterlerden tek öğrenebildikleri yüzlerle ilgili edebi betimlemelerle ve ergenlik çağındaki oğlanların cinsel alışkanlıklarıyla sınırlı kaldı. Bulunanlar arasında Eddie'nin hayvanların kobay olarak kullanılmasına karşı çıkan grupların basın organlarında yayınlatmayı düşündüğü bir makale taslağı da vardı. Eddie'nin gaza tahammül deneyleri için kendiliğinden gönüllü bir denek sıfatıyla kendi maceralarını anlattığı bu makale, HİÇBİR KOBAY BENİM YERİMİ ALAMAZ başlığını taşıyordu. Dışarıdan bakan herkese bariz geleceğı üzere, hepten delice bir fikir bu.

Oğlanlar İçin Bir Yuva'da Eddie'nin bakımını; gözleri şaş, vücudu kaslı, güçlü köpek dişleri alt dudağına baskı yapan, güzelce kırılmış ve baştan savma bir şekilde yerine oturtulmuş bir

buruna sahip beyaz önlüklü bir hastabakıcı üstlendi. Bu hastabakıcının adı Jim Sunn'dı ve Jim, Eddie'ye şefkat gösteriyordu. "Çünkü bana hiç yük olmuyor Bay Teitelbaum, iyi bir çocuk o. Gözlerini kocaman açarsa, tuvalete gitmek istediğini bir çırpıda anlarım. O deli filan değil Bay Teitelbaum, yalnızca şu an söyleyecek bir şeyi yok, hepsi bu. Onun gibi bir sürü vaka gördüm ben, merak etmeyin sakın."

Bay Teitelbaum'un da kendi payına söyleyecek pek bir şeyi yoktu ve bu da onda Eddie'yle yekvücut olduğu hissini uyandırıyor. Her Pazar oğlunu ziyarete geliyor ve Yuva'nın arka bahçesindeki bir bankta Eddie'yle birlikte hiç ses çıkarmadan oturuyordu; kötü havalarda görüşme salonunda buluşuyorlardı; küçük dokuma halılarla bezeli, keyifli dikdörtgen bir mekândı burası. Rahat sandalyelerde bir saat boyunca karşılıklı, huzurlu insanlar olarak otururlar, derken Eddie gözlerini fal taşı gibi açardı. O zaman Jim Sunn, "Pekâlâ. Hadi gidelim ahbab," derdi. "Biraz kestirmekten bir şey çıkmaz. Ormanların kralı bile kestirir. Ayılar bile kış uykusuna yatarlar." Bay Teitelbaum parmak uçlarına yükselip Eddie'yi kucaklardı. "Bu kadar üzme kendini evlat," der, evine dönerdi.

Bu durum iki sene boyunca böyle devam etti. Ama soğuk bir kış günü Bay Teitelbaum gribe yakalandığından oğlunu ziyaret edemedi. "Babam hangi cehennemde?" diye gürledi Eddie.

Böylelikle siftahı yapmış oldu. Bu cümlesinin ardından Eddie daha birçok şey söyledi. Hemen aynı hafta içinde, "Şu biber olayından bıktım artık Jim," dedi Eddie. "Gaz yapıyor bende."

Bir hafta sonra ise, "Ee, yeni bir haber var mı? Long Island hâlâ denizin dibini boylamadı mı?" dedi.

Doktor Tully Eddie'nin düzelebileceğini asla ummamıştı. "Bu yola bir kere girince, bir daha iflah olmazlar," şeklinde ifşa etmişti gazetecilere durumu. Rakip, ancak dostane bir kuruluştaki çalışan bir uzmanı davet edip onun görüşüne başvurdu. Nihayet Eddie'ye bir Rorschach testi yapmayı başardı ve aldığı sonuç başlangıçtaki karamsarlığına duyduğu güveni tazeledi.

“Daha fazla sorumluluk almasına imkân tanıyın,” şeklinde tavsiyede bulundu uzman; bu tavsiyeye derhal uydular ve geçmişte de hayvanlarla içli dışlı olması nedeniyle Eddie’nin Yuva’ya ait Hayvanat Bahçesi’ni ziyaret etmesine izin verdiler. Bir tavşanı okşamasına ve iki tane kutu kaplumbağasıyla oynamasına müsaade edildi. Hayvanat bahçesinde kafes içinde tutulan hasta bir geyik yavrusu vardı. Ağaç dalında sallanan bir maymun da vardı, ama onu görünce Eddie’nin kılı dahi kıpırdamadı. O gece kustu. “Bu biber takıntısı da nereden çıktı Jimmy? O salak yemek yapmayı beceremiyor mu? Yemek denince aklına yalnızca biber mi geliyor yani?”

Doktor Tully, Bay Teitelbaum’a Eddie’nin artık bir yardımcı olduğunu anlattı. Kontejan açılır açılmaz bir hayvanın bütün sorumluluğunu üstlenecekti. “Tanrı’ya şükürler olsun,” dedi Bay Teitelbaum. “Dilsiz bir hayvan en iyi arkadaştır.”

Nihayet bir çocuk iyileşti ve evine, annesinin yanına yollandı; böylelikle de beklenen kontenjan açılmış oldu. Doktor Tully’ye göre bu büyük bir şanstı, çünkü iyileşen çocuk hayvanat bahçesinin en gözde yılanının bakımından sorumluydu. Yılanın gördüğü rağbet, çocuğun da el üstünde tutulan biri olmasını sağlamıştı. Bu popülerliği kendine güvenini de artırmıştı; çocuk Oğlanlar Kurulu’nun başkan yardımcısı olmuş, bir sürü arkadaş ve dalkavuk edinmiş, mutlu ve iyileşmiş bir insana dönüşerek topluma yeniden kazandırılmıştı.

Eddie daha ilk günden yiğitliğini kanıtladı. Yılanı sol eliyle iyice uzakta tutarak kafesi sağ eliyle temizledi. Derhal bir sürü hayran sahibi oldu.

“Sen evine döndüğünde bu işi ben devralabilir miyim?” diye sordu çok tatlı ufak bir oğlan; çocuk olsa olsa biraz zihinsel özürlüydü ama babanın teki sırf ondan utandığı için burada kalması uğruna bütün servetini dökmeye dünden razıydı. “Benim bir yere gittiğim yok evlat,” dedi Eddie. “Burayı seviyorum.”

Bazı öğleden sonraları, süt ve kurabiye faslının hemen ardından Eddie'nin yılanına küçük, beyaz bir fare götürmesi gerekiyordu. Fareyi kafesin içine usulca sokuveriyordu, ama yılan fareyi hemen yemiyordu. Bu kadar popüler olmasının nedeni tam da buydu. Saat dörtte çocuklar kafesin etrafında toplanmaya başlıyordu. Farenin korkudan bir köşeye sinip kalışını izliyorlardı. Tembel yılanın açlık hissinin o kıvrımlı büklümlü iç organlarını boydan boya gıdıklamasını bekleyişini seyrediyorlardı. Arada bir yılan omurgasını dikleştirip başını kaldırıyor ve oğlanlar heycandan nefeslerini tutuyorlardı. Saat dört buçukla altı arasında bir zaman yılan kafesin içinde amaçsızca bir o yana bir bu yana sürünmeye başlıyordu. Çocuklar yılanın fareyi ne zaman yiyeceğine dair küçük çaplı bahislere tutuşuyorlardı; genelde, bu bahislerin ucunda kaybedilecek ve kazanılacak çikolatalı pasta dilimleri veya bir avuç kuru üzüm oluyordu. Birden, gürültüsüz patırtısız (bu yüzden görebilmek için sahiden gözü dört açmak gerekiyordu), yılan uzun bedenini esnetiveriyor, koca ağzını açıyor, küçük canlı fareyi yutuveriyordu ve gövdeye inen fare de her seferinde ciyaklıyordu.

Eddie bunu kınayamıyordu çünkü yılanın doğası gerçekten böyleydi. Ama şapkasını gözlerinin üstüne indiriyor, görmemek için başını çeviriyordu.

"Bil bakalım kulağıma ne geldi," dedi Jimmy Sun bir akşam yemeğinde. "Kimliğini geri kazanıyormuşsun diye duydum. Hiç fena değil."

"Kimliğimi mi?" diye sordu Eddie.

Bir hafta sonra Eddie doktoruna bir istifa dilekçesi verdi. Dilekçenin bir nüshasını da babasına gönderdi. Dilekçede şöyle yazıyordu: "Teşekkür ederim Doktor Tully. Ben kim olduğumu biliyorum. Fare katili değilim ben. Ben Eddie Teitelbaum'um; Koku Bombası'nın Fikir Babası'yım; neyse, amacıma adanmışlığım ve bedel ödemekteki korkusuzluğumla tanınırım. Beni bir daha rahatsız etmeyin. Söyleyecek başka bir şeyim yok. Saygılarımla."

Doktor Tully, Eddie Teitelbaum vakasına koyduğu karamsar teşhisin tutarlılığıyla övünen bir rapor yazdı. Onca ümide rağmen haklı çıkması takdire şayan bulundu ve meslektaşlarının hafızalarına kazındı.

Eddie'nin bir an önce keçileri kaçırmaya karar verdiği sırada, başka yerlerde başka kararlar veriliyordu. Sözgelimi Bay Teitelbaum kahrından ve ihtiyarlıktan –ki bu ikisi çoğu kez üst üste gelir– ölmeye karar verdi ki bu, bütün Teitelbaumlar için nihai bir karar olacaktı. Shmul şapkasını önüne koyup düşünmeye karar verdi ve babası tarafından evlatlıktan reddedildi.

Arnold, Doğu Yirmi Dokuzuncu Cadde'ye firar etti ve burada hatırı sayılır bir masrafa girip büyük emekler dökerek yağlı-boya nü'lerden olma şahane bir genelev yarattı.

Ne var ki, Eddie'nin heyecanı Clop'un oğlu Carl'ın kanına girmişti bir kere. Üniversiteye gitti ve donanma kuvvetlerinde nükleer fizikçi olmak uğruna senelerce dirsek çürüttü. Şimdilerde ise Carl 08.07 seferinde çağımızın zom olmuş cereyanlarına yelken açmakta, minik bip-bip sinyalleri aracılığıyla da muhalif dip akıntılarıyla savaşmaktadır. Şen şakrak tabiatını korumuştur ve dünyaya sunduğu bu hizmet karşılığında yakın zamanda, fazla güzel olduğu için Rockettes Dans Kumpanyası'ndan uzaklaştırılmış bir eşe kavuşmuştur.

Savaş Zayıflatıcı'nın daha zayıf bir bileşimi basınçlı olarak şişelenip satışa sunuldu. Bazen Teitelbaum Karışımı olarak da anılan bu kimyasalın etiketindeki bileşenler İspanyolcaya da tercüme edildi. Bu karışım tüm zamanların en etkili böcek öldürücülerinden biri. Ne yazık ki zaman zaman devetabanlarına ve evladiyelik kauçuk ağaçlarına ağır gelip zarar verebiliyor.

Bayan Goredinsky halen mutfağının hamamböceklerinden Ayırıştırıcı tarafından korunmasını yeğliyor. Eski kafalı bir hanım olarak her seferinde o koca cüssesiyle dizlerinin üzerine çökerek yerleri ovalıyor. Böyle olunca da yoğun mesaideki alternatif akıma yakalanıp kendi suyunda pişmiş hamamböceği ister istemez gözüne takılıyor. Hamamböceğine bir fiske vurup onu duvardan temizliyor. Gülümsüyor ve Eddie'ye övgüler düzüyor.

Süzülen Gerçek

Arahanın kapısını tıklattığım gün bütün jaluzi perdeleri inikti. “Neredesin Lionel?” diye bağırdım. “Yüznumarada mısın yoksa?”

“Tanrı aşkına sessiz ol,” dedi arka kapıyı açarak. “Yastık altında saklanan altınlardanım ben.”

Onu işaret parmağımla dürttüm. “Hiç gerçeğe benzemiyorsun Charley. Düpedüz sahtesin.”

“İçeri geç de otur,” dedi. “Şapkan başında kalsın. Palto askısı kırık.”

Ona daha önce de misafir olmuştum. Koltuk döşemeleri – bakımı kolay olsun diye– yıkanabilir cinsten ekose plastiktendi ve ayağımızın altında, kapıdan kapıya uzanan o bilindik, tüylü yer döşemesi vardı. Arka camın önü yaprakları zarif bir dağınıklık içinde uzamış ve eğilmiş devetabanlarıyla kaplıydı.

“Arkanı görmeden arabayı nasıl kullanıyorsun söylesene Marlon?”

“Doğrusu, onu pek kullanmıyorum bebek,” dedi. “Güvenli değil.”

Torpid o gözünden bir elma çıkarıp bana uzattı.

“Doğanın diş fırçası,” dedim dalgın dalgın. “Nasılsın Eddie, her şey yolunda mı?”

İç çekti. “Hiç bu kadar iyi olmamıştım.”

Ön kapıdan dışarı fırladı ve arka kapıyı açıp yanıma oturdu. Koltukların üstünden tırmanmaktan hoşlanan insanlardan değildi. “Aslında ben de seni en geç bu akşam aramayı düşünüyorum.”

dum,” dedi. Eliyle bir fiske vurup jaluzi latalarını yatay konuma getirdi ve doğudan gelen sabah güneşi soluk yüzlerimize dik dik baktı. Ön koltuğun arkasına sabitlenmiş küçük maun bir dosya dolabından kâğıt kalem çıkardı. “Sadede gelelim,” dedi. “Ne yapmak istiyorsun?”

“Herkes ne yapmak istiyor ki?”

“Bırak da soruları ben sorayım,” dedi. “Sen ne yapmak istiyorsun?”

“Ha, bir düşüneyim... faydalı bir şey,” dedim. “Ne bileyim, topluma bir katkıda bulunmak... anlıyorsun ya... bir şekilde faydalı olmak... iyi bir şey yapmak.”

“Of, kes saçmalamayı lütfen!” diye tersledi. “Zamanımı harcamam benim. Bütün salaklar faydalı bir iş yapmak ister.”

“Fena mı, ne güzel işte,” dedim. “Ne şahane bir toplumsal eğilim. Yaşadığımız şu korkunç zamanda harika bir haber doğrusu.”

“Harika bir haber...” diye ciyaktı, tiz bir kız sesiyle. “Aptal aptal konuşma. Korkunç olmayan bir zaman yoktur. Yüz Yıl Savaşları sırasında çiftçilik yapılan küçük bir köyde yaşasaydın, görürdün gününü. Boş ver şimdi bunu, bana saat başına para verdiğinin farkında mısın sen? İşe koyulalım. Ne yapabilirsin? Onu söylesene.”

Ona saat başına para verdiğimi duyunca şaşırdım. Her şeye rağmen, uzaktan ne kadar kötü görünürse görünsün, yaşadığımız şu devir belki de o kadar korkunç değildi.

“Daktilo biliyorum. Üç ay ticaret okuluna gittim ve daktilo biliyorum.”

“Merak etme,” dedi. “Bakirelere bile iş buldum ben. İstesem çocuk doktorunu Geriatri Bölümü’ne yerleştiririm.”

“O kadar becerikliysen Sayın Ukala Dümbeleği, neden daha bir evin bile yok?”

“Kendimi yeni yeni keşfediyorum daha,” dedi içine dönerek. Dışarıdan tıpkı yüz felcine uğramış biri gibi görünüyordu. Göz-

leri maviydi. Gözbebekleri koyu renkli ve sabitti. Asla göz ucuy-la bir şey görmüyor, her şeye kafasını tamamen çevirerek bakı-yordu. Kırların bütün kafasını kaplamasına ramak kala korkunç bir telaşla koyulaşveren saçları sarıydı. Cinsel gelişimi ergenlik-ten öteye geçememişti ama, bu, çalıştığımız ilk günün sonunda bana, “Kardeş kardeş sarılmaya ne dersin bebek?” diye sorması-na engel olmamıştı. Benim açımdan bunda hiçbir sakınca yoktu, ben de usulca arkasını hafifçe yoklayarak ona sarıldım. Bu çok hoşuna gidecekmiş gibi geldi bana. Deli dolu bir kız olduğum söylenemez, ama yufka yürekliyimdir.

Kot tulumumun cebinden jambonlu bir sandviç bulup çı-kardım ve yarısını ona uzattım. “Bana asıl lazım olan *benzin*,” de-di ters ters. “Bir iş anlaşması için beni La Vie’ye davet eden bir adamla buluşacaktım.”

Tam o anda telefon çaldı. Ön koltuğun üzerinden uzana-rak telefona doğru atıldı. “Şu şansa bak, Edsel,” diye kıkırda-dı. “Tam parkmetreye yanaşırken yakaladın beni. Biraz bekle de başka yere çekeyim.” Arabanın bütün ağırlığını sırtında taşıyor-muşçasına bir süre oflayıp pufladı, sonra konuşmaya devam etti. “Efendim? Bu akşamı mı soruyorsun? Gelip gelemeyeceğimden emin değilim... Akşama kadar dışarıda işlerim var...”

Dikiz aynasına doğru bir dolarlık bir banknot salladım. “Şey... ona çeyrek kala diyelim mi? Böylece bir şeyler atıştırarak vaktim kalır... Hayır, hiç gerek yok... Hayır... Eh madem ısrar ediyorsun, en azından izin ver de uğrayıp seni alayım. Sekiz bu-çukta evinin önünde olurum... Mükemmel... Seninle yeniden görüşmek harika olacak. *Arrivederci*.”

“Al sana,” dedim, “bir dolar, benzin için.”

“Çok makbule geçti,” dedi.

Saat sekiz buçukta giriş saçağının altında bekleyen bir ka-pıcının önünde korna çalarak bulunduğu şu Edsel, Jonathan Stubblefield'di, ama boşuna ona ulaşmaya çalışmayın çünkü kendisi hiçbir rehberde kayıtlı değil. Stubblefield'in gözleri ay

kadar soluktu. Susuz, kolasız, buzsuz bir cep şişesinden demlenerek, birbirlerinin sessiz harflerine düğümленip kalmış vaziyette arabayla amaçsızca dolanıp durdular. İletişimsizlik yüzünden, dışarıdan bakıldığında iki âşığa benziyorlardı.

“Bir arkadaşın var mı?” diye sordu Jonathan Stubblefield. “Evet, bir kız var,” dedi, akli fikri hep işte olan arkadaşım. Jonathan Stubblefield yanlış anladı. “Yaşa bel!” diye yanıtladı. “Benim de bir arkadaşım var, ama lanet olası şu aile – Aile konusunda ne düşünüyorsun bu arada?” diye sordu bütün hayatına mantıklı bir açıklama getirmeye çalışarak.

“İnsanlık Ailesi’ni mi diyorsun? Ona sonuna kadar inanıyorum. Ama beni yanlış anladın Edsel... sana bahsettiğim bu kızla aramda bir şey yok. Bir iş arkadaşım. Hayat dolu, uyanık, genç, cazibeli, akıllı ve hevesli bir kız. Onu nasıl kullanabilirsin?”

“Vay anasını,” dedi Jonathan Stubblefield, afallayarak. “Her türlü, ister baş aşağı, ister şehirlerarası, ona kalmış. Kendisi nasıl isterse.”

“Yine yanlış anladın. Bu kızın iş hayatından sorumluyum ben.”

“Haa,” dedi Jonathan Stubblefield. “Haa, o zaman bana özgeçmişini yolla,” dedi ve sızdı.

“Ama ona benim hakkımda hiçbir şey anlatmamışsın ki,” diye şikâyet ettim ertesi gün öğleden sonra.

“Neden anlatacakmışım ki? O da bana kendisi hakkında hiçbir şey anlatmadı. Yoksa Stubblefield’in gerçek adı olduğunu mu zannediyorsun? Senin zorun ne? Biraz ağırdan satsana kendini. Nesin sen, dandik bir çatal bıçakla anında içi dışına çıkarılabilen bir ördek rostosu mu yoksa? Biraz gizemli ol. Yana doğru yat. İçinde leziz bir iç pilav olup olmadığını bırak onlar tahmin etsin. Ben buralara böyle geldim.”

Bu düşünce silsilesi baştan aşağı yanlıştı; iki nokta arasındaki en kısa mesafenin kocaman bir daire olduğunu öğrendiğim güne –ki daha el kadar bir kızdım– gitti aklım.

"Hem daha kısa cümlelerle düşünmen lazım," diye tavsiyede bulundu, oysa tek kelime dahi etmemiştim. Cığer Kafalı İhtiyar Richard işin iç yüzünü şıp diye anlamış, sorunun kaynağını bulmuştu: benim sözdizimim.

"Pekâlâ, şimdi birkaç günlüğüne bir yerlere git en iyisi. Eve ne mesela. Eve dönmeye ne dersin? Sinemaya git. Nereye gidersen git. Ben de özgeçmişini hazır edeceğim. Edsel'i gözüme kestirdim. Adam bir eleman almaya hevesli."

"Dediğini yapacağım." Bir yerden başlamam lazımdı. Okulu bitireli altı hafta olmuştu ve şimdiden asla iş bulamayacağım hissine kapılmaya başlamıştım.

Başımı eğerek arabadan çıktım. Kapiya bir polis geldi ve gözlerini kısarak amirane bir tavırla içeriyi süzdü. "Buraya baksana Mankafa, sana salı günü bu cenaze arabasını bir panayıra çekmeni söylemedim mi ben." Adam, emekli maaşı uğruna bu işe girmiş okullu polislerdendi. Güvence olmazsa olmazdı. O olmadıktan insan nasıl geleceğe göğüs gererdi ki?

"Benzin bitti de," diye fısıldadı ahbabım, süt dökmüş kediye dönerek.

"Al sana bir dolar," diye yanıtladım. "Biraz daha benzin alırsın."

Üç gün boyunca yağmur yağdı. Dördüncü günün sabahı bir telgraf aldım. TELEFON BOZUK. HER ZAMANKİ YERE GEL. EDSSEL İLE TANIŞ. İŞ OLAYINI OLMUŞ BİL.

Öğlen geldiğimde, onları yeni, beyaz araba lastiklerine hayran hayran bakarken buldum (sahiden iyi günlerdi bunlar). Güzelce giyinip süslenmişim, onlar da iki dirhem bir çekirdek giyinmişlerdi. Jonathan Stubblefield beni inceledi. Gözleri *sahiden* ay kadar soluktu. Göz kırptı ve sinekkaydı tıraşlı yanağından aşağı bir gözyaşı süzüldü. "Gözyaşı kanalım tıkalı da," diye açıkladı.

"Vilamar Kafeteryası'na gidelim de rahat rahat konuşalım," dedi. Gururla ekledi: "Bendensiniz."

Önümüze düşen Jonathan Stubblefield'in peşinden derhal tek sıra halinde yola koyulduk. Kafeteryada soslarla ve baharatlarla örülü döner bir mihrabın çevresine saygılı bir şekilde oturduk ve ortak bir huşu içinde sohbete başladık.

"Çok genç görünüyorsun," dedi Jonathan Stubblefield. "Zamanın akıp gittiğine bir türlü inanasım gelmiyor. Bana iyi bak. Otuz bir yaşında bir adamım. Pearl Harbor'da yaşananların hepsi fotokopi gibi kafamın içinde. Hâlâ daha gözümün önünden gitmez... kayalara lapa lapa yağan kar."

"Kar mı?"

"Evet kar. O mutlak sessizlik, ardından gelen vahşi uğultu, sonra da o korkunç gümbürtü. Derken bütün dünyanın tepetaklak faciaya sürüklenişi."

"Aman Tanrım!"

"Sen çok küçüktün tabii. Ama ben hatırlıyorum –Cenevre'yi, Yalta'yı, San Francisco Konferansını, o kadar alay ettikleri Ac-he-son'u; o günler dünyanın umuduydu. Dün gibi hatırlarım."

"Sahiden mi?"

"Siz bugünün gençleri, nasıl anılara sahip olacaksınız, çok merak ediyorum. Giyim kuşamınızla ve uyuşturucu müptelaliğiyle ünlenmişsiniz. Tarih bilinciniz yok, trajedi duygunuz yok. Alsace-Lorraine nedir? Bana söyleyebilir misin canım? Bugün dahi hangi sorunla karşı karşıyadır. Bilmiyorsun. Masum değilsin ama cahilsin.

"Haklısınız," dedim.

"Elbette," dedi. "İstesen de inkâr edemezsin. Gerçek, tıpkı su gibi yatağını bulur ve süzülür."

"Kahve içen?" diye sordu aracı Roderick.

"Ben almayacağım," dedi Edsel. "Bana fırında elma. Ve somon salatası. Belki biraz da jöle. Rejimdeyim." Göbeğini sıvazladı. "Şimdi bana kendinden bahset. Seni daha yakından tanımak istiyorum."

Doğal yağlar sayesinde ışıldayan atkuyruğumu elimin tersiyle arkaya attım, “Ne diyeyim ki şimdi?” dedim.

“Bana kendinden söz etmekle başla. Kimsin, nerelisin, ilgi alanların ve hobilerin neler. En sevdiğin erkek arkadaşın kim mesela?”

Ona kim olduğumu, nereli olduğumu, ilgi alanlarımin ve hobilerimin neler olduğunu söyledim. “Ama hâlâ Bay Doğru’nun Batı’dan çıkagelmesini bekliyorum.”

“Seninle çok ortak noktamız var,” dedi hüznle. “Ben de hâlâ Bay Doğru’yu bekliyorum. Bay Doğru dediysem lafın gelişi, Bayan Doğru’yu kastediyorum.”

“Bu arada, çok güzel giyinmişsin. Bir güle benziyorsun. Evet, şimdi iyice emin oldum, bu kıyafetle anlatılmak istenen kesinlikle bir gül.” Dekoltemin çeneme en uzak yerine usulca dokundu.

Kadranının bir yanında bir barometresi de olan saatine baktı. “Basınç yükseliyor, kaçmam lazım. Ortak dostumuzdan benim adıma özür dile. Özgeçmişini iletmek kaydıyla işe alındığını söyle ona. O özgeçmişin elimde olması lazım. Evraksız iş yapmam.”

Ayağa kalktı, kadınlar tuvaletine diktiği bakışlarını yavaşça benmari tezgâhına, oradan duvarda asılı kolay menüye, koca-man kahve makinelerine ve nihayet, lastik takozların açık tuttuğu devasa kapılara yöneltti.

“Gözümün gördüğü her şey benden sorulur,” diye mırıldandı. Pırıl pırıl parlayan yüzüme babacan bir gülümseyiş attı, derken eski düzenin değişmesini andıran bir sesle aniden arkasını döndü ve döner kapıların Kıyameti’ne* dalıp gözden kayboldu.

“Vay canına Everett, ne kadar ilginç bir adammış bu!” dedim. Somon salatasını paylaştık, ama aklıma süt kesmiğini getirdiğinden jöleyi ellemedim.

* Orj. metinde *Götterdämmerung*. Sözlük anlamı Tanrıların Şafağı olan bu sözcük, Germanik mitolojide şeytanla savaşan Alman tanrılarının yok oluşunu ifade ediyor.

“Ee, nasıl buldun onu? Hiç fena değil ha. Geleceğin rüzgân bu adam. Boş zamanını değerlendirebilen biri. Al bakalım özgeçmişini.” Konuşması birden resmileşmişti, susamlı sert bir sandviç ekmegine tereyağı sürerken bana kendi iyiliğim için emirler vermeyi sürdürdü. “Bunu daktiloya çek. Konuştur maharetini... Yalnız evde daktilo edilmiş gibi görünmeli, türünün tek örneğiymiş gibi durmalı, unutma. Bir-iki yanlış yapman da faydalı olabilir. Özgeçmişini önüne gelene verdiği izlenimine kapılırsa işin biter... Al, gözden geçir. Bunu hazırlamak bir günümü aldı ve ne yalan söyleyeyim, eserimle gurur duyuyorum.”

Sayfaları çevirdim ve okudum. “Vay anasını, üç sayfa, hem de A4’ten bile büyük sayfalar. Üç sayfa olduğunun farkında mısın sen?”

“Yaa, ne zannettin!” dedi gururla.

“Saçmalama, bu kadarı da fazla. Bu insanlardan birini ararsa ne yapacağım?”

“Hayır, hayır, hayır. Adam seni işe almak istiyor. Sana deli oluyor, elinden tutmak istiyor. Bu laf salatasını görünce, mutlu olacak ve seninle ilgili hiçbir çekincesi kalmayacak. Belki hiç okumaz bile.”

Özgeçmişe yeniden göz attım. Geçmişimi süslemek için uydurduğu işlerden yalnızca birkaçını sayacağım. İlki reklamcılık alanındaydı:

Yeşil Ev: Heyecan verici geçen sekiz ay boyunca Yeşil Ev markasını, hepsi de düşük maliyetli yedi farklı yolla öne çıkararak kamuoyuna tanıttım: İki renkli posterler dağıtıldı. Posterlerde metin kullanılmadı. Yumurta kabuğu beyazı bir fon üzerinde yeşil bir ev yer aldı. İki renkli kibrit kutuları hazırlandı –yine metin kullanılmadı. Tüm çalışanlar için iki renkli kartvizitler yapıldı. Nihayet Yeşil Ev markasının kendisi de yeşillendi. Şehrin orasında burasında, en umulmadık yerlerde (parklardaki bankalarda, sokak lambalarının direklerinde vs.) yeşil bir manşetle şu soru yer alıyordu: Yeşil olan nedir? Sorunun sağ alt köşesinde minicik puntıyla cevap yazıyordu: Yeşil Ev yeşildir.

“Yeşil Ev de neyin nesi Tanrı aşkına?”

“Ne bileyim.” Kıs kıs güldü.

Bir tane daha; bu seferki Halkla İlişkiler başlığı altında:

Philadelphia: Hukuk danışmanlığı ve ilgili alanlarda çalışan profesyonellerden oluşan bir şirket, ülkenin dört bir yanında ki kadınların, hukuku ve hukukun sunduğu imkânları daha yakından tanımalarını sağlamam için beni işe aldı. Beş ay boyunca Gladys Hand takma adını kullanarak, otobüsle, steysin arabayla, trenle ve hava yoluyla ülkeyi uçtan uca dolaştım. Dokuz ay içinde hukuki danışmanlık hizmetlerine başvuranların sayısı yüzde on bir oranında arttı. Danışmanlık hizmetlerinden alınan ortalama ücret, önceki yıla göre 7,20\$ yükselmişti. Mahkemelerde yaşanan yığılmalar yüzünden yedi eyalette ilgili kanunların yeniden gözden geçirilmesi gerekiyordu. Philadelphia, bu olumlu gelişmeleri, onlar adına yaptığım çalışmaların başarısına bağladı.

Dahası da vardı:

Mutfak Enstitüsü: Mutfak Enstitüsü'nün “Tencere Sizi Çağırıyor” adlı yayın organı aracılığıyla, kadınları yeniden mutfağa çekmeyi amaçlayan etkili bir kampanya başlattık. “Sırt çevirdiğiniz mutfak gerçek yuvanız olabilir”, kampanyada kullanılan birçok slogandan biriydi. Radyo ve televizyonun yanı sıra, erkeklerle yönelik yayınlarda ve gazetelerin erkekleri hedef alan sayfalarında (spor, finans vs.) yer alan ilanlar aracılığıyla, onlardan, her akşam eve geldiklerinde karılarına, “Yemekte ne var?” sorusunu sormaları istendi. Böylelikle mutfaktaki kadınların itibarı ülkenin dört bir yanında artırıldı ve mutfaklara duyulan ihtiyaca ve arzuya ivme kazandırıldı.

Özgeçmişin en sonuna, sanki hiçbir önemi yokmuş gibi, “Ek Bilgiler” diye bir başlık atmış ve altına şunları sıralamıştı: Bekâr, yirmi üç yaşında, Yeşil Vadi Kız Yüksekokulu Mezunu, Aldığı Ek Dersler: Sorbonne’da Kısa Öykü Yazarlığı ve Hitabet, lisede GO Kardeşliğinin Sosyal Faaliyetler ve Eğlence Komitesi Başkanı.

“İnsaf, Tanrı aşkına,” dedim. “Bu son kısımda iyice saçmalmışsın.”

“Sana saçma gelebilir, ama olur da özgeçmişini okursa, o son satırı da mutlaka okur ve bu bilgi hoşuna gider. ‘Lisede eğlence komitesine başkanlık edecek kadar hoppa olan bir kızda hâlâ iş olabilir,’ der, en azından ben böyle düşünüyorum.”

“Ama baksana,” dedim ona iki gün sonra. “Ben yirmi üç yaşında değilim ki.”

“Sabırlı ol, nasılsa bir gün olacaksın,” diyerek su serpti yüreğime.

O öğleden sonra devetabanlarını sulamasına yardım ediyordum. Geleceğimin eşğinde duruyor olmaktan dolayı biraz heyecanlıydım ve suyun birazını yanlışlıkla arka koltuğa taşırdım; dökülen su döşemenin girintilerinde göller oluşturdu.

“Tanrım, bazen beni zıvanadan çıkarıyorsun,” dedi sulama kabını elimden çekip alarak. “Biraz dikkat etsen ölür müsün?” Zavallı Dick, öfkeyle şakıyan bir kuş sürüsü gibiydi. “Amma da aptalsın!” diye bağırdı. Kalan suyun birazını açık duran küllüklerden birine boşalttı, birazını da camlara serpti. “Koş da bir şey bul, bir bez, bir şey getir,” diye bağırdı. Bir koşu bakkala gittim ve döşemedeki suyu emsin diye günü geçmiş bir Pazar gazetesi aldım. O anda kafama dank etti: Zavallı, bütün o devasa engellere rağmen, sadece o arabayı kendisi için bir yuva haline getirmeye çalışıyordu. Döndüğümde telefonda konuşuyordu: “Buraya gelemezsin. Ortalık darmaduman! Ben seni alayım. O işi bağlamak istiyorum artık. Yeterince oyalandık... Yüzde 10 dedim... Ben yüzde 10 isterim. Hiç de çok değil.”

“Ne işi?” diye sordum.

“Büyük iş,” diye yanıtladı fısıldayarak. “Tamam.”

Telefon yeniden çaldı. “Edsel!” Bir anda gözlerinin içi güldü. “Yüzünü gören cennetlik. Sesini duyan da aynen... Tabii ki,” dedi. “Ha ha. ‘Steno biliyor mu ha?’ Yavrum, senin steno bilip bilmediğini soruyor! Dalga mı geçiyorsun Edsel, fırtına gibidir, stenoda hızına yetiştirilmez!”

“Steno bilmiyorum,” diye fısıldadım.

Bana uzanabilmek için gövdesini çarpıttı, sonra baldırına bir tekme attı.

Telefonu kapattı. “Tamamdır,” dedi. “İşinin başına bakalım. Adamı al tepe tepe kullan. Faturamı sabah postadan alırsın.”

İşte ilk işimi böyle buldum. Gözlerimi ve kulaklarımı dört açarak iş dünyasına ilk adımımı attım. Hiç sesimi çıkarmadan ve can kulağıyla dinledim. Haftanın beş günü saat dokuzda, üstündeki tabelada Old Regal yazı karakteriyle S T U B B L E F I E L D yazan o ağır meşe kapıyı açıyordum. Kalemлерimin uçlarını sipsivri açıp hazır bekliyordum. Olur da güncel olaylarla ilgili bir soruyla karşı karşıya kalırım diye sabahları sabah gazetelerini, öğleden sonraları akşam gazetelerini okuyordum.

Adamın yanında eleman çalıştırmaya hevesli olduğu sahidenden doğruydu ve halinden memnun görünüyordu. Annesi sık sık arıyor, rica minnet öğle yemeğine veya onunla kokteyllere gelmesini istiyordu. Bazen de babası arıyordu ama isim bırakmıyordu. Makul aralıklarla, iş için şehir dışında olduğunu söylemem isteniyordu benden. Bana işyerinin anahtarını emanet etmişti ve üç-dört gün gelmediğinde işyerinin bütün sorumluluğunu ben üstleniyordum.

Ofis içi işleyişi ve bir işte sebat etmeyi öğrenebilmek için hiç değilse bir sene çalışmayı kafaya koymuştum.

Ama bir pazartesi sabahı, saat 10 sularında kapı açıldı ve saçları devetüyü rengi, tepeden tırnağa kaşmirden dokunmuş benzeyen bir sarışın girdi içeri. “Bay Stubblefield tarafından Western Union aracılığıyla yeni işe alındım,” dedi. Yarım sayfalık bir kâğıdı burnumun dibine sokup salladı. “Mezuniyetin son günü Bronxville’de tanıştım kendisiyle.” Çevresine bakındı. Leylak rengi duvarlar ve haki dosya dolapları vardı. “Kız kıza çalışmaya bayılırım,” dedi hemen arkadaş olacağımızı zannederek. “Nasıl bir adam? Kıdem tazminatı veriyor mu?”

Sarışının ardından masasıyla beraber, Bell Telefon Şirketi'nden Long Island'lı bir oğlan çıkageldi. Kimseyle tek kelime konuşmuyor, okuduğum *Time*'i dosyaya kaldırıp New York *Herald Tribune*'u önüme açmakla yetiniyordum. Kurşun kalemin ucunu tekrar tekrar açıp altı çizilmesi gereken ne varsa altını çiziyordum.

"Ne oldu, evrak işlerinden başını mı kaldıramıyorsun yoksa?" diye sordu, benim eski halimin havalı bir tashihi olan Sere-na. Ona söyleyecek sözüm yoktu.

Jonathan Stubblefield içerideki ofisinden burnunu uzattı. "Birbirinizi daha yakından tanımaya bakın kızlar. Yaşıtsınız ne de olsa."

Bu bilgi beni huzursuz etti.

"Benim kaç yaşında olduğumu bilmiyorsunuz," dedim. "Hem, ona neden ihtiyacınız var ki? Ben işimi yapıyorum. Sizin beklentinizi haydi haydi karşılayacak kadar iyi yapıyorum işimi. Bunu kendime hakaret sayarım. Düpedüz hakaret."

"Yapma Tanrı aşkına, büyüyen bir ekonominin ortasında-yız burada!" dedi Jonathan Stubblefield "Bu kadar duygusal ol-ma. Ayrıca üniversitelilerle çalışmak yararımıza olur diye dü-şündüm."

"İyi de yapacak yeteri kadar iş yok ki," dedim sözümü sakın-madan. "Yapacak hiçbir şey yok."

"Şirket benim şirketim, öyle değil mi?" dedi saldırgan bir edayla. "İstersem, hiçbir şey yapmadan otursunlar diye kırk kişi alırım işe. HİÇBİR ŞEY."

Jonathan Stubblefield'e baktım, gözyaşları içinde bir adam – ama yalnızca gözyaşı kanalları tıkalı olduğundan–, öte yandan yerden göğe kadar da haklı bir adam.

"Herkes yer var burada," dedi. Ama fikrini değiştirmeyecek-ti. Zaten benden başından beri pek hoşlanmamıştı büyük ihti-malle.

Şirket telefonunu özel görüşmelerim için asla kullanmadığımdan mesleki danışmanımı bir telefon kulübesinden aramak için saat beşe kadar beklemek zorunda kaldım.

“Atla buraya gel bebek,” dedi bana, enlemini ve boylamını söyleyerek. “Hangi konuda konuşmak istiyorsun, anlamadım ki. Zaten bana on beş dolar borcun var.”

Şehir içindeki yoğun trafik yüzünden yanına vardığımda hava neredeyse kararmıştı. Ona lahana salatalı, az pişmiş rozbifli bir sandviç almış, sandviğin hediye paketini iki yeşil lastikle tamamlamıştım. Ama o yüzüme gülmekle yetindi. “Bugünlerde yalnızca dışarıda yiyorum; meşrubat şişeleriyle ve bulaşıklarla uğraşmaktan nefret ediyorum.” Sandviçi yoldan geçen küçük bir kıza verdik, kız alüminyum folyoyu oracıkta yırtıp açtı ve içindeki sandviçi kaldırımın kenarındaki yağmur oluğuna attı. Sonra da folyoyu özenle katlayıp cebine indirdi.

Suratsız Sam arabanın ısıtıcısını açtı ve ışıkları kıstı. “Vay canına,” dedim, “içerisi çok güzel olmuş. Şunlar ne, çiğdem mi yoksa?”

“Evet,” dedi, “çiğdem. Sonbaharda yetiştirmeyi başardığım için, ne yalan söyleyeyim, kendimle gurur duyuyorum.”

“Çok güzel!” dedim yeniden.

“Eee, anlat bakalım,” dedi, “aklından ne geçiyor? İş nasıl gidiyor?”

“Hangi iş? Sen ona iş mi diyorsun?”

“Amma da antikasın!” dedi bütün suçu bana atarak. “Sen ne yapacağını zannediyordun, çocuk felci aşısı filan mı?”

“Öyle olsa ne çıkar? Çocuk felci aşısı yapmak dünyanın sonu değil ya.”

Pörtlek gözlerinin bir bakışıyla bütün ümitlerimi suya düşürdü. “Öyle bir iş yapınca ne geçecekti peki eline? Sana bir şey söyleyeyim. Seni Edsel’e yönlendirdim... Adamın gözünü boyamak için o özgeçmişin üzerinde tam üç gün uğraştım, çünkü ben Edsel’in başarıya koştuğuna inanıyorum ve onunla aynı ge-

mide olan herkes de bu başarıya er ya da geç ortak olacak. İnan bana, senin şu anda yapıyor olduğun iş geleceğe yelken açmış genç bir insanın eline geçip geçebilecek en iyi fırsatlardan biri.”

“Ha tabii,” diye devam etti filozofça, hafifçe benden yana dönüp ne kadar ilgili göründüğümü kontrol ederek, “ha tabii – istesen daha iyi bir iş bulursun. Mesela gerçekten samimi olsan, ayakkabılarını çıkarıp üstünde ‘O BENİM İÇİN ÖLDÜ’ yazan bir pankartla bir köşe başında yalınayak da dikilebilirsin.” Bir an duraksadı. Bir yorumda bulunmadım, çünkü olur da kulağıma çalınır diye, kendime nasıl bir istikamet çizmem gerektiğini bana gösterecek o ipucunu bekliyordum. “Veya,” dedi keyiflenerek, “insanların mesken tuttuğu yerleri hepten terk edip inziva ya çekilirsin –tıpkı benim gibi.”

Korkudan yüreğim sıkıştı.

Yeterince ileri gittiğine karar vermişti, böylece gül rengi dekorda yapmacıksız bir sessizliği karşılıklı peşi peşine tütürerek arkamıza yaslandık. Nihayet yüzünü buruşturup her zamanki ifadesinden sıyrıldı, bir kaşını havaya kaldırıp bana döndü. “Boş versene, nene lazım bebek?”

“Çok doğru,” dedim. Ona borcum vardı ve zamanı gelince borcumu bir şekilde ödedim. Hemen sonrası Şabat’tı. “Sabah oldu Morton,” dedim. “İyi geceler!”

Arabanın arkasına kadar bana eşlik etti.

“Ben deli değilim,” dedim. El sıkıştık ve kendi yoluma gittim.

Yüzümü geleceğe doğru dönmüştüm, ama geçmiş tecrübelerle yollarımı ayırmak bana oldum olası zor gelir. Metronun girişine varmadan, son bir kez arkaya bakmak için döndüm. Arabanın önünde dikilmiş, yolun bir aşağısına bir yukarısına bakıyordu. Görünürde kimsecikler yoktu. Ben bile yoktum.

Sonra işedi. Çişiyle bütün bir kıtayı boydan boya sular altında bırakacağını zanneden bir oğlan çocuğu gibi değil, bir adam gibi işedi önünde bir gölcük oluşturarak.

“İyi geceler!” diye seslendim, onu ürkütmeyi umarak. Beni hiç duymadı, kaldırım kenarındaki yağmur oluklarından, denize uzanan mazgallardan basınçla dışarı püskürttüğü tozlu süpürüntülere gözünü dikmekle yetindi. Kemerini sıktı ve soğuğa karşı sırtını kamburlaştırdı. İnsanların mesken tuttuğu yerleri terk edip böyle inzivaya çekilince, takdir edersiniz ki bu hassas meseleyle ilgili sorun yaşıyordu. Yolunun üstünde veya yakınında bir park bulursa, orada işini görüyordu. Başka zamanlarda ise sıcaktan kavrulan şu toprağın su ihtiyacının arzu edilen düzeyde kalmasını sağlamak için karanlık, tek yönlü yolları kullanmak zorunda kalıyordu.

Ceplerimi arayıp tarayıp on beş senti denkleştirdim, metro merdivenlerinden aşağı inmeye davranmıştım ki bağırdığını duydum. Övünmek gibi olmasın ama sanırım bana sesleniyordu... “Baksana güzel şey!” diye ilan etti dünya âleme. “Sen de az gündüz kuşu değilsin ha.”

Genç bir askere tutulan işveli bir ergen,
banliyölerdeki iki yüzlü babalar, arabada
çiçekleriyle yaşayan bir iş bulma danışmanı,
Noel piyesinde başrol kapan Yahudi çocuklar,
didişen âşık bir çift.

Trajik ile komik arasında sarkaç gibi gidip
gelen bu öyküler, gündelik hayatlarımızın
kuytusunda saklı duran insanın küçük
rahatsızlıklarını keşfe çıkıyor. Grace Paley
insan olma halinin yalnızlığını, dokunaklı
komikliğini ironik bir dille resmediyor.

Paley'in öyküleri Türkçeye ilk kez çevriliyor.

" Grace Paley'in öyküleri, beni güldürüyor,
ağlatıyor ve hayranlık hissettiriyor. Paley,
kimseye benzemeyen komik, enerjik ve hüznü
bir sese sahip, nadir rastlanan türden doğal
bir yazar. "

Susan Sontag

" Paley'in yalnızlık, şehvet, bencillik ve
tükenmişlik duygusuna bakış açısındaki mizah
olağanüstü."

Philip Roth

Yüz Yayınları
öykü / 01

Kapak tasarımı
/ illüstrasyonu
Melis Rozental

ISBN 978-605-64920-0-6

www.yuzkitap.com.tr

14 TL